PAVLVS·V·PONT·MAX·ANNO·XIII

Franjinim stopama

Široki Brijeg, travanj 2025. | Broj 1 (54) | Cijena 3 KM
List Franjevačkog svjetovnog reda i štovatelja svetog Franje

List Franjevačkoga svjetovnog reda i štovatelja sv. Franje

Broj 1 (54), godište XV.
UTEMELJITELJ I NAKLADNIK: Vijeće mjesnog bratstva Franjevačkoga svjetovnog reda Široki Brijeg
GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA: Marija Zelenika
UREDNIŠTVO: fra Dane Karačić, Božica Lončar, Mirela Lovrić, Ana Marić, Ana Naletilić, Matea Soldo, Marjana Slišković i Marija Zelenika
SURADNICI: Fra Renato Galić, fra Nikola Jurišić, fra Ante Marić, fra Mladen Rozić, fra Josip Vlašić, s.Dominika Anić, Ivana Bebek, Valentina Bevanda, Mirjana Ćavar, Marija Ivanković, Zoran Kolobara, Lucijana Kožul, Dragana Lasić, Lucija Naletilić, Ivana Mikulić, Ivana Vidović, Magdalena Vukoja, Ljubica Pejić, Zdravka Pišković, Vesna Šimić
TEOLOŠKA REDAKTURA: fra Dane Karačić
LEKTURA: Mirela Lovrić, Ana Naletilić i Marjana Slišković
GRAFIČKA PRIPREMA: Helena Lasić
TISAK: FRAM-ZIRAL, Mostar
ADRESA UREDNIŠTVA: A. Stepinca 14, Široki Brijeg
E –MAIL: stopamafranjinim@gmail.com

U skladu s dekretom pape Urbana VIII. i uredbom II. vat. sabora izjavljujemo da ne želimo preteći sud Crkve kome se potpuno podvrgavamo. Riječi „mučenik“, „mučeništvo“, „čudesa“ i slično imaju u ovom listu samo vrijednost ljudskog svjedočenja. List Franjinim stopama je upisan u registar javnih glasila u Ministarstvu prosvjete, znanosti, kulture i športa Županije Zapadnohercegovačke, pod rednim brojem 20., stranica 0020, dana 6. travnja 2011. Svoje dobrovoljne priloge za potporu listu Franjinim stopama možete slati na račun: Franjevački samostan Uznesenja BDM Podračun Franjevačkoga svjetovnog reda Unicredit Bank d.d. Mostar br. 3382202257080158

Iz sadržaja

4 Obraćenje
6 Susresti sebe u pustinji s Njim
7 Ponizan u ljubavi
9 Evo sad je vrijeme milosno, sad su dani spasa
10 Cvjetnica: u raskoraku liturgijskog i pučkog
11 Pogledaj, Isuse
12 Na hodočasničkom putu nade
14 Uloga roditelja u odgoju savjesti djece
16 Kroz ranjenu BiH ponijeti ranjenog Isusa
19 Umjesto predavanja – hod smrti
20 Alojzije Stepinac – kardinal
23 Međugorje je postalo moje drugo JA
28 Prva pričest 1992.
30 Poziv na obranu duhovnog Jeruzalema
32 S blagim osmijehom i duhovnom vedrinom
34 XI. OPOMENA SV. FRANJE
36 Čuvaj i njeguj svoju nutrinu
38 Sve ima svoje vrijeme - o dinamici osobnog i bratskog života
40 Korizmena duhovna obnova u Međugorju
41 Slavlje Izbornog kapitula u OFS Posuški Gradac
42 Održan nacionalni seminar za učitelje formacije OFS-a u BiH
43 Susret trećara iz Veljaka, Vitine i Humca
44 Slavlje Izbornog kapitula u OFS Vitina
45 Hodnja sjećanja na pobijene hercegovačke franjevce
46 Izabrano novo vijeće OFS-a Gorica-Sovići
47 Projekcija ekološkog dokumentarca
48 Kršteni
49 Naši pokojni / KRIŽ
50 Primanja i zavjeti u bratstvu OFS-a Međugorje
51 Pismo generalnog ministra OFS-a Tibora Kausera za korizmu 2025.
52 Kronika događanja u mjesnim bratstvima Franjevačkog svjetovnog reda
57 Osamdeseta godišnjica ubojstva fratara
59 Izabrana nova uprava Hrvatske franjevačke kustodije Svete Obitelji
60 Posađen Maslinik nade / Učitelju, za Tobom ću kamo god Ti pošao!
61 Dekret o određivanju jubilejskih crkava u Mostarsko-duvanjskoj i Trebinjsko–mrkanskoj biskupiji
62 Oće li nan zamirit što nismo povirile?

Uvodnik

Dragi čitatelji,

ovim proljetnim brojem započinjemo još jedan ciklus našeg franjevačkog lista Franjinim stopama. Papa Franjo je ovu 2025. godinu proglasio Svetom godinom, jubilarnom. Godinom milosti u kojoj se potiče nas vjernike na duhovnu obnovu. Duhovnu obnovu na početku svake godine i mi vjernici prolazimo pripremajući se u vremenu korizme za naš najveći blagdan – za Uskrsnuće našeg Spasitelja. Korizma je vrijeme posta, molitve i odricanja gdje se odricanjem od onih stvari koje su nam drage, ugodne, želimo osloboditi veze s ovozemaljskim i približiti se Bogu.

U temi broja i ovaj put za nas pišu fra Nikola Jurišić i fra Renato Galić. Fra Nikola razmišlja o milosnom vremenu povlačenja u skrovitost vlastite nutrine kako bismo se u tišini pripremili za Uskrs, dok nas fra Renato vodi kroz nedjeljna korizmena čitanja koja su u znaku teme obraćenja. Riječ Božja je ona koja nas hrani i vodi k Bogu. Uz fra Renatova razmatranja svaki čitatelj će moći jasnije razumjeti što njemu samom Bog preko evanđelja u ovoj korizmi govori.

O nešto drugačijoj korizmi ili točnije izbrisanoj korizmi piše nam Ivana Mikulić. Svjetovna franjevka Ivana nas upozorava na važnost korizme, koliko je važno prije Uskrsa upoznati križ te koliko joj takva korizma nedostaje na Zapadu gdje živi svoje franjevaštvo.

U ovom broju donosimo i dva intervjua, s našim poznati hercegovačkim fratrom fra Tomislavom Pervanom, te hrvatskim književnikom Mirom Gavranom koji sebe naziva malim obraćenikom koji je otkrio ljepotu približavanja Bogu što se i može prepoznati u nekim njegovim djelima.

U današnjem modernom svijetu nije popularno biti u samoći, u tišini, u skrovitosti. Moguće je dijeliti sve, dijeliti sa svima i u svakom trenutku. Prečesto smo bombardirani mnoštvom informacija koje nisu uvijek korisne, nego često upravo suprotno. Naš list i njegov sadržaj pred čitatelja stavlja nešto drugačije. Poziva ga da zastane. Da pronađe trenutak mira, trenutak tišine i sabranosti. U takvim trenutcima, promišljajući tekstove naših autora, može pronaći nešto za sebe. Možda će netko otkriti svoj novi poziv, drugi će pak pročitati neku pozitivnu priču ili se prisjetiti nekih davnih vremena iz kojih još uvijek imamo puno toga učiti.

Fra Josip Vlašić naglašava koliko je samoća potrebna za njegu vlastite nutrine, vlastitog srca. Upravo je to ono što želimo prenijeti našim čitateljima u ovom vremenu korizme, dok iščekujemo Uskrs na početku ove Jubilarne godine. Želimo da svaki čitatelj u ovoj godini koja je pred nama pronađe milost, da pronađe mir u svom srcu i, ispunjen radošću Božje blizine, da tu radost nosi u svakodnevicu gdje živi.

Mir i dobro,
Marija Zelenika

Obraćenje

fra Renato Galić, OFM

Vjerojatno je neznatan broj osoba koje nisu čule za čuvenu latinsku izreku, preuzetu od Cicerona: „Povijest je učiteljica života." Međutim, nisam uvidio da se netko zapitao koje bi učinke ova rečenica mogla imati za kršćansku korizmenu duhovnost u ovom našem vremenu, posebno u kontekstu teme obraćenja, koje se dotičemo u ovom tekstu.

Kao poticaj za ovogodišnje življenje korizme i Uskrsa, na koji nas ona sprema, korisno je vratiti se u ranokršćansku povijest, točnije na sv. Benedikta iz Nursije i na njegovo *Pravilo*. Naime, u jednom dijelu benediktinskog Pravila stoji kako svaki monah na početku korizme dobiva jednu knjigu Svetog pisma. Nakana je itekako razumljiva: monah u korizmi vrijeme prije svega treba posvetiti čitanju i meditiranju Božje riječi.

Stoga se u ovom kratkom promišljanju o temi obraćenja želim kratko osvrnuti na ono što nam poručuje Božja riječ u nedjeljnim korizmenim čitanjima ove godine. Vjerujem kako je tek malom broju ljudi poznato da je glavna misao vodilja ovogodišnjih liturgijskih čitanja (nalazimo se u godini C) upravo tema obraćenja. Ne ulazeći dublje u prve dvije korizmene nedjelje, koje uvijek govore o Isusovoj kušnji u pustinji i njegovu preobraženju, zastat ćemo kratko na III., IV. i V. korizmenoj nedjelji i vidjeti što iz njih možemo primijeniti na svoje obraćenje i za svoj povratak Gospodinu.

III. korizmena nedjelja: (ne)plodna smokva

Evanđelje ove korizmene nedjelje donosi nam Isusovu prispodobu o neplodnoj smokvi. Radi se o stablu smokve koje već tri godine ne donosi nikakva ploda, već nepotrebno iscrpljuje zemlju, kako to kaže osoba zadužena za obrađivanje. Ta osoba s pravom želi ukloniti tu smokvu i na njezino mjesto posaditi drugo stablo, koje bi donosilo plod. Jer, koja korist od nekog stabla ako ono ne donosi plod?

Nije potrebno mnogo kako bismo zaključili da je ova smokva zapravo slika svakog čovjeka, svakog vjernika, čija bi svrha bila da u svom postojanju donosi plodove – kako svoj život tako i za živote svojih bližnjih, svoga društva i Crkve.

Nasuprot osobi zaduženoj za održavanje vinograda, a u kojoj se također možemo prepoznati, koja neplodnu smokvu želi iščupati, u evanđelju se također pojavljuje još jedna osoba. Radi se o vinogradaru, to jest o Gospodinu. Gospodar vinograda je pun strpljenja i nade u oporavak smokve. Riječi koje upućuje osobi zaduženoj za vinograd jesu sljedeće: „Ostavi je još ove godine dok je ne okopam i ne pognojim. Možda će ubuduće ipak uroditi."

Glavna poruka ove korizmene nedjelje je ta da nam Bog u njoj daruje još jednu priliku, još jednu mogućnost kako naš život ne bi bio neplodna, već plodna smokva. Korizma nas želi potaknuti na obraće-

nje, na promjenu svog životnog smjera kako bismo naposljetku u svom životu bili izrazito plodni i rodni. Svima je dobro znano da je plod sa stabla smokve izrazito sočan i sladak za onoga tko ga kuša. Upravo bi takvi trebali postati naši životi: puni slasti i slatkoće za druge.

IV. korizmena nedjelja: milosrdni otac

Ova nas nedjelja podsjeća na jedan od najljepših novozavjetnih tekstova: prispodobu o milosrdnom ocu. Ne ulazeći u sve detalje ovog teksta, korisno je tek napomenuti da se na njegovu početku govori o sinu koji je otišao od svog Oca i potratio bogatstvo koje mu je Otac darovao. Ipak, u jednom trenutku postaje svjestan svoga grijeha i svoga pada, a to Evanđelje objašnjava sljedećim riječima: „Došavši k sebi...“ Kad je napokon shvatio da se nalazi na pogrešnu putu, odlučio je „ustati“ i „poći k svome ocu“.

U ovom trenutku se možemo staviti na njegovo mjesto i vidjeti kakve bi mi izlike pokušali izreći svom ocu da smo na njegovu mjestu, na koji bi se način pokušali opravdati? Nastavak Evanđelja nam govori kako izlike i razlozi Bogu uopće nisu potrebni. Tekst iz Lukina Evanđelja nam govori kako Otac zapravo sinu nije niti dao priliku da mu objasni zašto je to učinio, već ga je Otac preduhitrio, izišao mu u susret, zagrlio i izljubio ga, te naposljetku plakao od radosti. Ne pronalazimo niti jednu jedinu sinovljevu riječ.

Poruka ovog Evanđelja je na tragu prošlog teksta. Za obraćenje i za povratak Bogu nikad nije kasno. Bog nas ove korizme želi potaknuti da se ne bojimo vratiti u njegov zagrljaj, u njegov dom ukoliko smo kojim slučajem otišli daleko od njega. Otac iz ove prispodobe ne postupa ljudski, u smislu da bi kaznio svog sina i zatražio od njega povratak potraćenog, već Otac postupa božanski, opraštajući svom sinu i darujući mu priliku za novi početak. Ipak je jedna od slika Boga, kao milosrdnog Oca, najljepši biblijski prikaz Boga.

V. korizmena nedjelja: javna grješnica i Isus

Evanđelje nam ove nedjelje donosi priču o ženi koja je uhvaćena u preljubu. Nju naposljetku dovode Isusu i postavljaju mu pitanje je li dopušteno takvu osobu osuditi, a sve s ciljem da ga mogu optužiti.

Nasuprot ljudima koji je žele osuditi, Isus tu ženu ne kažnjava i osvješćuje osobe, koje su prisutne, kako nitko od njih nije bezgrješan. Isus ženu oslobađa i govori joj: „Ni ja te ne osuđujem. Idi i odsada više nemoj griješiti. “

Nekoliko se poruka krije u ovoj evanđeoskoj zgodi. Prva i najvažnija je da nas ovo korizmeno vrijeme želi potaknuti na promjenu u našem životu, to jest da se odmaknemo od svojih slabosti i grijeha i da ubuduće pokušamo ne griješiti na tim područjima - „Idi i odsada više nemoj griješiti.“ Druga je da ne osuđujemo olako druge, da nikome u potpunosti ne zatvorimo vrata, to jest da smatramo kako ne postoji mogućnost za popravak i za obraćenje.

Poruka nama

Ono na što nas potiče povijest, koja je učiteljica života, jest to da nam korizmeno vrijeme, i Uskrs koji dolazi iza, bude prije svega vrijeme prisnosti s Božjom riječju. Božja riječ je riječ utjehe i poticaja na obraćenje, na promjenu, kako nam to lijepo svjedoče ovogodišnja korizmena nedjeljna čitanja.
Bog želi da u svom životu budemo plodni kao smokva, želi da živimo u njegovu domu, u njegovu zagrljaju i da nikada ne pomislimo kako za obraćenje drugih nema nikakve mogućnost, jer to jednostavno nije način Božjeg razmišljanja. Bog nam neprestano govori: „Ostavi je još ove godine dok je ne okopam i ne pognojim. Možda će ubuduće ipak uroditi.“ Stoga, neka nam ovo milosno vrijeme bude prvenstveno prilika za vraćanje Bogu, jer nam jedino boravak u njegovu domu omogućava da donosimo plod u svom životu i da se ne vraćamo na staro.

Susresti sebe u pustinji s Njim

Ivana Mikulić, OFS

Za mene je korizma nostalgična, jer me još uvijek na nju podsjećaju ona prohladna jutra okupana suncem. U zraku miris proljeća, a u autu se vrti prvi album fra Marina Karačića i nezamjenjiva *Promijeni me i učini što želiš od mene*... Ljudi su nekako drugačiji, svi se nečega pridržavaju, uzdržavaju, misle na to koji je dan da se ne bi omrsili. Jednima je lakše, već su profesionalci u postu, drugima "sardina u biljnom ulju" nikako nije simbol za ručak, ali opet nekako *prigrme* i taj dan. Petkom je crkva puna na pobožnosti puta križa i ispred ispovjedaonica se ukazuju sve duži redovi kako se korizma bliži kraju. I reknemo često kako korizma nije odreći se čokolade, korizma je molitva i bliže upoznavanje Isusa i njegove patnje. Ali možda je nekome baš ta čokolada, cigareta, kladionica veća molitva od bilo kojeg Očenaša. Kad se sjetim da ne smijem uzeti kocku čokolade jer je korizma možda mi u pamet dođe što je to korizma, barem znam da je korizma, dajem *maaali* dio sebe za tu korizmu. I moram priznati da sam ponosna na sve one koji uspiju izgurati korizmu bez kocke čokolade, iako se od nas očekuje jedna veća razina ako smo već apsolvirali korizmu. Ako si prerastao čokoladu, uključi se u dublje razmišljanje o korizmi. Ne ostani na toj površnosti da ne propustiš svu ljepotu koju ti Isus otkriva u pustinji.

Preskočena korizma

Ali znate li čega se bojim? Gubitka korizme! Zašto? Jer živim tamo gdje mnogi ne znaju ništa o korizmi, gdje nikakva vrsta uzdržavanja niti pokore nije bas popularna. Čak niti u crkvi. Nema niti kodeksa odijevanja, pa vidiš koješta, samo eto neka dolaze u crkvu. Već nakon Valentinova su kuće okićene zečevima i spremni su za Uskrs. Nije to tako daleko. Sutra je to i u mojoj Hercegovini, jer se moda nerazumno širi k'o kuga. Preskočena korizma, izbrisana! Nema je u

životima ljudi, na licima, jedva malo u crkvama. Ovdje, gdje jesam, priroda i onako ne podliježe velikim promjenama, tek tu i tamo na mobitelu zasvira opet fra Marin da ne zaboravim miris one korizme za koju sam nekada znala i koja je zadnjih godina čak postala moj najdraži dio godine, jer me sve to pozivalo na promjenu. Ako stablo može donijeti nove pupove, kako li ti tek možeš propupati s Isusom.

I možda ćete se zgroziti nad nestankom korizme – to je nemoguće – ali nekako smo lako izbrisali i došašće, pa nemojte se iznenaditi ako vas zaskoči i Uskrs prije Velikog petka. Smrt prije križa. A to nam je velika propast. Smrt prije križa. Smrt prije oprosta. Prije onoga: *Oprosti im, Gospodine*. Prije onoga: *Predajem duh svoj u Tvoje ruke*. Koliko je samo velikih, dubokih, najsvetijih molitvi izrečeno s tog križa. *Majko, evo ti sina; Sine, evo ti majke; Svršeno je*. Pa tek onda smrt. Ajme ti ga se nama ako smrti ne prethodi sve ovo. Ne daj se, kraju moj pokornički, koji si natopljen krvlju pokornika, onih koji su živote dali za križ. Koji si cijeli život jedino i znao za pokoru, i zato te i Majka izabra kao voljenog sina i tu dođe da pokaže ljubav i posveti pokoru. Ne daj se, kraju moj, a mi udaljeni u pamet ćemo prizivati ono vrijeme korizme, koje te potiče na žrtvu kroz prirodu, ljude, prekrasne pobožnosti, sardinu iz srca mora i lagane melodije najljepših skladbi posvećenih Bogu. I probati bar mrvu toga prenijeti na svoju djecu, mada će to biti teška pokora. I ne zaboravi – ako na kraju nisi susreo sebe, nisi ni bio u pustinji s Njime!

Ponizan u ljubavi

Marija Zelenika, OFS

Prije koju godinu na jednoj duhovnoj obnovi za svjetovne franjevce susrela sam se s Malim litanijama ljubavi. Bilo je ljeto i ja sam na duhovnoj obnovi bila s dvoje male djece. Sjedila sam u dvorištu ispred crkve i hvatala pokoju riječ. U jednom trenutku, nekada pri kraju, imali smo kratki obred čašćenja križa i fra Josip je čitao neku molitvu, meni tada nepoznatu. Te rečenice sam čula i duboko su mi se urezale u srce. Bile su odgovor na svako moje pitanje, svaki moj vapaj, svaku moju molitvu. Ubrzo nakon toga dobila sam i knjižicu u kojoj su se litanije nalazile. Uokvirila sam ih i objesila na zid svoje kuhinje. Nešto me u toj ljubavi privlačilo, i privlači me i danas. Ljubav o kakvoj me uči Isus. Ljubav kakvu je imao Franjo za sva stvorenja. U malim svakodnevnim borbama ili onim malo većim životnim, sjetim se poneke rečenice iz litanija ljubavi. Bude mi sve bistrije i jasnije. Kao da uz ljubav sve dobije pravi smisao.

Ljubav, o kojoj govore Male litanije ljubavi, nije moderna ljubav. Daleko je od ljubavi kakvu prezentira današnji svijet. Današnji čovjek ljubi na prvom mjestu sebe, gleda svoju korist i zadovoljava vlastite užitke. Zapravo, nije uopće pogrešno ljubiti sebe. Naprotiv, to je potrebno i na to nas poziva i Isus. Ali Isus kaže – prvo ljubi Boga svoga, a zatim ljubi i bližnjega kao sebe samoga. Moderna ljubav upravo tu pada. Čovjek sebe prečesto stavlja u središte i ljubi dok je u ljubavi sve lako, dok svi podilaze njemu ili dok ne remete njegovu viziju savršenog života. Kada postaje teško, kada se treba žrtvovati, poniziti i ljubiti drugoga, tu ljubav prestaje. Male litanije ljubavi potpuno su suprotne takvoj ljubavi. One zapravo razmatraju Isusove zapovijedi ljubavi, one koje je sâm Isus nazvao najvećim zapovijedima. I to nije ljubav koja

se razmeće, niti se oholi, bahati. Takva ljubav je upravo suprotno od svega toga – ona je malena i ponizna, jednostavna, ali u isto vrijeme i jako zahtjevna. Kada promatram svoju svakodnevicu ili ovaj svijet u kojem živimo, primjećujem da nam upravo takva ljubav nedostaje. Ljubav koja će prihvaćati drugoga, koja će se ponekad i žrtvovati. Ljubav koja će biti strpljiva i čekati, koja će pomoći čovjeku da prihvati samog sebe kao čovjeka koji nije savršen. Ljubav se mora davati, inače umire i prestaje biti ljubav. Ali ljubiti na taj način – ljubiti poput Isusa – nije nimalo lako. Potrebno je mnogo padova, mnogo žrtve, mnogo učenja, prihvaćanja da nije sve savršeno – i ne može biti. I potrebno je mnogo razumijevanja – i za sebe i za drugoga.

Kada razmatramo pobožnost puta križa, često smo fokusirani na muku koju Isus podnosi za nas. Promatramo kako Isusa bičuju, stavljaju mu trnovu krunu. Gledamo Isusove ruke, umorna leđa kako nose križ. Gledamo umorne noge kako klecaju i padaju. I bude nam žao. Kao da suosjećamo s Isusovom mukom. Možda se i zapitamo – zašto? Zbog mene? Zbog mojih grijeha? Onda osjetimo sram. I tada možda spoznamo – kolika je ta ljubav! Ne može postojati nikakva nagrada, nikakvo priznanje, nikakva pohvala radi koje bi Isus nosio onaj križ. Ne može postojati ništa što bi mu „nadoknadilo" muku koju je podnio. Samo ljubav. Ljubav je za Isusa bila dovoljan razlog. Ljubav prema čovjeku. Jednom prilikom je jedan novinar Majci Tereziji rekao: *Ja to ne bih činio za milijun dolara.* A ona je jednostavno odgovorila: *Ne bih ni ja za milijun dolara, samo za ljubav Božju.* U svakodnevnom životu prolazimo kroz različite situacije. Često se dogodi da su nam te situacije nekada manje, a nekada više teške. Nekada od takvih situacija ne možemo pobjeći, koliko god željeli. I upravo je tada potrebno sjetiti se ponizne ljubavi. Ljubavi koja ne traži ništa zauzvrat, koja se daruje. Ljubavi koja podnosi. Ne trpi, nego podnosi. Ljubavi koja i nas čeka. I možda je upravo to potrebno – kada se čini da više ne možeš, da više nemaš ni ljubavi – pozvati Isusa. Reći mu: *Sada ti budi moj Šimun, ja više ne mogu.* Jer čovjek ne može sam. Čovjek svojom moći, svojom snagom nije puno više od tvrdoglave mazge. Čovjek koji predaje Bogu, koji zaziva Božju pomoć, mudar je čovjek, onaj koji gradi kuću na stijeni. Ponizan, jer je svjestan svoje slabosti i malenosti. Ako je Isus dopustio Šimunu da mu pomogne, zašto se ja ne bih toliko ponizio i prepustio Isusu da vodi moj život, da On sada pomogne meni?

Evo sad je vrijeme milosno, sad su dani spasa

fra Nikola Jurišić, OFM

Evo sad je vrijeme milosno, sad su dani spasa. Riječi su to koje slušamo u prvom čitanju na Pepelnicu za početak korizme. Kako nam vrijeme pokore, posta i odricanja može biti vrijeme milosno i kako mogu postati danima spasa? Jako teško, ako ih ne znamo provesti na odgovarajući način. I čini mi se kako se ključ razumijevanja krije u evanđeoskom ulomku toga dana. Riječ koju čujemo najviše puta toga dana jest upravo skrovitost. Cijela naša korizma trebala bi se odvijati u skrovitosti: svako naše odricanje, svaki naš post i svaka naša pokora. Da o tome ne govorimo drugima, da se ne hvalimo time, nego da se to vidi u našem ponašanju i našim riječima. Tek kada drugi primijete na nama da smo drugačiji, znat će da smo učinili nešto drugačije od svoga života.

U skrovitosti se kriju dani spasa koji donose milost. Kako bih bio u skrovitosti, moram nužno biti i na samotnom mjestu. Zbog toga nam je upravo pustinja česta slika korizme. I uistinu je potrebno ući u svoju pustinju za vrijeme korizme. Tamo boraviti skupa s Izabranim narodom, koji je 40 godina lutao kroz pustinju do svoje slobode. Na isti način je i nama u korizmi darovana naša pustinja kako bismo prešli iz ropstva u slobodu. Iz ropstva grijehu u slobodu za Boga. Na tom putu kroz pustinju Izraelski narod nije bio sam. S njim je neprestano hodio Bog. Davao mu je sve što je bilo potrebno kako bi sigurno došao do svoga cilja – Obećane zemlje. Nije ništa drugačije ni u našoj korizmi. Bog će nam u našoj pustinji darovati sve što nam je potrebno kako bismo došli do svoje slobode.

Susreti s Njim u pustinji nisu uvijek ni ugodni jer uključuju susret s istinom o sebi samima. Tek kada upoznamo svoju bijedu, moći ćemo postati slobodni jer ćemo znati što moramo ostaviti kako bismo došli do zacrtanog cilja. Tada ćemo moći primiti milost i otkriti dan spasa. Tek to i takvo odricanje donosi nam ono što toliko želimo. Ono izvanjsko odricanje u tome može pomoći da bar malo ukrotimo svoje tijelo, no znati obuzdati duh, umijeće je iznad svakog drugog: ne reći ružnu riječ onda kada me drugi isprovociraju, više je i bolje nego ne pojesti kolač ako sam se odrekao kolača u korizmi.

Takva odricanja na nama ne mogu se vidjeti. Nitko ne može uprijeti prstom u mene i reći da sam se odrekao nečega u svojoj skrovitosti, ali će itekako za neko vrijeme primijetiti kako su moje riječi i moja djela postala drugačija. Zato te molim, dragi brate i draga sestro, povuci se u skrovitost. Iskoristi ove darovane dane kao najveću priliku za milost kako bi Uskrs za tebe bio stvarno dan spasa. Ne boj se pustinje. Izgleda surova i ne privlači ničim. Ipak, iza one jedne dine krije se oaza. Tako i tebe iza svega onog, čega se stidiš o sebi, čeka Bog koji te samo želi susresti. Želim ti da uistinu prepoznaš da je *sada vrijeme milosno i da su dani spasa*, da ih živiš po uzoru na sv. Franju. Smatrao ih je toliko velikima i potrebnima da je provodio korizmu pet puta godišnje. Što bi bilo s nama kada bismo makar ovu jednu proveli kako treba? Ne znam, ali vjerujem da se isplati probati.

Cvjetnica: u raskoraku liturgijskog i pučkog

Marija Ivanković, OFS

U pripremi za slavlje Kristova vazmenog otajstva razmišljat ćemo o značenju i pastoralnoj koristi svečane procesije i blagoslova maslinovih ili palminih grana na Nedjelju Muke Gospodnje.

Brižnost i osjetljivost s kojima vjernici pristupaju slavljenju (ili, kako će neki reći *obilježavanju*) Cvjetnice, potiču nas da zamijetimo i ispravno vrjednujemo taj vjernički osjećaj, ali i obvezu da taj isti vjernički pristup produbljujemo autentičnim sadržajem vjere.

Cvjetnica je sadržajem tijesno vezana uz otajstvo Kristova Vazma. To vjerno pokazuje i sam pučki naziv *Cvjetnica,* izrastao iz drevnog naslova *Pascha floridum – Cvjetni Vazam.*

Kršćanska zajednica, nadahnuta mnoštvom koje je u Jeruzalemu dočekalo Isusa, slavi *Onoga koji dolazi u ime Gospodnje.* Iskustvo vjere u uskrsnuće preobražava jeruzalemski poklik *kralju koji dolazi* u radosni poklik Crkve *Onome koji je izvršio djelo otkupljenja*. Izvan toga vazmenog obrata nije moguće ispravno i u potpunosti razumjeti liturgijske znakove i čine po kojima je Cvjetnica postala prepoznata, a koji katkada, zbog izdvajanja iz vazmenog konteksta i značenjskog prevrednovanja, zasjenjuju slavljeno Otajstvo.

Procesija kojom se vrši spomen Isusova mesijanskoga ulaska u Jeruzalem ima *slavljeničko i pučko obilježje*. Ono slavljeničko-liturgijsko treba nadahnjivati i pročišćavati pučko. Za poželjeti je da pastiri vjerničkih zajednica gaje jednako snažnu osjetljivost za slavljeničko i otajstveno kakvu vjernički puk pokazuje u njegovanju pučkog i tradicijskog. Potrebno je, naime, buditi svijest da ono što je uistinu važno i što tvori bit samoga slavlja jest s*udjelovanje u procesiji*, a ne tek pripravljanje i nošenje grana palme ili masline (*Direktorij o pučkoj pobožnosti i liturgiji, 139)*.

Krivim poimanjem obrednih znakova i čina, došli smo, ponegdje, i do situacije kad procesija više i ne postoji, ali će mnogima zato Cvjetnica biti *nezamisliva* i *nedoživljena* bez blagoslova maslinovih grana. Zabrinjava činjenica da dio vjernika sudjeluje na slavlju Cvjetnice samo radi blagoslovljene grančice koju će ponijeti svojim domovima – pripisujući joj na neobjašnjiv način terapeutsku moć ili doživljavajući je kao sredstvo za odagnavanje zlih duhova ili pak kao sredstvo koje će čuvati kuće, polja ili automobile od najrazličitijih šteta. Takvi pristupi nisu uvijek lišeni praznovjerja.

Duh poslijesaborske liturgijske obnove iznjedrio je odredbu da na Cvjetnicu u kršćanskoj zajednici bude *samo jedna procesija* te da se ona vrši *uvijek prije slavlja euharistije*, na kojoj se okuplja najveći dio zajednice. Svečana procesija daje smisao blagoslovu grančи-

ca: one se blagoslivlju da bi bile nošene u procesiji. Stoga obred ne predviđa mogućnost blagoslova grančica kad nema procesije ili barem svečanog ulaska zajednice u crkvu. Izostavljanje svečane procesije može biti opravdano jedino stvarnim i nepremostivim poteškoćama. No, nespremnost za trud ne može se opravdati *pastoralnim razlozima*. Procesiju može, dakle, gdje je to razložno opravdano, zamijeniti svečani ulazak u crkvu, što pak uključuje okupljanje zajednice u dvorištu ili pred vratima crkve, gdje se naviješta evanđelje i vrši blagoslov grančica koje će se nositi pri svečanome ulasku u crkvu. (Treći oblik o kojemu govori Misal jest jednostavni ulazak svećenika s poslužiteljima u crkvu u kojoj je zajednica već okupljena, ali u tom slučaju nije predviđen obred blagoslova grančica, nego samo slavlje euharistije.)

Proglašavanje *svečanom procesijom* jednostavnog prolaska svećenika kroz zajednicu u crkvi jednako je nezakonito i daleko od smisla slavlja te, stoga, liturgijski upitno, kao i druga krajnost, koja će svečanu procesiju gradskim ulicama pretvoriti u nepotrebnu *demonstraciju vjere*.

(Prema knjizi „Pred liturgijskim slavljem. Odgovori na najčešća liturgijska pitanja“. Ante Crnčević, Ivan Šaško)

Pogledaj, Isuse

Magdalena Vukoja, OFS

Iv 19, 35

Pogledaj, Isuse,

kako je bilo teško,
ljudi su bili ljuti,
vikali su na tebe,
tukli te
dok nosio si svoj križ.

Pogledaj, Isuse...

kako je bilo neopisivo teško,
ljudi su povjerovali
da si kriv i nitko te
nije imao braniti,
ni na putu
hrabriti.

Križ je sve zbog čega
nam je nešto teško.

A ti si križ nosio,
uzeo na svoja ramena.

Pogledaj, Isuse...

kako nisi imao snage,
našli i doveli Šimuna,
on nek' bude ja
i svi koji te ljube,
sve si podnio
za nas ljude.

Dobro je odmoriti,
odmoriti ramena,
i koljena su boljela
od teškoga pada,
hodao si jedva.

Pogledaj, Isuse...
svrni pogled
prema svojoj muci,
onda su slijedili
najteži trenuci,
stavili su na Te
onaj veliki križ,
kraj je tvoje muke,
a Ti raširio ruke.

Mislili su da su
pobijedili, da ne možeš
sve podnijeti,
a Ti zagrlio
cijeli svijet.

Na hodočasničkom putu nade

s. Dominika Anić, ŠSF

Papa Franjo proglasio je jubilejsku godinu pozvavši cijelo čovječanstvo na hodočasnički put nade.

Na putu nas uvijek mogu čekati iznenađenja, neočekivane preprjeke, prirodne nepogode ili zaprjeke koje je izazvao čovjek svojim ponašanjima.

Izazovi, koje donosi neko putovanje, mogu biti u isto vrijeme i prilike za rast, za ulaganje, za više angažmana kako bi se putovanje olakšalo. Putovanje zahtijeva stalnu budnost i oprez. Ovo je izvrsna slika našega ljudskog, hodočasničkog hoda na zemlji.

Neke dionice životnog puta zahtjevnije su od drugih. Trebaju drugačiju prilagodbu, opremu i sagledavanje. Kao što vožnju automobilom trebamo prilagoditi uvjetima na cesti i vremenskim (ne)prilikama, jednako tako i svoje životno putovanje potrebno je usklađivati s utjecajima i okolnostima koje nam život donese.

U našem ljudskom životu to su svakako neki događaji koji nas negativno iznenađuju, neke uvrede, iznevjerenja, razočaranja, lomovi. Mogu biti bolesti ili teški traumatski doživljaji, gubitci. U takvim situacijama, kad se možda teško možemo dovesti u ravnotežu i uskladiti, potrebno nam je dublje susretanje s nama samima, razumijevanje i podrška.

Ne trošiti dah uzalud

Kažu da posljednja stvar koju bi boksač u ringu trebao učiniti jest uznemiriti se ili izgubiti strpljenje, jer onda je izgubio borbu. A baš prva stvar, koju njegov protivnik pokušava učiniti, jest navesti ga da izgubi strpljenje tako da onda izgubi koordinaciju i zapažanje.
I u našem životu postoje neke borbe u „ringu“. Nekada sami ulazimo u te borbe, a nekada nas drugi u njih žele uvući. Zamislimo da nam je netko učinio neku nepravdu ili nas je na neki način oštetio – možda klevetom, oduzimanjem dobroga glasa, prijevarom… ili čime drugim.

Naša prva automatska reakcija je povrijeđenost, ljutnja, ogorčenost, samosažaljenje, smišljanje osvete i uzvraćanja istom mjerom. Bivamo uznemireni i izbačeni iz naše ravnoteže.

I kad bi se netko usudio reći nam kako je zapravo nepotrebno i štetno uznemiravati se zbog ponašanja drugih ljudi, mi bismo mu rekli kako je to besmisleno i nerealno promišljanje. A zapravo je jedino istinito i iscjeljujuće. Mi uglavnom u takvim situacijama trošimo dah uzalud. Jer ništa na ovome svijetu nema moć uznemiriti nas ako mi na to nismo pristali, ako to nismo uzeli i prihvatili kao neprijateljstvo i opasnost. Mi sami sebe ranjavamo pristajući na ono što dolazi izvana, od drugih. Mi drugima zapravo dajemo moć da nas čine sretnima ili nesretnima. I trošimo svoj dah, svoje snage, svoju životnu energiju na dokazivanje svoje ispravnosti. Zašto to činimo?

Jer smo uvjetovani svojim uvjerenjima. Jer nismo naučili da nas drugi ne može usrećiti ili unesrećiti, nego sami sebe uz druge usrećujemo ili unesrećujemo. To je novi program koji trebamo „instalirati“ u svoj život. Stare programe, koji nam kažu da su drugi odgovorni za kvalitetu našega života, trebamo „deinstalirati”, staviti ih van upotrebe, jer su

nas programirali na našu štetu. To je nešto što trebamo razumjeti, bez osuđivanja i prigovaranja. Samo čisto razumijevanje. Kad razumijemo, onda možemo biti i slobodni.

Hodočasnicima nade nitko nije kriv

U ljudsku zrelost spada – nikoga ne okrivljavati. Drugi nas nisu uznemirili, nego smo se sami uznemirili zbog ponašanja drugih. Dobra je vijest da je u našoj moći izabrati put nade i razumjeti da se svatko ponaša prema unutarnjim uputama ili „instaliranim programima" kojima se koristi. Važno je razumjeti kako i mi jednako tako činimo – svatko od nas se ponaša prema vlastitoj programiranosti, koja nas često vodi u krivo, onamo gdje nismo baš sretni. Ovdje veliku ulogu igra i naš odgoj - ono što smo upili od naših roditelja, koji su opet davali najbolje što su znali. I tu nema nikakve osude. Samo razumijevanje.

Koliko napredujemo na hodočasničkom putu nade najbolje će pokazati naša sposobnost da nikoga ne okrivljujemo – ni sebe, ni druge. I Isus nam je to rekao: „Ne sudite i nećete biti suđeni, ne osuđujte pa nećete biti osuđeni." Nema krivih, ima samo onih koji još ne razumiju i uvjereni su da na silu mogu postići ono što priželjkuju – da se drugi ljudi ponašaju prema njihovim zamislima, a to ne ide baš tako. Nitko se od nas ne ponaša prema zamislima drugih. Ako nam je do nekoga jako stalo, ako ga uvažavamo, onda ćemo poslušati što nam savjetuje, usklađivat ćemo se, ali opet radi svoga mira, a ne zato jer nam je to netko naredio. Dobro ćemo odvagnuti što nam u danom trenutku ima više smisla i tako ćemo se ponašati.

Neprijatelji nisu izvan nas, nego ih mi učinimo neprijateljima pridajući im takvu važnost. Mi ih zapravo dozivamo, vjerujući da nas ugrožavaju, i sami ih proglašavamo neprijateljima. Onoga trenutka, kad povjerujemo da mi odlučujemo o svemu, postajemo slobodnima i spremnima suočiti se sa svim izazovima koje nam život donese i s neprijateljstvima koja doživljavamo. Kad smo mi usklađeni sami sa sobom i s Bogom, onda je puno lakše razumjeti ponašanje drugih i na neki način se distancirati, ne dopustiti da nas to ranjava, čini tužnima ili unesrećuje. Kad postanemo svjesni da često nama upravlja naša programiranost, tada možemo „promijeniti program" i izabrati onaj koji nam donosi mir, koji je – dugoročno gledano – za nas bolji.
Hodočasnici nade radosni su i opušteni, jer znaju da nada nikada ne postiđuje, da nada stvara svjetlo za iduću dionicu hodočasničkoga puta. I onaj, tko se uključio u ovakav hod, iskusit će kako je život ugodan, a put prepun izazova, koji su tu samo zato da nas podsjete kako smo na ovom zemaljskom proputovanju tek došljaci i prolaznici – ali prolaznici s iznimnim dostojanstvom i darovima.

Uloga roditelja u odgoju savjesti djece

fra Mladen Rozić, OFM

Još davno je Platon u svom djelu Država zamislio idealnu državu u kojoj pripadnici vojničke klase ne smiju govoriti „moje“ ili „tvoje“. On je smatrao kako se može posjedovati samo svoje tijelo. U to doba bi supružnici odmah nakon rođenja svoje dijete nosili u dojilište gdje bi majka mogla ulaziti samo na kratko radi dojenja. Pod utjecajem Platona početkom XVII. stoljeća Toma Campanella je zamišljao društvo uređeno bez roditelja. Samim time je navukao i bijes Crkve koja ga je proglasila heretikom.

U svojoj poznatoj knjizi 1984. George Orwel opisao je društvo bez obitelji. Djeca će se odmah nakon rođenja uzimati od roditelja, kao što se jaja uzimaju ispod kokošiju. Nakon preporoda socijalističkih utopija posljednjih su godina i ideologije neprijateljski raspoložene prema obitelji. Jean Paul Sartre s prijezirom govori o obitelji gdje naziva muškarca i ženu glupima kad žele imati djecu. Bez obzira na sve ove povijesne fantazije, obitelj je najidealnija sredina u kojoj se ljudska osoba može tjelesno i duhovno razvijati. Ljubav među roditeljima je sunce koje omogućuje klijanje ljudskog, religioznog i moralnog života djece.

Roditelji su prenositelji života u skladu s Božjom zamisli, te se tako formira i svijest kod djece. Ovdje se događa odgojna razmjena između roditelja i djece. Obitelj je prije svega zajednica ljubavi. To zajedništvo izvire iznutra iz svakog pojedinca. Ozračje ljubavi se ostvaruje u interakciji svih pojedinih članova, uključujući i stare roditelje (djedove i bake). U nizu mnogih odgojnih zahtjeva obitelj se treba potruditi odgojiti savjest kod djece. Neki će kazati (racionalisti) kako odgoj savjesti kod djeteta treba početi tek kad ono stekne moć rasuđivanja. To su trenutci kad dijete zna razlučivati što je dobro, a što zlo. Ovakav pristup odgoja odnosio bi se samo na izvanjske vidove života i bio bi nepotpun. Tu se baš ne uključuje srce i duša, jer je naglasak samo na ono što se treba ili ne smije činiti. U tom slučaju se deformira i pojedinac i obitelj jer je u njoj srdačnost nepoznata, spontanost ugušena, izvornost osuđena. Tada obitelj prestaje biti mjesto susreta osoba koji se vole i koji su solidarni u radosti i trpljenju, u sreći i nesreći.

Danas se nastoji što pomnije istražiti osobine dječje savjesti. Za dobro osposobljavanje odgoja savjesti kod djece važna je životna atmosfera obitelji, važno je u kakvom se ozračju odgajaju djeca. Na prvo mjesto treba staviti dijete koje je ucijepljeno u toplu i osobnu ljubav roditelja i obitelji. Ljubav je životni prostor cijelog ljudskog života i nezamjenjivi preduvjet moralnog života. Dijete se može osjećati sretno tek u ozračju koje odiše ljubavlju. Isto tako se i njegova savjest može ispravno razviti tek ako iskusi ljubav. U ljubavi dijete urasta u svijet istinske ljudske slobode i odgovornosti, te samim tim doživljava i svoju vezanost na ono što je dobro i vrijedno. Ljubav u djeci budi etičku energiju za ostvarenje dobra. Odgoj savjesti djeteta treba ostvarivati polazeći od dobra i usmjeravanja na dobro. Dobro za dijete treba postati privlačno tako da iskusi radost kad ga čini. Potrebne su i opomene u čuvanju od zla i upućivanje na vršenje dobra. Treba djecu usmjeravati na činjenje dobra, te radost koja će iz toga proizići.

Motivaciju za dobro kod djeteta treba probuditi. Potrebno je pred njih staviti cijeli etički svijet potičući ih da ga i ostvaruju. Potrebno je osposobljavati djecu da shvate unutarnju istinu etičkih načela. Roditelji i učitelji trebaju biti autentični prenositelji sustava vrijednosti i etičkih načela. Odgoj

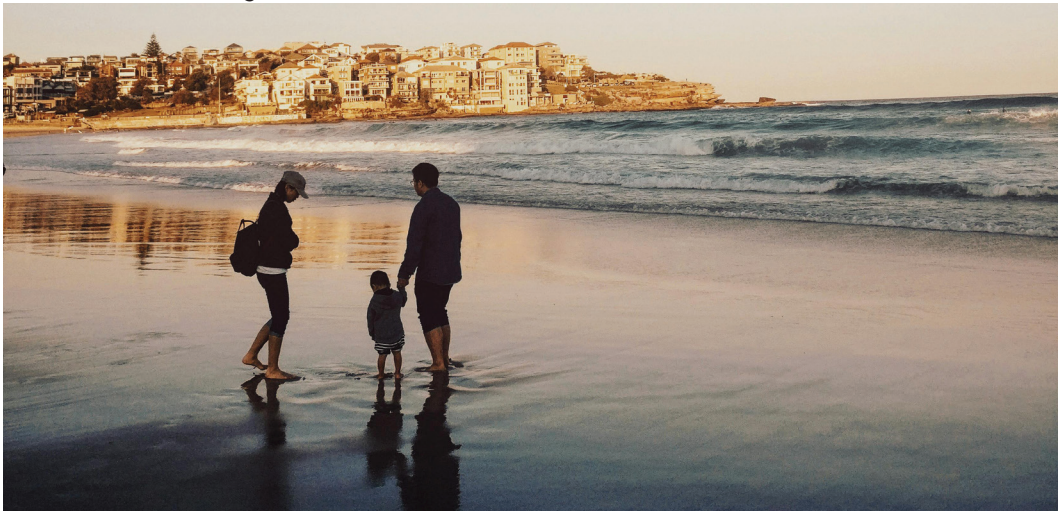
savjesti kod djece treba se oslanjati na religijsku komponentu. Roditelji bi na primjeren način trebali djeci donositi volju Božju. U toj volji Božjoj je važno donijeti osobu Isusa Krista kojega bi trebalo nasljedovati. Roditelji trebaju biti odgovorni na ovom području te djeci donijeti ispravnu sliku o Bogu. Bog savjesti ne smije biti „sitničavi Bog" koji bilježi naše pogreške i kažnjava nas zbog njih. Potrebno je ucijepiti u djecu Boga ljubavi i praštanja koji voli svakoga čovjeka, kao što otac voli svako svoje dijete, pa i ono koje zna ponekad biti i nestašno.

Dobar primjer za dobar odgoj savjesti

Važno je djecu učiti izvršavanju moralno dobrih djela. Takva djela treba stavljati pred njih kao ispravan oblik života. Možda u prvi mah to i neće shvatiti, ali se to treba ponavljati tijekom cijeloga djetinjstva. Sav moralni i religiozni odgoj služe odgoju savjesti. Važna je priprava za prvu ispovijed, prvu svetu pričest, spremanje za sakrament potvrde. Sve su to izvanredne prilike za dobar odgoj savjesti. Od neprocjenjive je važnosti dobar primjer. U cijelom odgoju djeteta dobar primjer roditelja i odraslih, s kojima dolaze u dodir, od velike su važnosti za odgoj savjesti. Taj primjer treba biti istinit i iskren. Nije dobro djeci pokazati svoje licemjerje. Oni će to brzo uočiti i samim time biti zbunjeni u odgoju savjesti. O iskrenosti i istinitosti moralnog života odraslih ovisi razvoj dječje savjesti. Dobro je upućivati djecu kako smo mi ljudi u spoznaji dobra i zla, u ostvarivanju dobra upućeni na Božju pomoć. Važno se moliti Duhu Svetome za svjetlo i snagu, kao i zajedništvo s Kristom u vjeri. Važno je sudjelovati u sakramentalnom životu i životnoj povezanosti sa zajednicom Crkve.

Ovdje je potrebna stalna nazočnost roditelja. Očinstvo i majčinstvo se ne izražava preko zastupnika. Ovdje ne smije biti zapreka posao, razna putovanja, društvene aktivnosti u tome da budemo odgovorni roditelji. Da se čovjeka odgoji nisu potrebne nikakve diplome, niti kakvi mudri tečajevi. Potrebno je biti roditelj koji uvijek nađe vremena i ljubavi za svoje dijete. Ako se ne nađe vrijeme za dijete, zbog neke druge zauzetosti, onda će dijete rasti napušteno, osamljeno i neformirano kako treba.

Jedan od najtežih povreda ljubavi jest odsutnost iz obitelji. Ako si uskratio vrijeme svom djetetu, učinio si neoprostiv propust. A taj roditeljski propust može biti kardinalan u formiranju svijesti djece. Zato možemo sa sigurnošću reći kako su obitelji i roditeljska ljubav praškola vjere, ljudskog i kršćanskog odgoja, kao i formiranje savjesti. Ukoliko se bude djecu učilo ljubiti istinu onda će ih ona dovesti do Boga koji će ih uvesti u svu istinu. A ona će ih onda osloboditi za slobodu za Dobro.

Kroz ranjenu BiH ponijeti ranjenog Isusa

Zoran Kolobara, OFS

Josip Jelinić, fizioterapeut iz Ljubuškog, odlučio se na pothvat kojim u izazovnim vremenima i ranama prošlosti želi poslati poruku mira i nade. Mladi Ljubušak tako želi hodati 1.000 kilometara noseći križ umotan u zastavu Bosne i Hercegovine i obići cijelu državu, a posebno mjesta koja su proživjela najveće ratne strahote.

Za Franjine stope ističe kako je inspiraciju dobio od Amerikanca Jima Murphya koji je s križem na leđima prehodao čitave Sjedinjene Američke Države, što je bilo otprilike 6.000 kilometara, a Murphy je sve to činio iz ljubavi prema Bogu i svome narodu te su mu se dogodila brojna čudesa na tom putovanju. Josip svjedoči kako je nakon toga dobio poticaj u srcu da bi i on trebao učiniti nešto za svoju domovinu.

„Zašto ti to Josipe ne bi učinio za svoju zemlju? Naša zemlja je zahvaćena ratom i potrebna je ozdravljenja. Rane su duboke, ali Bogu je moguće da nas iscijeli. Potrebna je velika žrtva, iskreno pokajanje i snagom oprosta, siguran sam, možemo puno učiniti za mir u Bosni i Hercegovini. Znam da ne mogu promijeniti cijelu domovinu, ali mogu početi od sebe. Snagom ljubavi i žrtve vjerujem da će se Bog proslaviti i potaknuti mnoge ljude na mir i oprost u našoj Bosni i Hercegovini!" - priča nam Jelinić.

Iako živimo u državi gdje su stalno naglašene etničke i vjerske netrpeljivosti, Josip ne dopušta strahu da ga pokoleba.

„Svjestan sam da u našoj zemlji žive ljudi različitih uvjerenja, ali vjerujem da je najbitnije biti čovjek. Bošnjak, Srbin i Hrvat, svi smo mi prvenstveno ljudi. Moj otac je prespavao mnogo puta kod Bošnjaka, uvijek su ga lijepo primili i ugostili. Kroz život sam upoznao kako na fakultetu, tako u sportu divne Bošnjake i Srbe. Super smo se razumjeli, međusobno poštovali i prihvaćali, zato vjerujem da ću na ovom Križnom putu sresti mnoge ljude dobre volje koji će me primiti otvorena srca u svoj dom. Moja nakana je iskrena i čista, jasna i konkretna. Hodam za mir i pozivam sve ljude u Bosni i Hercegovini na međusobni oprost i pokajanje. Dosta je bilo straha i nemira, predrasuda i mržnje. Ljubav liječi. Trebamo biti otvorena srca jedni za druge. Ako otvorimo srce za čovjeka koji je drugačiji od nas, vjerujte mi, pozitivno ćete se iznenaditi. Ti možda nisi kao ja ni ja nisam kao ti, ali sigurno možemo i s našim razlikama biti jako dobri prijatelji", nastavlja u dodatku i dodaje da je najbitnije pristupati otvorena srca.

Foto: I. Š./Klix.ba

Križ i zastava Bosne i Hercegovine

„Svjestan sam da bi neki ljudi mogli pomisliti da provociram, ali tko mene osobno poznaje i tko prati moj rad zna da uvijek pozivam na ljubav, mir i zajedništvo. Tako i ovdje, pozivam na jedinstvo. Nosit ću na leđima križ, zastavu Bosne i Hercegovine te majicu na kojoj piše: Hod za pomirenje naroda u BiH! Ja sam katolik, ali križ koji nosim ponijet ću za sva tri naroda. Spreman sam 1.000 km prohodati cijelu Bosnu i Hercegovinu da Hrvati, Srbi i Bošnjaci oproste jedni drugima za rane rata, pokaju se za ono što nije bilo dobro i međusobno počnu gledati jedni u drugima lijepe stvari. Jer puno je dobra u svima nama. Mome prijatelju Hrvatu katoliku je Bošnjak musliman pomogao kada je bio u velikim financijskim dugovima. To je divan primjer i znak da možemo biti otvoreni jedni za druge. Preko sporta sam upoznao jednog Srbina pravoslavca koji je bio predobar prema meni. To je ono o čemu vam govorim. Najljepše je biti čovjek. Rane rata jesu duboke, ali snaga oprosta daje nadu za bolje i danas i sutra. Budimo jedno jer naša Bosna i Hercegovina to zaslužuje", ističe Josip koji planira obići mjesta koja su bila zahvaćena ratom te pomoliti se i prikazati žrtvu da se rat više nikad ne dogodi u našoj zemlji te da svi budemo graditelji mira u Bosni i Hercegovini.

Poruka puta za sve nas je: ne dopustiti da budemo oni koje je lako zavesti s porukama da je bolje mrziti nego voljeti.

„Onako kako volimo svoju djecu i svoju obitelj, volimo i tuđu djecu i tuđe obitelji. Onako kako bi voljeli da se ljudi odnose prema nama, odnosimo se i mi tako prema njima. Život je jedan i brzo prođe. Bolje biti dobar i pružiti nadu ovome svijetu nego biti pokvaren i promašiti smisao života, a to je ljubav. Ljubimo jedni druge i darujmo jedni drugima novu šansu. Vrijeme je da naša djeca žive s čistim osjećajima u srcu prema svakom čovjeku, a to im samo možemo dati mi", naglašava naš sugovornik.

Križ koji će nositi već je prošao *Križni put*

„Križ je napravio Robert Tomić, čovjek koji je pripremio križ za dolazak pape Franje u Sarajevo. Robert mi je rekao da većinu križeva uradi vrlo brzo, ali ovoga je tražio 7 kilometara u šumi i već tu je počeo jedan mali Križni put (smijeh). Dok je tražio drvo za križ, Robert je ostao šokiran jer je u šumi ugledao drvo koje izgleda kao da je krvavo. Vrlo neobično jer sam kaže da je to ogromna rijetkost. Odmah je znao da to drvo treba iskoristiti da napravi krvavog Isusa na križu. To krvavo tijelo Isusovo na samome križu odaje jednu posebnu simboliku, a ona glasi: I naša zemlja je pogođena ratom, proliveno je puno krvi. Isusu sigurno nije drago što se sve to dogodilo jer Isus poziva na ljubav. Zato mi je čast kroz moju ranjenu BiH ponijeti ranjenog Isusa koji svojim ranama liječi one koji su ranjeni mržnjom i neopraštanjem", nastavlja.

Njegovo hodočašće po Bosni i Hercegovini počinje na Čistu srijedu, dan koji obilježava početak posebnog razdoblja za katolike - korizmu. Što katoličanstvo danas može donijeti Bosni i Hercegovini?

„Korizma je posebno vrijeme za nas katolike. To je vrijeme kada se svi trebamo sabrati i razmisliti idemo li pravim putem. Trudimo li se biti Božji ili smo se predali duhu ovoga svijeta koji odbacuje Boga i istinu. Napasti su velike, ali blago onome tko u ovim teškim, ali lijepim vremenima izabere one Isusove riječi: Ljubite jedni druge kao što sam ja ljubio vas! Puno je lakše biti onaj koji mrmlja, mrzi, upire prstom u druge, ali biti onaj koji unosi mir, govori istinu i oprašta neprijatelju. To mogu samo oni koji su shvatili da je život dar i da vrijedi biti čovjek", govori Josip Jelinić za Franjine stope.

Otvoren je da mu se na putu pridruže i drugi koji dijele njegovu ideju

„Na ovaj Križni put idem sam, to je moj osobni Križni put koji želim proći Bogu na slavu te Bosni i Hercegovini za ljubav, ali neću cijelo vrijeme biti sam, naravno. Već prvi dan hoda u Međugorju priključit će mi se dosta ljudi koji će početi ovo hodočašće sa mnom i vjerujem da će se još mnogo ljudi pridružiti kada me ugledaju na cesti ili kada budem prolazio kroz njihova mjesta, sela i gradove vjerujem da će mi ljudi pomoći nositi križ. Zato ovim putem pozivam sve Bošnjake, Srbe i Hrvate da mi se priključe i da hodaju sa mnom za mir. Netko će hodati sa mnom 100 metara, netko kilometar, netko 10 kilometara.

Josipova ruta započinje u Međugorju, ide preko Mostara, Jablanice, Konjica, Sarajeva, Zenice, Banje Luke, Bugojna, Kupresa pa sve do Rame gdje je završetak na Veliki petak kada je Isus umro!

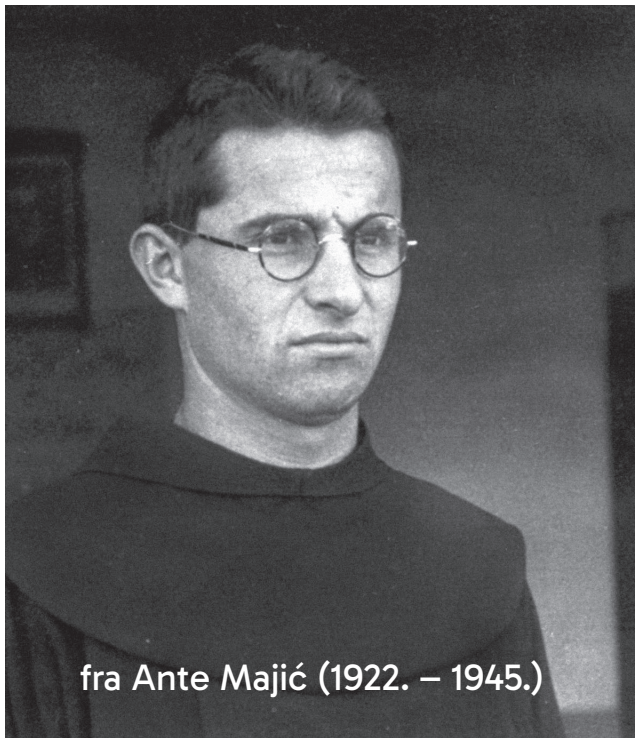
Ističe kako mu je bitno da ima ogromnu podršku obitelji, prijatelja i poznanika, a blagoslov je dobio i od mostarskog biskupa Petra Palića.

„Surađujem s molitvenom zajednicom Nanovo rođeni koji jako puno djeluju po BiH, jedan divan svećenik iz Banja Luke mi puno pomaže, mnoge molitvene zajednice mole za mene i za sve ljude koji su dio ovog Božjeg putovanja. Tako da, Bogu hvala, stvorilo se jedno posebno zajedništvo, puno ljudi je uključeno što je najbitnije, širi se poruka mira i jako sam radostan zbog toga", zaključio je naš vedri sugovornik.

Umjesto predavanja – hod smrti

Lucijana Kožul,
Vicepostulatura

fra Ante Majić (1922. – 1945.)

Fra Ante Majić nije izravno ubijen od strane jugokomunista, nego je umro od posljedica mučenja i s pravom se nalazi među 66 ubijenih hercegovačkih franjevaca. Rođen je 26. kolovoza 1922. u Vitini. Roditelji su mu bili Jozo i Kata rođ. Slišković. Kršten je istoga dana u župi sv. Paškala gdje su mu dali ime Augustin Dobroslav.

Pučku školu završio je u Vitini, a gimnaziju kod franjevaca na Širokom Brijegu. Bogosloviju je pohađao na Humcu, u Mostaru i Sarajevu. Završio je samo dvije godine studija jer je kao student, bogoslov sa svečanim redovničkim zavjetima, prije toga umro. Vojsku nije služio.

U Franjevački red stupio je 29. lipnja 1939. na Humcu. Habit mu je obukao provincijal fra Mate Čuturić. Jednostavne zavjete položio je 30. lipnja 1940. na Humcu, a svečane zavjete položio je 29. lipnja 1944. u ruke fra Rufina Šilića, profesora, po dopuštenju provincijala fra Lea Petrovića.

Fra Ante je, prema dokumentima iz arhiva Provincije, bio poslan u Sarajevo na studij odakle se trebao vratiti u Mostar, ali je tražio da ostane jer je već bio počeo pohađati predavanja pa mu je ostanak odobren.

Iz Sarajeva je pobjegao pred jugokomunistima, zajedno s mnoštvom hrvatskog naroda i svećenika, do Zagreba pa dalje prema austrijskoj granici. Englezi su ih s austrijske granice vratili u jugokomunističke ruke i tada počinje kalvarija hrvatskog naroda.

Napatio se u jednoj od bezbrojnih hodnji smrti preko Slovenije te je bio zatočen u partizanskom logoru. U logoru je obolio, dobio je meningitis i prebačen je u bolnicu Sestara milosrdnica u Zagrebu, gdje je umro 6. kolovoza 1945. Ukopan je na Mirogoju u franjevačku grobnicu. Samo u nekoj bilješci groblja na Mirogoju ostalo je zapisano da je pokopan u grobnicu franjevačkog samostana na Kaptolu u Zagrebu. Međutim, na samoj grobnici nema njegova imena, da ne bi stradao onaj tko ga je, unatoč opasnosti, odlučio tu pokopati, inače bi zbog toga bio žestoko kažnjen, a fra Antini posmrtni ostatci završili bi tko zna gdje.

Fra Častimir Majić ovako piše o njemu: „Godinama smo u rodnoj Vitini koracali istim stazama, gazili iste bogaze prema Širokom Brijegu i u proljeće upijali zamaman miris tilovine što je titrao u zraku i dražio osjetila raskošne mladosti. Živjeli smo u ozračju izgrađenog obiteljskog života koji je biglisao po seoskim četvrtima i stvarao duh nakalemljenog zajedništva, vjerni predaji i kršćanskim shvaćanjima vjere."

Fra Ante je preminuo u 23. godini života i 6. godini redovništva.

Alojzije Stepinac – kardinal

Lucija Naletilić, OFS

Alojzije Viktor Stepinac rođen je u Krašiću 8. svibnja 1898. u kršćanskoj obitelji, gdje su vladali ljubav i međusobno poštovanje, kao i milosrđe prema siromašnima.

Vrativši se 1919. kući iz austro-ugarske vojske, Alojzije je zapao u unutarnju krizu. Počeo je studij agronomije koji ubrzo prekida. Propale su mu i zaruke. U ožujku 1924. svećenik, koji je dobro poznavao Alojzija, objavio je članak o sv. Klementu Mariji Hofbaueru i poslao mu ga zajedno s dugačkim pismom. Dirnut primjerom ovoga sveca, odlučio je svoj život posvetiti Bogu i ušao je u rimski zavod *Germanicum*.

Alojzije Stepinac doktorirao je filozofiju, a potom i teologiju na papinskom sveučilištu *Gregoriana* te je zaređen za svećenika 26. listopada 1930. Vrativši se u Hrvatsku, uvidio je kako Kraljevina Jugoslavija uništava i iskorištava njegovu zemlju. Njegova je želja bila biti svećenik negdje na selu, ali zagrebački nadbiskup imenovao ga je svojim ceremonijarom, a potom i kancelarom nadbiskupije. Prihvatio je rekavši: *Ne znam hoću li ostati ovdje ili ne. Ali to mi nije važno; svi putovi u službi Bogu vode u raj.*

Postaje sin sv. Franje

1934. nadbiskup Bauer teško je obolio te je zatražio od Svete Stolice koadjutora. Predložio je Alojzija Stepinca, koji je uzalud želio izbjeći ovu dužnost zbog svoje dobi (tada je imao 36 godina) i nedostatka svećeničkog iskustva. Hodočastio je pješice u Mariju Bistricu, udaljenu od Zagreba 36 kilometara, kako bi Blaženoj Djevici Mariji povjerio svoju tešku službu.

Nekoliko mjeseci kasnije nadbiskup-koadjutor Alojzije Stepinac ušao je u Franjevački svjetovni red, želeći postati sinom sv. Franje te dao trajne zavjete 8. prosinca 1936. Nadbiskup Bauer preminuo je 7. prosinca 1937., a Stepinac ga je naslijedio na mjestu zagrebačkog nadbiskupa. Među njegovim službenim aktivnostima prije rata ističe se njegovo otvoreno pismo svim liječnicima u kojemu osuđuje „bijelu kugu": porast kontracepcije i pobačaja. Uz to, utemeljio je katolički dnevni list kako bi se borio protiv utjecaja bezbožnog tiska.

Nadbiskup Stepinac najavio je Drugi svjetski rat ovim riječima: *Bračni parovi ne cijene više vrijednost ženidbe;*

odaju se preljubu, ne skrbe više o djeci; čine sve kako bi izbrisali Ime Božje s lica zemlje. Uništavaju sve moralne vrijednosti. Prema tome, nije čudo da Bog sada govori svijetu jedinim jezikom koji on može razumjeti i da vlada kaos na zemlji, užas rata i uništenje svega. To je plod neizmjerne sebičnosti. Prvo pravilo, ako želimo vidjeti bolje dane, jest s poniznošću dati Bogu poštovanje koje Mu dugujemo; to je jedini put do mira! Nauk i danas tako aktualan!

Tijekom cijelog rata, nadbiskup Stepinac pomagao je potrebitima, bez obzira na to tko su oni bili. Brinuo se za siročad čiji su roditelji bili politički zatvorenici i od gladi spasio 6700 djece čiji su roditelji uglavnom bili pravoslavci.

Predsjednik Židovske zajednice u Sjedinjenim Američkim Državama Louis Breier za njega će reći: *Alojzije Stepinac jedan je od onih ljudi, rijetkih u Europi, koji su ustali protiv nacističke tiranije i to u trenutku kada je to bilo opasno učiniti. Zahvaljujući njemu, povučen je zakon o „žutoj vrpci"* (koji su nacističke vlasti donijele kako bi se Židovi razaznavali od drugih ljudi). *Poslije Njegove Svetosti Pija XII., nadbiskup Stepinac bio je najveći branitelj progonjenih Židova u Europi.*

Nadbiskup je uspio spriječiti potpuno uništenje Zagreba tijekom povlačenja njemačkih snaga nakon rata, ali boljelo ga je što vidi kako dolaze na vlast partizanski komunisti, koji su tako započeli razdoblje krvavih čistki i uvođenja protuvjerskih zakona.

Ja neću nikada prestati propovijedati istinu

Stepinac je 17. svibnja 1945. iznenada odveden u zatvor. Hrvatski su biskupi 3. lipnja inzistirali na njegovu oslobađanju. Utihnula su sva crkvena zvona u Zagrebu i otkazana je tijelovska procesija. Pred ovim neočekivanim otporom Tito je popustio i oslobodio nadbiskupa Stepinca. Stepinac je poticao sve vjernike da više mole tijekom tih teških vremena, a posebno da mole krunicu.

U međuvremenu je u potpunosti uspostavljena diktatura koja se nije obazirala na obećanje jugoslavenske savezne vlade o poštivanju slobode savjesti, vjere i privatnoga vlasništva.

Tijekom jednog pastoralnog posjeta u listopadu 1945., komunisti su napali automobil nadbiskupa Stepinca. Dan prije napada milicija je prijetila osvetom ako ne odustane od posjeta. Nadbiskup je primijetio: *U svakom slučaju, umiremo samo jednom; neka čine što žele, ali ja neću nikada prestati propovijedati istinu; ne bojim se nikoga osim Boga i moja dužnost ostaje ista: spašavati duše.*

U poruci svećenstvu od 17. prosinca sažeo je sav svoj život i objasnio svoju duhovnu snagu: *Moja savjest je čista i mirna pred Bogom koji je najpouzdaniji svjedok i jedini sudac naših djela, pred Svetom Stolicom, pred katolicima ove države, pred hrvatskim narodom.*

18. rujna 1946., u pet sati ujutro, milicija je ušla u nadbiskupsku palaču. Kada mu je naređeno da slijedi milicajce, rekao je: *Ako žeđate za mojom krvlju, evo me.* Suđenje, koje je papa Pio XII. nazvao prežalosnim, započelo je 30. rujna. Osnažen iskrenom i čistom savješću, nadbiskup Stepinac pred sucima nije pokazao slabost. Potpuno miran, siguran u zaštitu *odvjetnice Hrvatske, najvjernije od svih majki,* Blažene Djevice Marije, slušao je 11. listopada nepravednu presudu koja mu je izrečena, u kojoj je osuđen na zatvorsku kaznu s prisilnim radom u trajanju od šesnaest godina, za zločine protiv naroda i države. Papa Ivan Pavao II. rekao je prilikom beatifikacije 7. listopada 1998.: *Razlog za progon kojemu je bio podvrgnut i za sramotno suđenje bilo je njegovo odbijanje da se odvoji od pape i Svete Stolice i stane na čelo „nacionalne hrvatske Crkve". Izabrao je ostati vjeran Petrovu nasljedniku. Zbog toga je bio oklevetan i osuđen.*

Zatočen u Lepoglavi, nadbiskup Stepinac dijelio je nesretnu sudbinu stotina tisuća političkih zatvorenika. Pretvorio je svoju zatvorsku ćeliju u monašku ćeliju molitve, rada i svete pokore. Uzeli su mu *sve osim jedne stvari: mogućnosti da podigne ruke prema nebu poput Mojsija* (usp. Izl 17,11). Imao je sreću što je mogao služiti svetu misu na improviziranom oltaru. Na posljednjoj stranici svoga kalendara za 1946. napisao je: *Sve na veću slavu Božju; čak i moj zatvor.*

Popuštajući međunarodnom pritisku, jugoslavenska je vlada pristala prebaciti nadbiskupa u kućni pritvor u Krašić 5. prosinca

1951. Tijekom njegovih prvih dana u Krašiću jedan ga je strani novinar upitao: *Kako se osjećate? – Ovdje, kao i u Lepoglavi, izvršavam svoju dužnost. – Što je Vaša dužnost? – Trpjeti i raditi za Crkvu.*
Papa Pio XII. imenovao je nadbiskupa Stepinca kardinalom 12. siječnja 1953. Nadbiskup nije mogao otići u Rim jer je postojala opravdana bojazan da mu komunističke vlasti neće dopustiti povratak u zemlju.
U studenom 1952. komunističke vlasti odlučile su prekinuti diplomatske odnose s Vatikanom te su zabranjeni svi posjeti Krašiću.

Fiat voluntas Tua!

Kardinalu Stepincu 1953. dijagnosticirana je bolest krvi, koju su, prema liječnicima, prouzročile pretrpljene patnje. Za trajanja svoje prisilne izolacije kardinal Stepinac usvojio je duhovno načelo koje nam je zapovjedio naš Gospodin Isus Krist: *Ljubite svoje neprijatelje, činite dobro onima koji vas mrze i molite za one koji vas progone i proklinju* (Mt 5,44). Do samoga kraja ostao je odlučan u opraštanju. Tijekom 1958., kardinalova patnja postala je gotovo nepodnošljiva, ali najbolnije za njega bilo je to što nije imao snage slaviti svetu misu. Preminuo je u Krašiću 10. veljače 1960. izgovarajući ove riječi: *Fiat voluntas Tua! (Budi volja Tvoja!)*. Dug istražni proces proveden u postupku beatifikacije 1994. zaključio je da je njegova smrt bila posljedica četrnaest godina izolacije, stalnog fizičkog i psihičkog pritiska i raznih patnji.
Tijekom obreda beatifikacije kardinala Stepinca u Nacionalnom marijanskom svetištu u Mariji Bistrici, prve subote u listopadu 1998., papa Ivan Pavao II. rekao je: *U beatifikaciji kardinala Stepinca prepoznajemo pobjedu Kristovog evanđelja nad totalitarnim ideologijama: pobjedu Božjih zakona i savjesti nad nasiljem i zastrašivanjem, pobjedu praštanja i pomirenja nad mržnjom i osvetom.*
Geslo kardinala Stepinca bilo je *In Te Domine speravi (U Tebe se, Gospodine, uzdam)*. U jednoj od svojih propovijedi izrekao je tajnu svoje nade: *Netko bi mogao pitati: A na čemu se temelji naša nada? Ja odgovaram: Na vjeri u Boga, jer Bog ne laže. Na božanskom sveznanju kojemu ništa ne može umaknuti. Na svemoći Boga koji je zauvijek vladar svega.*
Tijekom svog apostolskog pohoda Hrvatskoj 4. lipnja 2011. papa Benedikt XVI. rekao je: *Upravo zbog njegove snažne kršćanske savjesti znao je kako se oprijeti svakom obliku totalitarizma, postavši, u vrijeme nacističkog i fašističkog režima, branitelj Židova, pravoslavaca i svih progonjenih, a potom, u razdoblju komunizma, odvjetnik svojih vjernika, osobito mnogih progonjenih i ubijenih svećenika. Da, postao je Božji odvjetnik na ovoj zemlji jer je uporno branio istinu i ljudsko pravo na život s Bogom.*

Međugorje je postalo moje drugo JA

Božica Lončar, OFS

1. Evo, na samom početku, predstavite nam ukratko tog mladića koji je prije mnogo godina započeo put Asiškog Siromaška. Kada i na koji način se dogodio poziv u Vašem životu i kako danas gledate na svoje djetinjstvo i mladenaštvo?

Započeo bih nekako s kraja. Naime, 2003. u kolovozu imao sam nastupe u Engleskoj za međugorske molitvene grupe. Nakon povratka u Međugorje javiše mi da je majka u lošem stanju. Dehidracija, godine, starost, slabost, vrućina i sve što ide s tim. Odmah sam uzeo Presveto i zaputio se doma. Zatekao sam ju klonulu u krevetu, pričestio je, a onda se pomolio. Položio na nju ruku i malo je živnula. Nakon toga mi je onako tiho rekla:
„Sine Tomislave, ne znam jesi li kao fratar sretan. Ako nisi sretan, oprosti meni, svojoj majci. Naime, kad sam bila s tobom trudna ja i pokojna svekrva (moja baka, sveta žena, imala je sestru časnu sestru Valentinu, a strica fra Ambru Miletića, na prijelazu stoljeća, bio *faktotum* u Mostaru) svaki smo dan molile krunicu da bi dijete bilo Bogu posvećeno. Negdje ljeti, oko sv. Ante, bila je svetkovina Presvetoga Trojstva, bila sam na svetoj misi. Za prikazanja i pretvorbe osjetila sam da je dijete u meni živo, da se miče. U tom sam trenutku samo rekla: Gospodine, dijete je u meni živo! Neka bude tvoje!“
To su majčine riječi koje je povjerila meni tri godine prije svoje smrti. A ja sam joj samo odgovorio, kako mogu biti nesretan kad sam već 35 godina svećenik! Majka me u svojoj utrobi Bogu posvetila, za vrijeme svete mise! Može li biti sretniji trenutak u životu jedne majke, ali i djeteta koje nosi?!
I to bi bio moj savjet majkama koje žele dijete u Bogu posvećenu životu. Zvanje je i dar Neba, ali i plod molitava! Ne sustajte moliti za zvanja koja su danas krajnje potrebna Crkvi, napose na Zapadu. Divim se zajednicama vjernika u Aziji i Africi gdje imamo, uz toliko progona i mučeništva mnoštvo duhovnih zvanja, a ovdje smo svjedoci „sagorjelosti“. Nema ni ognja ni žara, nekako je sve spepeljano u Europi.

Dakle, tu trebam tražiti korijene svoga zvanja. U njihovim molitvama, njezinu prikazanju djeteta Gospodinu. A nakon toga sve je teklo goto*vo normal*no. Uvijek sam se tiskao oko

oltara, bio *služimis*a, a kako je osmoljetka bila u zgradi bivše franjevačke rezidencije, ja bih iz škole išao u *kapelu* – malu crkvicu (zornice u adventu, u korizmi, križni put) ili iz kapelice do župnika. Kad sam završavao osmi razred, župnik je samo rekao: „Trebamo te i te dokumente pa ćemo napisati molbu za sjemenište!" Uopće me nije pitao, hoću li 'u fratre'. Znao je on, znala je škola, znalo je selo da ću *u fratre*, i čudili bi se da sam udario drugim putem u život. Bilo je potom sve normalno, visočko sjemenište i gimnazija, matura, zatim novicijat, bogoslovija i ređenje. I sve potonje što je uslijedilo.

Djetinjstvo u velikoj obitelji, majka je rodila nas desetero, svi još uvijek živi i relativno zdravi, od svoga potomstva imaju danas već oko sedamdesetak (!) praunučadi i jedno pra-praunuče, dvije su sada u blagoslovljenu stanju. To je blagoslov obitelji gdje je molitva bila neizostavna, nedjeljna sveta misa obveza. I to se odrazilo na cijelo potomstvo. Kao djeca nismo ni obilovali ni oskudijevali, imali smo *misno i nosno* odijelo, što je bila prednost u ono doba oskudice.

2. Kakvi su bili Vaši prvi koraci u svećeničkoj službi?

Nakon ređenja i završena studija Uprava Provincije poslala me 1970. na Humac, da budem drugi meštar u novicijatu te kapelan u samostanskoj župi. Nije bilo lako jer su mnogi novaci u to doba bili tek godinu-dvije mlađi od mene, budući da sam zaređen za svećenika s 23 godine života. Nakon dvije godine poslan sam na postdiplomski studij koji sam završio doktoratom iz teologije 1976., oko Božića. Ujesen 1977. ponovno na Humcu, u istoj ulozi. Sada nešto stariji i iskusniji, ali je od presudnoga značenja bio susret s dr. Tomislavom Ivančićem 1979., s kim sam imao duboka molitvena iskustva koja su promijenila moje poglede i zrenike na sve. Do njegove smrti 2017. bili smo najbolji prijatelji.
Makar sam imao doktorat iz teologije, taj je susret obilježio moj potonji rad i duhovno usmjerenje. Kad se dogodilo Međugorje 1981., prihvatio sam ga kao činjenicu, svjestan da Bog može djelovati u povijesti, u životu pojedinaca i naroda. Bez spomenutih iskustava s prof. Ivančićem zacijelo ne bih tako lako povjerovao jer sam bio uvijek kritičan duh. Ali kad u životu osjetiš da Bog jest, da je on stvarnost, tada je lakše povjerovati i u Marijina ukazanja.

Providnost je htjela da sam 1982. postao župnikom u Međugorju, u najteže vrijeme, sve do 1988. Komunizam je pao 1989. kao režim, ali su ostali pri polugama moći komunisti, do dana današnjega.
1988. premješten u Mostar, odgovoran za franjevački podmladak, kapelan, a od 1990. provincijski vikar te od 1994. provincijal hercegovačkih franjevaca do 2001. Otada na dnevnoj osnovi u Međugorju, kao župni vikar, a od 2013. u samostanu časnih sestara u Međugorju, kao duhovnik. Svakodnevna sveta misa, homilija, a uvečer ispovjedaonica, na dnevnoj osnovi. Izbivam iz Međugorja tek dvadesetak dana ljeti, na godišnjem u Slanom.

3. Dugi niz godina ste na službi u Međugorju i dugo pratite sve što se tu događa. Kakvo je Vaše iskustvo Međugorja ?

Pa mogu reći da je Međugorje postalo mojom sudbinom, mojim drugim ja. Nisam mogao ni zamisliti da se nešto ovakvo moglo dogoditi u Hercegovini, ali kad se sagleda povijest ovoga kraja i mučenička krv, prolivena na ovim ozemljima, tada je ovo – slobodno mogu reći - nebesko uzdarje, odgovor Neba na tolike vapaje i suze, za sve one žrtve koje su prinesene u povijesti na ovim prostorima. Nebo nam se, tako reći, obilato *odužilo*. I trebalo je samo prihvatiti ponudu. I postali smo u kratkom vremenu hodočasničko odredište cijeloga svijeta.

Božji je puk odmah prihvatio ukazanja. Pa već šesti dan, na Petrovdan 1981., bilo je na Brdu ukazanja više od petnaest tisuća ljudi. Nešto radoznalaca, ali većina je došla iz osobne potrebe. Kao da se iz svih usta i srdaca izvijao jedan vapaj i misao: „Svani dane i noć skrati! Sini sunce i povrati. Bogu čast na visini. Ljud'ma mir na nizini!" Pjevamo to u došašću, a to bijaše vapaj vjernoga puka da se slomi komunistička zlovlast koja je Hercegovinu zavijala u crno.

Mnogo sam i dugo o tome pisao s različitih vidika. Davno prije ovoga rimskoga Nihil obstat od prošle godine vjerni je puk utro put tomu priznanju. Postoji staro pravilo, „što vjerni puk moli, to i vjeruje". I pravilo molitve i bogoslužja stvorilo je vjerovanje koje svi ispovijedamo. Molitva je stvarala pravilo vjere i nauka, o čemu govori već sv. Pavao u Rimljanima (6,17). Od samih početaka. Tako i ovdje u Međugorju.
Međugorje je ispisalo povijest vjere u novije doba, ispisalo i ucrtalo Hrvate i Hrvatsku te ove prostore na zemljovidne mape svijeta. Tko bi za nas znao da nije Međugorja? A ovako je ono stjecište hodočasnika iz svih krajeva svijeta. Nije to ljudsko djelo. Da je ljudsko, nestalo bi nakon nekoliko prvih mjeseci komunističkih progona, šikana, zatvaranja, tolike propagande iz svih onodobnih medija. Ono je sve nadživjelo, a oni su otišli na povijesno bunjište.

4. Poznati ste ispovjednik, a Međugorje jest postalo ispovjedaonica svijeta. Čovjek nekada misli da je ispovijed samo rutina koju moram obaviti kao član Crkve. No, kako postići i kako se pripremiti za onu pravu ispovijed u smislu obraćenja života?

Nikada ne bismo trebali smetnuti s uma kako je oprost grijeha, ispovijed, prvi dar Uskrsloga Gospodina. 'Uvečer, prvoga dana u tjednu', Isus se ukazao. Zaželio 'Mir' svojima, dahnuo u njih Duha Svetoga i dao nalog za oprost grijeha! S tim ih odaslao u svijet. Krštenje jest temeljni sakrament po kome postajemo dionici Neba, ali je ispovijed ono što se danas popularno kaže, *resetiranje* na izvorne postavke. Čovjek *resetira* svoj život. Vidi grijehe i promašaje, vidi što je sve propustio. Kod mnogih želja i žudnja za *životnom ispovijedi.* Žele

napraviti *revision de la vie* – životnu reviziju, duhovnu *inventuru* u svome srcu. Nemirni su dok se ne pomire sa sobom i s Gospodinom. I zato tolike ispovijedi u Međugorju. Vjernici se osjećaju slobodni od obzira i okova koji ih vežu uz vlastitu župu. Najprije odu na Brdo ukazanja, a onda na Križevac. Ondje se isplaču i tako raskajani dolaze u ispovjedaonicu. O tome bi se mogle napisati knjige kad bi čovjek smio govoriti o iskustvima iz ispovijedi.

Tu sam već skoro četvrt stoljeća, neprekidno. Ali nikad nisam prestao ovamo dolaziti, pa i kad sam bio u Mostaru. Ispovjedna iskustva su potresna. Dolaze ljudi s raznim problemima, poteškoćama, ranjenostima. I svi imaju isto na pameti: Napokon se pomiriti s Bogom, sa sobom, s drugima. I otići obnovljen. Iziskuje to od nas strpljivost, vrijeme, obazrivost. Svatko ima svoju povijest, dobra i zla. Nebrojeni su iskusili upravo ovdje svoj *Damask,* gdje ih je Gospodin zahvatio, izbacio iz uhodane kolotečine, stavio na novi životni kolosijek. Toliki i nakon desetljeća i dulje dolaze i priznaju kako je ispovijed ovdje u Međugorju okrenula njihov život u drugom smjeru. Svakodnevno imam ta iskustva *udara milosti* gdje osobe ostanu jednostavno zatečene, prikovane, bez riječi. Nešto ih je zahvatilo, neka sila, energija, ono što se kaže u religijskom pojmovlju *mysterium tremendum et fascinosum*, tajna pred kojom se drhti i što čovjeka *ošine*, ono što je iskusio jedan Mojsije pred gorućim grmom, Izaija u Hramu, jedan Šaul komu je Gospodin promijenio srce kad je dospio u povorku proroka ili pak tolika novozavjetna iskustva. Sva su ta iskustva nalik jedno drugome. Bog se objavljuje, Bog se očituje kao stvarni i prisutni u životu. A upravo je ispovjedaonica taj sveti prostor. Čovjek stupa pred svoga Gospodina, a ne svećenika. I njemu se očituje i ispovijeda. I tolike suze, radosnice, jer suza čisti oko od prašine, ali čisti i liječi i čovjekovo ranjeno srce. Znamo za dar suza.

Upravo se u ispovjedaonici očituje da iza nas ostaje ne što smo u životu napravili, sagradili, koliko smo knjiga napisali, nego ono što smo položili u druge. Što smo u njih posijali. Što smo im dali. Upravo je ispovjedaonica mjesto gdje se sije i čovjek nakon mnogih godina vidi blagoslovljeni plod. Jedan se naš pronicljivi brat izrazio slikovito: Pa i najbolja propovijed traje onoliko dugo koliko i miris parfema. Neki su parfemi snažni i traju dulje, dok drugi doskora ishlape. Ali u ispovjedaonici se zbiva promjena srca. To je ono na što Gospodin smjera kad daje nalog oprosta grijeha. Svećenici nisu ni svjesni koliku im je moć, ovlast dao Gospodin kod oprosta grijeha. Stvarati nove ljude, nova srca. I to je smisao Novoga zavjeta. Novo nebo i nova zemlja. Novo srce, novi čovjek.

5. Poznati su Vaši brojni duhovni i teološki utemeljeni tekstovi u časopisima i knjigama - duhovno blago svima koji prate Vaše pisanje - na čemu temeljite sve ono bogatstvo ideja i duhovnih poticaja?

Pa od malih sam nogu volio knjigu i čitanje. Uvijek sam čitao, gotovo gutao. U osmoljetci, a poglavito u gimnaziji, a i poslije, na studiju. Knjiga bijaše moja životna odrednica. Čitao sam i birao autore prema svome ukusu. Tako i u teologiji i duhovnosti. Opet bih istaknuo, duhovni zaokret u osobnom životu od 1979., nakon *iskustva živoga Boga*. To donekle daje pečat i momu pisanju. Volio sam hrvatski jezik, bio gotovo čistunac, uvijek se trudio oko lijepa izražavanja i stila. Čovjek vremenom stekne i eros za pisanjem. Tako i kod mene. Za župnikovanja u Međugorju nisam bio u mogućnosti pisati zbog vanjskih obveza, a i za boravka u Mostaru. Tek tu i tamo poneka suradnja. Kad sam se oslobodio tih obveza, više sam čitao, bilježio, pisao, prevodio. Imao sam svoje omiljene autore koje sam čitao, njihova djela nabavljao. I kušao našem čitateljstvu ponuditi svježu hranu. Mnogi hvale moje pero. A ja činim samo ono što mogu učiniti u ovom trenutku i što je – čini mi se – od koristi vjernom puku i Kristovu djelu u svijetu. I vjerujem da će od toga nešto i ostati. I da će ljudi posegnuti za tom pisanom baštinom.

Upravo je ovih dana izišla iz tiska nova knjiga *Svjedoci i svjetionici* u kojoj sam na oko 560 stranica standardnog formata prikazao pedesetak likova za mene dojmljivih koje sam kušao približiti čitateljstvu. Ima tu poznatih i manje poznatih likova, ali je svima zajednički nazivnik, ljubav prema Bogu, Kristu, Crkvi, čovjeku. Bit će dostupna u Međugorju u knjižari Info-Centra. Vrijedi barem zaviriti u sadržaj.
Zahvalan sam Gospodinu za sve godine koje mi je podario. Svi njemu dugujemo sve. Pavao je rekao: „Što imaš, a da nisi primio. A ako si već primio, što se hvastaš kao da nisi primio?“ A i Gospodin je za sve nas rekao kako smo samo sluge beskorisne. Činimo što smo dužni učiniti. Pa dok imamo vremena, činimo dobro, na bilo koji način, u bilo kojem obliku.

6. Unatoč raskošnim talentima kojima Vas je Bog obdario, ostali ste skromni i pristupačni “mali brat” i sin velikoga sveca sv. Franje. Kako ste uspjeli te dvije suprotnosti spojiti u jedinstvenu osobnost - biti “velik”, a ostati “malen”. To je nama članovima OFS-a posebni poticaj u nasljedovanju karizme sv. Franje?

Pa ne bih govorio o *raskošnim talentima.* Pavao se hvalio svojim slabostima, a upravo se u slabosti očituje Božja snaga. Svi znamo i svjesni smo svojih granica. Znamo iz povijesti za genijalce koji nisu htjeli priznati granice pa su se upuštali u nemoguće akcije. Aleksandar Veliki dopro do Indije, rijeke Inda. Kad su mu kartografi rekli kako ta rijeka ne postoji na njihovim kartama, on je samo naredio: „Ucrtajte je!" I prešao rijeku i došao u Indiju. Ali je bio dovoljan ubod kukca koji bijaše smrtonosan i završio je život u 33. godini. Napoleon je bio vojni genij, nije htio priznavati granice. Europa mu je bila pod nogama, htio je osvojiti Rusiju i ondje je doživio poraz. Od njegove G*rande Armée* s kojom je krenuo osvojiti Rusiju, a krenulo je oko 600 tisuća vojnika, doma se vratilo kojih stotinu tisuća, a on umro od svih zaboravljen na dalekom otoku u Atlantiku.
I ja sam dobrano svjestan svojih granica i ograničenja u svagdanjem životu. A inače, možda sam spojio nešto talenta s marom i radom te nešto postigao u životu. Ne znam jesam li do kraja ispunio svoju zadaću, a Gospodina molim da ispravi moje stranputice i dovede me do blažene vječnosti. Svatko je ograničeno i smrtno biće, što nas većina ne prihvaća. A upravo nam korizma poručuje da smo prah i pepeo. I da nakon nas ostaje ono što smo usadili u druge.

7. Što biste preporučili današnjem mladom čovjeku koji živi izazove u suvremenom svijetu?

Već dva stoljeća možemo pratiti tokove tehnoloških revolucija u svijetu. Najprije vodena para u mehanizaciji (željeznica, vlak). Druga industrijska revolucija je stvorila električnu energiju. Treća je tehnološka automatizacija produktivnosti, serijska proizvodnja na vrpci. Današnju četvrtu karakterizira digitalizacija i robotizacija svega i svačega, te pojava AI i sinergije digitalnog i biološkog (nadograđeni, hibridni nadčovjek).
Naši mladi žive u ovoj revoluciji koja bijaše u naše doba nezamisliva. Više tehnologije ima u jednom ‘pametnom telefonu’ nego u američkom svemirskom projektu Apollo kad se čovjek spuštao na Mjesec 1969.

Treba sačuvati svoje ‘ja’, ne biti pijun u rukama moćnika. Ne biti ‘prosjek’, ne zadovoljiti se osrednjošću. Biti svjestan svoje povijesti, svojih korijena, svoje vjere. Uvijek težiti za novim spoznajama. Vrijeme i tehnika nas gaze ako ih ne slijedimo, ali ne dati se zarobiti tehnikom i sačuvati svoje dostojanstvo. Znati tko si i što si, gdje su tvoji korijeni. Čitati, trajno čitati, ne samo onu lektiru na internetu, nego uzeti knjigu u ruku. Kad je imaš u ruci, znaš što imaš i što držiš u ruci. I truditi se svim silama ostaviti iza sebe svijetli trag. Znamo, kad sunce zađe, ostavlja iza sebe zlatni trag i zlatno svjetlo na obzoru. Učimo iz Božjega divnog stvorenja, kao sveti Franjo.

Prva pričest 1992.

fra Dane Karačić, OFM

U školi smo učili o ratovima, bunama, osvajanjima, prekrajanjima granica... Od najstarijih vremena ljudi su vodili ratove, pobjeđivali, gubili, sklapali primirja i mirove. Slavili smo velike vojskovođe i njihove vojničke pohode i osvajanja. Mnoga bojišta bila su prave klaonice. Ipak, nikada nismo razmišljali ozbiljnije o strahovitim posljedicama ratovanja, njihovoj pogubnosti i o svim tragedijama koje su zahvaćale pojedince, njihove obitelji, pa čak i cijele narode. Vodio se rat, jednogodišnji, višegodišnji, tridesetogodišnji, pa čak i stogodišnji. To su bile nekakve činjenice i na tim činjenicama se završavalo razmišljanje o ratovima i ratovanju. Svi poginuli u svim ratovima bili su samo brojke. A većinom su pogibali mladi ljudi, sadašnjost i budućnost naroda, svakoga naroda. Jednako teške posljedice uzrokovali su ratovi stradanjem civila i često prisilnim raseljavanjem, ali i to su bile samo činjenice bez neke posebne empatije. Čak i za II. svjetski rat više se govorilo tko je bio na kojoj strani, nego o strahovitim ratnim posljedicama: gospodarskim, socijalnim, demo-

grafskim – svim razaranjima i uništavanju onoga što je čovjek stoljećima stvarao, a nestao je najvitalniji dio našega naroda. Za mnoge se ne zna ni gdje ni kako su poginuli.

Buknuo je rat

Međutim, kad je rat devedesetih pokucao na naša vrata, tek tada smo počeli shvaćati svu njegovu pogubnost. Najbolji primjer je naš Mostar. Jedini pravi grad u Hercegovini. Bio je poznat po svojoj ljepoti, blagoj klimi i prekrasnim vrtovima i baščama u kojima je najprije sazrijevalo sezonsko voće. Mostar se mogao ponositi i svojom poviješću, posebno orijentalnim građevinama koje su privlačile brojne turiste.

Međutim, 1992. u proljeće buknuo je rat. Strašan, nesmiljen, pokazao je svoje najružnije i najgrublje lica. Od lijepoga i ugodnoga grada ostale su samo ruševine. Umjesto ugodnog mediteranskog naselja postao je ruglo. Stanovnici, da bi sačuvali gole živote, jer granate nisu birale ciljeve, morali su u izbjeglištvo, u neizvjesnost. Sve što je bilo vrijedno, razrušeno je, a mnogi mladi životi su izginuli, ostavljajući za sobom beznađe i tugu supruga, djece i roditelja.

Najžešće je bilo u vrijeme velikih kršćanskih blagdana: korizme, Velikoga tjedna i Uskrsa. Ujedno, kao i svake godine, trebalo je to biti vrijeme neposredne priprave djece i mladih za prvu pričest i krizmu. Te godine u to vrijeme nije se moglo ništa organizirati. Trebalo je spašavati živu glavu.

Kad početkom lipnja, Mostar više nije bio izložen neposrednoj ratnoj opasnosti, narod se počeo vraćati u razrušene, opustošene, a nerijetko i spaljene domove. I mi smo u samostanu počeli misliti o organiziranju prve pričesti i krizme, mada su povremeno granate još uvijek padale.

Naša je crkva spaljena 9. 5. 1992. pa smo morali nabrzinu tražiti nova rješenja. Imali smo prvu pričest u klaustru samostana ispod istočnih kolonada jer smo mislili da je tu najsigurnije, zatim u Rodoču i Jasenici, na Rudniku u „Bećaruši", bez vrata, bez prozora, ali smo imali krov nad glavom. O svakoj prvoj pričesti i krizmi u tijeku rata u Mostaru moglo bi se opširno pisati i bilo bi zanimljivo: od oko 1000 krizmanika pred katedralom do 800 prvopričesnika, kojima su dobročinitelji iz Italije, na čelu s bračnim parom Giorgiom Passerijem i Renatom Morri Passeri iz Sasso Marconija kraj Bologne, pribavili potpuno nova prvopričesnička odijela i dječacima i djevojčicama. Na svim mjestima, gdje smo organizirali prvu pričest, bilo je intimno, radosno i zanosno. Bar taj dan zaboravile su se sve ratne nedaće. Djeca, roditelji i rodbina, a i sav puk sjali su od sreće.

Prva pričest na Smrčenjacima

Meni je najviše ostala u pamćenju prva pričest na Smrčenjacima, u Cimu. Naime za djecu iz Cima, Ilića, Vihovića i Bijeloga brijega jedina mogućnost da se organizira prva pričest bilo je groblje Smrčenjaci. Kapelica u groblju mogla je primiti samo svećenika i poslužitelje. Djeca, njihovi roditelji, rodbina i ostali puk bili su između grobnica. Neprikladno mjesto za jednu takvu svečanost, ali nije bilo druge. Skupilo se oko 120 djece. Svijeta puno groblje. Započeli smo zazivajući Božju pomoć da sve prođe mirno. Kad sam počeo homiliju i izgovorio nekoliko uvodnih rečenica, odjednom se začu zloguki fijuk, a onda strašan prasak. Granata je pala u jedan vrt blizu Smrčenjaka. Svi smo zastali, ali nitko se nije maknuo. Neki su drhtali od straha, među njima i ja. Ipak je velika odgovornost. Zastao sam, a netko mi iz puka reče: „Nastavi ti, prošlo je. Neće valjda više." Prekinuo sam propovijed, ali sam nastavio misu i obavio pričest. Djeca i roditelji su se fotografirali za uspomenu, kao da se ništa nije dogodilo. S mnogima sam se i ja fotografirao i zaboravio na granatu, opasnost i tragediju koja se mogla dogoditi.

Tek kad sam došao u samostan, uhvatila me zebnja i strah od pomisli što je sve moglo biti da je granata pala u groblje. Još jedan ratni dan, još jedna, i to velika, opasnost, još jedna izbjegnuta tragedija. Bože, hvala ti.

Poziv na obranu duhovnog Jeruzalema

Božica Lončar, OFS

Miro Gavran suvremeni je dramatičar sa preko 50 kazališnih tekstova, poznati romanopisac kao i književnik za djecu i mlade. Rođen 1961.godine u slavonskom selu Trnava. Jedini je živući u Europi koji ima kazališni festival posvećen sebi van rodne zemlje. Naime, 2003. godine u Slovačkoj u gradu Trnova pokrenut je Gavran Fest u Kazalištu Jana Palarika. Najizvođeniji je suvremeni hrvatski dramatičar u zemlji i inozemstvu u proteklih dvadesetak godina. Njegovi komadi igrani su od Amerike, Indije do Europe. U svojoj širokoj tematici nekim romanima dotaknuo se katoličkih tema i ličnosti pa su tako neki od romana Judita, Krstitelj, Poncije Pilat i poznata poema iz 2022. godine Obrana Jeruzalema. Miro Gavran nastanjen je u Zagrebu, oženjen glumicom Mladenom Gavran sa kojom je osnovao teatar Gavran.

1. Prije svega, kakav je život jednog autora? Kakvo je to zanimanje danas, kada se nalazimo u vremenu brzih informacija, instant tekstova, a i vremena u kojem se najviše cijeni onaj proizvod koji najbrže nađe put do krajnjeg potrošača?

Dobra književnost još uvijek velikom broju ljudi puno znači. U kvalitetnim pričama neki čitatelji traže dublje uvide u složene međuljudske odnose, neki traže dobru zabavu, neki bijeg od vanjske buke, neki utjehu u trenutcima emotivnih kriza. Knjige nekim ljudima znače jako puno, a ima i onih koji su posve ravnodušni prema književnosti. Usporedimo li situaciju u Hrvatskoj ili BiH sa onom od prije stotinu godina, bar smo sigurni da su danas svi pismeni, a to znači svi su potencijalni čitatelji, dok je prije stotinjak godina tek mali broj ljudi bio pismen. Unatoč svih tehnoloških novotarija književnost je još uvijek velikom broju ljudi važna, a samim tim posao pisaca nije besmislen. Pisci se u načelu ne razlikuju od ostalih ljudi, imaju slične brige poput svakog drugog čovjeka, osim jedne razlike: ne mogu odoljeti potrebi za pripovijedanjem.

2. U kojoj književnoj vrsti ste se najbolje pronašli? Odnosno, koja vrsta Vam je srcu najmilija?

Podjednako sam vremena u životu posvetio pisanju kazališnih i proznih tekstova pa mi je teško reći što mi je draže… Najmanje sam vremena posvetio pisanju poezije, a eseje sam još rjeđe pisao. Dobra priča je ono čemu težim, bez obzira na književni rod ili žanr.

3. Imate li neke svoje životne uzore, tko su oni? Koji su Vam uzori bili u ranom mladenaštvu i koliko je važno da čovjek ima uzore?

Nikada nisam imao uzore na onaj način da sam želio imitirati nečiji život, nečiji način pisanja ili oponašati tuđe svjetove. Naravno, postojao je iznimno veliki broj pisaca koje sam volio čitati, a da pri tome njihovi svjetovi nisu imali nikakve

veze s mojim privatnim životom, a ni sa mojim književnim tekstovima… Ja kao pisac i ja kao čitatelj, često smo bitno različiti.

4. U svojim romanima obrađivali ste i kršćanske ličnosti, neki od književnih kritičara nazivaju Vas i nenametljivim pastoralcem koji bi i mlađu i stariju populaciju doveo bliže Bogu. Otkud Bog u Vašim djelima i je li On prisutan i Vašem osobnom životu?

Ja sam mali obraćenik koji je prije četvrt stoljeća otkrio radost u približavanju Bogu, pa se valjda ta radost vidi i u mojim tekstovima… ponajviše u romanima *Krstitelj* i *Poncije Pilat,* te u poemi *Obrana Jeruzalema*. Bog je prisutan u mome životu, kada na Njega pomislim preplavi me osjećaj bezgranične zahvalnosti, pa valjda otud i duhovne i kršćanske teme u nekim mojim književnim tekstovima.

5. Kakav status u suvremenoj umjetnosti ima književnost koja se bavi i zasniva na nekim kršćanskim, moralnim uvjerenjima?

Nažalost, književnost kršćanskog nadahnuća je jako rijetka i u hrvatskoj i u europskoj književnosti. Jednostavno „nije u modi" već dvjesto godina. Mislim da je to pogrešno, jer svaki čovjek, bio vjernik, agnostik ili ateist traga za dubljim uvidima i prije ili kasnije postavlja si bitna duhovna i filozofska pitanja o kraju i početku života, a i o smislu našeg bivanja na ovom svijetu.

6. „Jerusalem, Jerusalem, convertere ad Dominum Deum tuum – Jeruzaleme, Jeruzaleme obrati se Gospodu svom" - posljednji stihovi lamentacije u kojima prorok Jeremija tuguje nad sudbinom razorenog Jeruzalema i Izraela Božjega. Te lamentacije, odnosno tužaljke, pjevale su se u starim običajima Velikog tjedna koje židovska i kršćanska tradicija pripisuje proroku Jeremiji, a dok drugi bibličari to pripisuju narodnoj predaji. Nastale su kao reakcija na uništenje Hrama i židovskog naroda 587.godine prije Krista. Vi ste napisali poemu od 10 pjevanja pod nazivom Obrana Jeruzalema koje evo i nema u našim knjižarama, a po kritikama čini se jedno djelo sa snažnom porukom. Kakvom čovjeku je upućena riječ preko brata Bogoljuba i tko je Jeruzalem u ovoj poemi?

I mene je iznenadilo kada se prvo izdanje moje *Obrane Jeruzalema* u tisuću i pol primjeraka rasprodalo u pola godine, pa je izdavač išao s drugim izdanjem, a ako kažete da ni tog izdanja nema, onda je vrijeme za novo izdanje. U mojoj poemi Jeruzalem je onaj idealni duhovni svijet, sustav vrijednosti, koji se, nažalost, u novije vrijeme urušava i nestaje pred našim očima, pogotovo u Europi i Sjevernoj Americi, tako da je moja poema svojevrsni krik upućen svima nama i poziv na obranu duhovnog Jeruzalema bez koga naš život gubi svaki smisao.

7. U jednom intervju ste naveli kako „svako književno ili kazališno djelo mora donijeti emociju." U Obrani Jeruzalema, ali i ostalim djelima kršćanske tematike, obradili ste teme koje snažno progovaraju o temeljnim vrednotama koje su obilježile zapadnu civilizaciju, a upravo je njihovo uporište u kršćanskom nauku. Birate li prije temu ili pouku tj. je li prije pisanja djela razmišljate o učinku pročitanog na čitatelja ili pišete po svom guštu, kako Vam inspiracija dolazi i kako su, prije svega, Vama zanimljive teme za obradu?

U odabiru teme koja me privuče nema ničega racionalnog - priča bira mene, priča pronalazi mene. Nadahnuće dolazi kada ono poželi, a ja sam tek običan „zapisivač", koji je u trenutku zapisivanja presretan što me pohodila ta priča za koju osjećam da bi mogla biti važnom mojim čitateljima i meni osobno. S jednakom radošću pišem ozbiljne romane i ozbiljne drame, kao i vesele komedije koje obrađuju našu suvremenost. Nama kao čitateljima i kazališnim gledateljima trebaju različite emocije, različite priče i različita literarna putovanja koja će nam pomoći da se osjetimo više ljudima. Potrebno nam je pročišćenje, humor, uzbuđenje i smiraj koji samo književnost i izvedbene umjetnosti mogu priuštiti čovjeku.

Anica Soldo – Gala

S blagim osmijehom i duhovnom vedrinom

fra Dane Karačić, OFM

Događaj Isusova prikazanja u Hramu prošao bi potpuno nezapaženo da pravedni i bogobojazni starac Šimun nije – ponukan Duhom Svetim – došao, prepoznavši u djetetu, kojega su Josip i Marija donijeli u Hram da ga prikažu Gospodinu, obećanog Spasitelja i tom prilikom izrekao svoj blagoslov u znak zahvalnosti jer mu je Bog ispunio obećanje da neće umrijeti dok ne vidi Njegovo spasenje. Zanimljivo je da je i starica Ana, kći Fanuelova, iz plemena Ašerova – najmanjeg plemena među dvanaest izraelskih plemena – u „veoma odmakloj dobi" dan i noć provodila u Hramu u postu i molitvi, prepoznala Spasitelja i stoga slavi Boga.

Zbog poodmaklih godina i starca Šimuna i proročice Ane izvješće o ovome događaju želi nam reći da nam Bog progovara preko usta mudrih i iskusnih osoba koje dobro odmjere što će izgovoriti. Iz njihovih otvorenih očiju i još otvorenijeg duha, kojima su slavili Boga u svim djelima Njegovim, on im daje milost da su prepoznali Spasitelja. Iz ovog i mnogih drugih primjera, koje nalazimo u Svetome pismu, da se iščitati sljedeći zaključak: „Ne biva se star jer se izredao dugi niz godina našega života. Starim se postaje kad nam ponestane ideala, vjere i nade."

Ugledni američki general i spisatelj napisao je u jednom svome osvrtu na tijek ljudskoga života: *„Mi smo mladi koliko je mlada naša vjera i nada, a stari smo koliko je stara naša sumnja. Mladi smo koliko imamo pouzdanja sami u sebe, mladi koliko je mlada naša čežnja za dobrim, a stari smo koliko je stara naša potištenost. Ostat ćemo mladi sve dotle dok budemo otvoreni za nove spoznaje."*

Najbolji primjer takvoga stanja su nam ovo dvoje staraca prigodom Isusova Prikazanja u Hramu, koji su bili otvoreni za novu Radosnu vijest, dočekali su je i zato slave Boga jer im je, kao i Mariji, Isusovoj Majci, „velika djela učinio Svesilni."

Ne mogu se oteti dojmu da su brojni stariji članovi OFS-a posjedovali i još uvijek posjeduju i mudrost svojstvenu starijim osobama, ali i mladenački polet i entuzijazam. To sam iskusio kroz duge godine svoga svećeničkog i franjevačkog djelovanja. Mudri, ne umišljeni, ponizni, ne naivni, radišni, ne hvalisavi, prepoznaju znakove vremena i raduju se mladima koji se oduševljavaju kršćanskim i franjevačkim idealima. To je bit Franjina načina življenja Radosne vijesti – Kristova Evanđelja.

Dobrota i vedri duh

Iz redaka, koji slijede, lako ćemo uočiti da

naša sestra, članica OFS-a Široki Brijeg, o kojoj ću napisati nekoliko zabilježbi, svjestan da to ni izbliza nije ono što je ona bila i kako je radosno živjela Evanđelje i nasljedovala svetog Franju, ali mi se čini da bi bila šteta da sve to ode u zaborav. Stoga, zahvaljujući sestri Ljilji Galić, bivšoj ministri širokobriješkog bratstva, ovdje bilježim ponešto iz njezina bogatog duhovnog života, njezine dobrote i vedroga duha iz kojeg je zračila karizma sv. Franje.
Anica Soldo, zvana Gala, rodila se 15. 4. 1925. u Crnim Lokvama, od oca Joze Galića i majke Julije. Imala je petoricu braće i tri sestre. Bio je to težak i mukotrpan život. Sama činjenica da tako brojna obitelj živi u tako udaljenom selu, u to vrijeme bez putova, bez struje i svih blagodati suvremenog načina života, kazuje nam koliko je takav život bio mukotrpan. Opstati se moglo samo s obiteljskom slogom i svakodnevnim radom 'od jutra do sutra' vlastitim rukama. Sve je to krasilo ovu brojnu i plemenitu obitelj. Ni njih, kao ni sve druge obitelji ovoga podneblja, nije mimoišao bič rata i poraća, sa svim negativnim posljedicama. Jedan brat joj je nestao na Križnom putu u II. svjetskom ratu.

Uvijek moli, svakog voli…

Anica-Gala udaje se u studenome 1948. godine za Vinka Soldu iz Crnih Lokava, župa Kočerin. Živjeli su život skladne i pobožne obitelji. Djece nisu imali. Uvijek su bili raspoloživi pomoći drugima u bilo kojem poslu. Anica je znala lijepo savjetovati i uljudno razgovarati sa svima, zato je bila obljubljena i kod mladih i kod starih. Sedamdesetih godina prošlog stoljeća doseljavaju u Široki Brijeg, tadašnju Lišticu. Napravili su sebi kuću koja je bila utočište i svratište svima koji su bili u duhovnim i tjelesnim potrebama. Galin muž Vinko umire 1995. godine. Anica se ne predaje samoći i nemoći jer je ostala sama, nego postaje *udovica Ana iz Biblije*. Svaki dan je išla u crkvu i slušala svetu misu, služila braći i sestrama u potrebi i tako davala izvanredni primjer velike i plemenite trećarske duše. Bila je omiljena kod svih, od najmlađih, dječice, pa do najstarijih. Svi su je voljeli i rado dolazili u njezin dom jer su znali da ih u njemu čeka dobrohotno lice, razumijevanje i osmijeh koji razgoni turobne misli, ako ih je bilo. Iz njezina doma uvijek je odzvanjala molitva i lijepa riječ .

Njezino životno geslo je bilo: *Uvijek moli, svakoga voli, nikoga ne ogovaraj, svakome pomagaj.*
U župi, a posebno u bratstvu OFS-a Široki Brijeg, bila je uzor po svojoj ustrajnoj molitvi, jednostavnosti i aktivnosti sve dok su je fizičke sile nosile. Sva hodočašća, zornice, trodnevnice, devetnice, molitveni susreti bili su neizostavni dio njezina kršćanskog i franjevačkog života.

Sa svojih 87 godina hodočastila je pješice iz Širokoga Brijega u Međugorje. Sa 92 godine pje-

šice je zajedno s drugima obavila hod puta križa Ljubotići – Crne Lokve i to bez tužbalica kao je umorna, već s blagim osmijehom i duhovnom vedrinom sve je to proživljavala.

Kad sam ponovno došao na Brijeg, u crkvi sam odmah primijetio sitnu, pobožnu i ozbiljnu ženicu iz koje je zračila neka posebna vedrina. Bila je to Gala. Kad sam postao duhovni asistent OFS-a Široki Brijeg, još sam je bolje upoznao, i njezinu prisutnost na svim molitvenim točkama i drugim aktivnostima OFS-a. Malo po malo Gala je postala, premda to nije htjela, zaštitni znak našega bratstva. Rekli su mi da je, u dubokoj starosti, slomila kuk. Bilo mi je jako žao jer sam smatrao da se više nikada neće osoviti na svoje noge. Zajedno s tadašnjom ministrom i još nekim članovima bratstva otišli smo je posjetiti u njezinu domu. Bijaše joj veoma drago. Zajedno smo se pomolili i onda jedan satak proveli u ugodnom razgovoru. Ni jednom riječi nije se potužila na svoje stanje. Uvijek su na usnama bile riječi: „Bogu hvala." Nekoliko nedjelja poslije toga pričešćivao sam u crkvi i ugledah Galu na pričesti. Otelo mi se u tom trenutku iz usta: „Jesi li to ti, Gale?" „Evo jesam, hvala Bogu!", odgovorila je. „Kakva vjera! Vjera snagu daje", pomislio sam.

Primila je sakramente kršćanske utjehe: ispovijed, pričest i bolesničko pomazanje i ispustila svoju plemenitu dušu 14. 2. 2022. Sigurno su je u raj poveli anđeli u krilo nebeskoga Oca i sv. Franje koji su je pribrojili među svoje malene, kojima pripada Kraljevstvo nebesko.

Poruka njezinih trećara:
Hvala ti, Gospodine, za ovu sestru koja je bila sva prožeta ljubavlju prema tebi, sv. Franji i braći ljudima. Hvala ti za njezino geslo! Pokušat ćemo ga živjeti u svakodnevnom životu.

Gale, moli za nas i zagovaraj nas kod Gospodina. Možda ti nikada nismo rekli, ali nadamo se da ni sada nije kasno: VOLIMO TE, GALE! Hvala ti na svemu! Pokoj vječni daruj joj, Gospodine! Mir i dobro! Tvoji trećari.

XI. OPOMENA SV. FRANJE

fra Ante Marić, OFM

Neka nikoga ne pokvari zlo drugoga

Nijedna stvar, osim grijeha, sluzi Božjemu ne treba biti odbojna. Pa kako god neka osoba griješila, a sluga se Božji zbog toga bude smućivao i srdio, ali ne iz ljubavi, taj grijeh zgrće sebi kao blago (usp. Rim 2,5). Onaj sluga Božji, koji se ne srdi i ne smućuje ni zbog čega, ispravno živi bez ičega svoga. I blago njemu, jer dok daje caru carevo, a Bogu Božje (Mt 22,21), njemu ništa ne ostaje.

Ne susrećemo se mi s ovim problemom – sablazni zbog bratova grijeha – tek u *Opomenama,* već i mnogo ranije. Sv. je Franjo to na dušu i u ponašanje braći stavljao u *Protoreguli.* Tako lijepo imamo u *Fragmentima umetnutim u Tumačenje Pravila Manje braće Huga iz Dignea:*

„Ovako svetac govoraše u izvornome Pravilu: Neka se čuvaju sva braća, kako ministri tako i ostali, da se zbog tuđega grijeha ne smućuju i ne srde, jer đavao zbog grijeha jednoga želi zavesti mnoge; nego neka duhovno, što bolje mogu, pomognu onome koji je sagriješio, jer ne treba zdravima liječnik, nego bolesnima (Mt 9,12; Mk 2,17)." [V, 7–8:]

Predivna je i sadržajna ova opomena. Njome sv. Franjo želi iz zajednice svoje Manje braće istjerati svaki farizeizam, istjerati

svaku pobožnu oholost. Zar nam kroz glavu ne prolaze toliki životni događaji u kojima se odajemo sotonskoj napasti – biti tužan i nesretan jer mi je brat sagriješio. Tu, po svetom Franji, kao da na sebe preuzimamo ono što je samo Ocu nebeskom pridržano. Otac naš ima pravo na te osjećaje, a mi ne smijemo biti nesretni zato jer nam je brat sagriješio.

Sv. Franjo veli da takvim ponašanjem taj bratov grijeh zgrćemo sebi kao blago. I navodi misao Pavla apostola iz Poslanice Rimljanima: „Zato, tko god ti bio, nemaš isprike, čovječe, koji sudiš, jer u čemu sudiš drugima, tim sam sebe osuđuješ, jer ti, suče, činiš isto. A znamo, da Bog po istini sudi one koji takve stvari čine.“ (Rim 2, 5)

Biti utočište sebi i braći oko sebe

I nastavlja sv. Franjo u svojoj opomeni da onaj brat, koji je neopterećen grijehom brata ili braće, i tim se grijesima ne smućuje, živi slobodan i rasterećen, pravo je utočište i samome sebi i braći oko sebe. Tužna je slika za sv. Franju brat koji se zbog bratova grijeha smućuje. Preuzetan je taj brat. Ohol. Sebi za pravo uzima ono što je dragom Bogu pridržano.
Pozvani smo u ovom životu živjeti poput pridošlica i hodočasnika. Ništa nam ne pripada. Dužni smo, kako sv. Franjo opominje, davati Bogu Božje i caru carevo. Ostajemo tako sami bez ičega, neopterećeni, spremni za divan susret sa svojom vječnošću i sa svojim Bogom.

Brat, koji se ljuti i smućuje, pjeni zbog grijeha svoga brata, ne čini ispravno. Nema nikakva uporišta za takvo ponašanje. On je veliki kvar zajednici, njezinom životu i harmoniji. Baš bratu grješniku moramo pristupiti s velikim osjećajem i ljubavlju. Njemu treba brat koji će ga zagrliti, koji će uz njega biti. Koji mu nikada neće dati do znanja da bi ga osudio zbog njegova grijeha. Jer, veli Isus, a sveti Franjo ponavlja i naglašava: Ne trebaju zdravi liječnika, bolesni ga trebaju.

Brat, koji je sagriješio, mora biti moja obveza. Trebam mu se posvetiti. Sve ostaviti, kako nas Isus uči, onih devedeset i devet ovaca, a ići bespućima tražiti izgubljenu, stotu ovcu. I kad je nađem, sav ću radostan s njom natrag u svoju kuću i u svoj ovčinjak. Baš kao i ona žena koja je našla desetu drahmu i svoju radost podijelila sa svojim prijateljicama.

Čuvaj i njeguj svoju nutrinu

fra Josip Vlašić, OFM

Uvijek je prikladno govoriti o nutarnjem životu. Točnije, o srcu. U ovo naše vrijeme pogotovo je prikladno govoriti o tome. Vrijeme je to površnosti, vrijeme fluidno, obilježeno govorom o snazi razuma i volje. Sve to može učiniti da se udaljimo od svoga središta – od srca. Zato je i papa Franjo krajem prošle godine objavio enciklikU *Dilexit nos – On nas uzljubi,* u kojoj razmišlja o božanskoj i ljudskoj ljubavi Srca Isusa Krista. Puno riječi Papa je na prvim stranicama enciklike posvetio promišljanju općenito o važnosti srca. Pokušat ću to sažeti u ovih nekoliko uvodnih riječi. Ako zaboravimo govor o srcu, mi ostajemo samo u umu i tijelu, a to nije sav čovjek. Ako zaboravimo govor o srcu, zaboravit ćemo što znači govoriti iz srca, moliti iz srca, vjerovati srcem, raditi srcem, prihvaćati srcem, opraštati srcem... Isus nas je naučio da sve izlazi iz čovjekovog srca (usp. Mt 15,18-19). Srce je svetište naše unutarnjosti. Srce je naša unutarnjost. Valja o njoj brinuti, čuvati je i njegovati.

S početka Franjinog obraćeničkog iskustva sačuvana nam je dragocjena molitva koju je molio pred križem u crkvici sv. Damjana. Vapio je Gospodinu da „rasvijetli tamu njegovog srca". Franjo je znao da tmine, koje prebivaju u njegovim nutrinama, u njegovom srcu, zahvaćaju i njegovu sposobnost spoznaje i razlučivanja, kao i sve ono što on čini. Zato je imao potrebu za rasvjetljenjem srca – kako bi s rasvijetljenim srcem bila rasvijetljena i njegova spoznaja, kao i sve ono što čini. Gospodin mu je udijelio tu milost. Možemo reći da je nakon tog prosvjetljenja Franjo počeo živjeti iz srca i srcem.

Nastojati pronaći vrijeme šutnje i sabranosti!

Kako ćemo čuvati svoje srce? Kako ćemo njegovati nutrinu? U *Generalnim konstitucijama* Franjevačkog svjetovnog reda našao sam jedan lijepi poticaj. Tako bih volio da ga svjetovni franjevci uzmu k srcu i da ga utjelove u svojim danima. Možda bi im bilo korisno da ovaj citat ispišu na neki papir i stave ga na neko mjesto gdje će ga češće viđati, i tako se podsjećati na ono bitno. Štoviše, potičem vas da to učinite. Zapišite ovaj tekst i postavite ga na mjesto gdje ćete ga često viđati i čitati. Barem neko vrijeme. Neka to bude podsjetnik na nešto dobro. Neka to bude vaša mala vježba. Konačno, evo tog teksta: „Neka braća i sestre nastoje pronaći vrijeme šutnje i sabranosti koje će posvetiti isključivo molitvi." (GK 14,5) Tako lijep poticaj: nastojati pronaći vrijeme šutnje i sabranosti! To je skoro pa jedna obveza: nastojati pronaći. Pronalaženje pretpostavlja aktivnost. Ako ne tražiš, nećeš niti pronaći. Ako želiš pronaći, trebaš tražiti. I Isus je rekao: „Tražite i naći ćete!" (Mt 7,7) Dakle, posve je jasno: briga za trenutke šutnje i sabranosti moja je obveza. Ja takve trenutke trebam pronaći. Iz iskustva znamo da će nam ponekad trebati virtuozne sposobnosti da u trkama i obvezama dana pronađemo takve trenutke. Možda ti trenutci ne trebaju uvijek biti jednako dugi, vjerojatno neće uvijek biti niti jednako kvalitetni. Svakako ih je potrebno pronaći. Hajde, suoči se sa sobom. Kako ti stojiš s trenutcima šutnje i sabranosti? Kako organiziraš svoje dane? Uspijevaš li ući u šutnju? Uspijevaš li se sabrati?

Priznat ćemo da je teško ući u šutnju. Svijet, u kojem živimo, svakakav je, samo nije šutljiv, nije sabran, a sabranosti nema bez šutnje. Potrebna je šutnja da se sabereš u sebi i u Bogu. Potreb-

na je šutnja da dođeš do vlastitog srca, da ga upoznaš i prepoznaš njegove dubine. Ako u životu nedostaje šutnje i sabranosti, pretvaramo se u bukače i *derače* koji se gube u svakodnevici. Odnosi se to na sve dimenzije našeg života: i na obiteljske odnose i na izvršavanje vlastitih obveza i na duhovnu stvarnost našeg života u Bogu. Šutnja i sabranost preduvjet su za otajstvo. Bez šutnje i sabranosti ostajemo na površini. Bez šutnje i sabranosti sve je jeftino i prividno. Bez šutnje i sabranosti ne mogu živjeti iz srca, niti mogu susresti drugo srce. Treba nam šutnja i sabranost kako bismo čuvali svoju nutrinu. Dapače, šutnja i sabranost trebaju nam da bismo otkrili svoju nutrinu.

Bitna je osobna molitva

Šutnja i sabranost dva su alata koja nam mogu pomoći da sačuvamo svoje srce. Citirani tekst podsjeća nas da su šutnja i sabranost preduvjet da bismo se mogli posvetiti molitvi. Bez kvalitetne osobne molitve ne možemo govoriti o ozbiljnom duhovnom životu. Bez kvalitetnog osobnog odnosa s Bogom nema duhovnog rasta niti sazrijevanja. Bez osobne molitve ostajemo na površini svog franjevačkog poziva. Da, dali smo zavjete, dolazimo na susrete bratstva, idemo na misu, molimo Časoslov, predmolimo krunicu u svojim župama… Ali, ako izostaje osobna molitva, ako nemam vremena u kojem ću sam ući u šutnju i sabranost, sve ovo izvanjsko i obredno, iako potrebno i pohvalno (!), lako može postati tek površnost: folklor, navika, struktura bez srca... Treba se toga čuvati!

Njegovati nutrinu i obitavati često u šutnji i sabranosti kako bi se čula i razmatrala Božja riječ i kako bi Srce govorilo srcu – kako je to govorio John Henry Newman – nužnost

je duhovnog života. Zrelost u življenju svog kršćanskog i franjevačkog identiteta potiče nas da provjerimo kako stojimo s osobnom molitvom. Dio te šutnje i sabranosti je, ne samo razmatranje Božje riječi koja mi pomaže da uđem u dijalog s Gospodinom, nego i produbljivanje svog znanja o vjeri, o Crkvi, o franjevačkoj duhovnosti itd. Sve to pomaže mi da čuvam i njegujem svoju nutrinu. Tu je na djelu osobna odgovornost za vlastitu kršćansku i franjevačku izgradnju.

Čuvaj šutnju i sabranost. Ma kako bio pritisnut obvezama, potrudi se kreativno tražiti te trenutke. Bez obzira kako ponekad kratki bili, oni su potrebni tvome srcu, kako ti ne bi prestao živjeti iz njega. Traži i čuvaj šutnju i sabranost. Izbori se za njih. U njima se rađa tvoja molitva. Zapravo, šutnja i sabranost preduvjeti su tvoje dobre molitve. Posljedično, šutnja i sabranost, koji su ispunjeni osobnom molitvom, preduvjet su tvoje radosti u koju možeš ući kao kršćanin i kršćanka, kao svjetovni franjevac ili franjevka. Čuvaj i izgrađuj svoj osobni odnos s Bogom. To je tvoja odgovornost. To je tvoja sveta i lijepa briga. Čuvaj svoju nutrinu. Čuvaj svoje srce i njeguj ga. I živi iz njega. Uvijek živi iz njega. I sve, što jesi, živi iz njega. Vidjet ćeš kako se onda sve oko tebe mijenja. I molitva Časoslova se mijenja. I tvoje sudjelovanje na misi biva drugačije. I tvoji susreti s drugima. I tvoje trpljenje. Sve biva drugačije kada se srcem živi i srcem gleda.

Sve ima svoje vrijeme - o dinamici osobnog i bratskog života

Ana Marić, OFS

Proljeće me uvijek raduje dolaskom sunčanih dana i buđenjem prirode koja nam priušti svu raskoš boja i mirisa. Ima nešto u tom proljeću što kao da viče: Ustani! Ustani i izađi! Gledaj blještave boje, udiši mirise, upijaj tople zlaćane zrake... Ustani, živi i raduj se! Tako simbolično i lijepo zaručnik u Pjesmi nad pjesmama zaručnicu poziva: *Ustani, dragano moja, ljepoto moja, i dođi, jer evo, zima je već minula, kiša je prošla i nestala. Cvijeće se po zemlji ukazuje, vrijeme pjevanja dođe i glas se grličin čuje u našem kraju* (Pj 2, 10-12). Priroda je u razdoblju zime ogoljena i priprema se za novo buđenje.

Proljeće uvijek simbolizira novi početak. Tako i čovjek osjeti poseban polet, raste mu kreativnost i dobiva nove ideje. Neki se pak proljeću ne raduju jer im ono sa sobom donese dosadne alergije ili neobičnog pratitelja nazvanog „proljetni umor". Što li je taj proljetni umor? Kako to da u vrijeme kad priroda treperi obiljem života i nekako potiče na novi polet, čovjekovo tijelo uđe u fazu tromosti, kao da želi reći da još nije spremno. Nije spremno za buđenje iz zimske uljuljanosti.

Slično je i s dušom. I ona nekad može biti umorna i nespremna za pokret, za nešto novo. Mijene u duši ne prate nužno izmjene godišnjih doba, iako nam se ponekad čini da je duša na neki način ohrabrena ili obeshrabrena određenim godišnjim dobima. Ove mijene duše događaju se ponajviše pod utjecajem različitih izvanjskih životnih okolnosti te nutarnjeg, duhovnog života, koji vodi Duh Sveti ako se dadnemo voditi. Po Božjem naumu i pod uvjetom naše otvorenosti u tvojoj i mojoj duši smjenjuju se različita razdoblja. Ako hoćeš, možemo ih nazvati i godišnjim dobima duše. Ako ti se pak više sviđa, nazovimo ih različitim melodijama duše. Nutarnja su to iskustva, koja se kreću od ushita, ljepote, ljubavi i radosti, preko kušnji, suhoće, zbunjenosti i rastresenosti, pa do tame, boli, osjećaja napuštenosti i usamljenosti. Kreću se od razdoblja kada bi najradije svima pričao o ljepoti svojih iskustava, do razdoblja kada kao da ti se sve ruši i čini se da nitko ne čuje i ne vidi tvoju bol - čak ni Bog. Osvrneš li se na svoj dosadašnji život, možda ćeš primijetiti sva ova iskustva, a neka od njih možda tek trebaš doživjeti. Kako god bilo: Ne boj se! Kako god bilo: *Učitelj je ovdje i zove te* (usp. Iv 11, 28). On je uvijek tu i poziva te kroz različite događaje, životne faze i stanja duše. Poziva te da mu ostaneš vjeran i cijelu svoju nutrinu položiš njemu u ruke. Koliko god nam se neka nutarnja stanja sviđala i htjeli bismo ostati u njima trajno, to nije dobro za razvoj duše. Duša treba i drugačija stanja da bi se razvijala. Iako nam se određena stanja i razdoblja ne sviđaju, i željeli bismo ih ubrzati ili pobjeći od njih, ona imaju svoj smisao i ulogu u tvojem i mojem životu. Imaj strpljenja sa svojom dušom i njezinim mijenama. Imaj pouzdanja u Gospodina dok te kroz mijene vodi i oblikuje.

Dok proživljavaš različite uspone i padove, ushite i boli, sjeti se da i tvoja braća i sestre prolaze slično. I njihove duše su

u procesu preobražavanja i otkrivanja neke nove melodije. Kao što u tebi postoji čitavo bogatstvo lijepih, ne baš lijepih, pa i teških i bolnih osjećaja, tako i u tvojemu bratu ili sestri postoji čitavo bogatstvo različitih melodija duše. Nemojmo biti previše zagledani u sebe, da ne bismo izgubili iz vida da i naša braća i sestre proživljavaju svoje faze i mijene. Na taj način upadamo u iskušenje da se osjećamo usamljeni i ogorčeni u svojim stanjima ili pak u iskušenje da druge osudimo ili odbacimo jer ne razumijemo stanje u kojemu se, u određenom razdoblju, nalaze.

Bratstvo kao orkestar

Možete li za ovu prigodu svoje bratstvo zamisliti kao orkestar, sastavljen od glazbenika koji sviraju različite glazbene instrumente? Zamislimo bratstvo kao orkestar koji je u procesu uvježbavanja, a potom i izvođenja simfonije. Dirigent je, pogađate, Duh Sveti. Nisam stručnjak za orkestralne izvedbe, ali pretpostavljam ono što je prilično očito: članovi orkestra trebaju se oslanjati na notne zapise i vodstvo dirigenta te osluškivati jedni druge. Tako i članovi bratstva - oslanjati se na riječ Božju zapisanu u Svetome pismu, naše Pravilo i Generalne konstitucije i nauk Katoličke crkve te vodstvo Duha Svetoga, najizvrsnijeg dirigenta. Sve to trebamo činiti ne ostajući slijepi ni gluhi za drugoga pored sebe - brata i sestru. Na taj način naš franjevački „orkestar" svirat će harmoničnu i lijepu melodiju.

Imajući na umu jedinstvenost, obdarenost i neponovljivost svakoga od nas, kao i činjenicu da svaka duša prolazi svoje mijene, trebamo biti svjesni kako htijenje da brat ili sestra razmišlja, osjeća ili čini isto što i ja pridonosi narušavanju harmonije i bogatstva različitosti. Ako se trenutno nalazim u određenoj fazi nutarnjega razvoja, moj se brat možda nalazi u nekoj drugoj fazi. Ako osjećam poticaj na činjenje nečega ili vršenje određene vrste pobožnosti, moj brat ili sestra se u tom trenutku možda ne osjeća pozvan činiti to. On ili ona možda imaju poticaj za nešto drugo. To ga ne čini manje nadarenim, manje pobožnim ili manje franjevačkim. Zamisli da ti sviraš violinu, a on udaraljke. Svirate različite instrumente, ali sudionici ste istog, franjevačkog „orkestra". U orkestru su potrebni glazbenici koji sviraju različite instrumente. U bratstvu su potrebni ljudi koji imaju različite talente i temperamente. Upravo to čini naše djelovanje, našu franjevačku melodiju bogatijom i ljepšom.

Dalje, možda si imao ideju i predložio je, a Vijeće bratstva ju nije provelo u djelo. Budi strpljiv i ostani ponizan. Možda još nije vrijeme za takvo nešto. Možda će nakon nekog vremena ideja zaživjeti. Ako je od Gospodina, neće propasti. Ovakve situacije nisu razlog da budeš obeshrabren i razočaran bratstvom. Trenuci nerazumijevanja, neslaganja ili pak konflikata, koje se mogu dogoditi u bratstvu, prilika su za otvorenu komunikaciju, traženje oprosta i opraštanje. Ponekad pod geslom „da se ne bih zamjerio" ne započnemo prijeko potreban izravan razgovor s bratom ili sestrom koji nam može služiti na izgradnju, nego izaberemo mrmljanje sebi u bradu i ljutnju ili ono što je još gore: ogovaranje, osudu i odbacivanje. Ponekad, odbacujući u svom srcu nekog brata ili sestru ili pak Vijeće, čije nam se djelovanje ne sviđa, sami sebe udaljimo iz bratstva. Biramo povrijeđenost i tvrdoglavu samopravednost. Svemu tome lijek je komunikacija, razumijevanje, praštanje i ljubav.

Na kraju, baš kao što priroda i čovjek prolaze kroz različite faze, tako se događa i s bratstvima. Bratstvo nije nepomična statua, već živa zajednica pojedinaca, sa svim njihovim posebnostima, manama i vrlinama. Događaju se mijene u nutrinama njegovih članova, mijene u njihovim međusobnim odnosima, te mijene u službama i duhovnoj asistenciji. Ponekad se čini da je bratstvo tromo, umorno, demotivirano i kao da se zima uvukla među nas. U drugim pak prilikama osjećamo prisutnost novog poleta, radosti, zajedništva te rađanja novih ideja i inicijativa. Događa se cvjetanje darova i donošenje plodova. Pod vodstvom Duha Svetoga događa se proljeće - novo rađanje bratstva.

Korizmena duhovna obnova u Međugorju

Zdravka Pišković, OFS

Još od 2011. godine prvog vikenda u korizmi članovi bratstava Franjevačkog svjetovnog reda iz Hercegovine okupljaju se na korizmenoj duhovnoj obnovi. Preko 300 članova iz 17 bratstava okupilo se i ove godine 8. ožujka, a domaćin im je bio OFS Međugorje.

Duhovna obnova započela je u podne molitvom uz Križevac, koju je predvodio međugorski župnik fra Zvonimir Pavičić. Razmišljalo se o obiteljima i za njih molilo. Nakon molitve trećarima se na vrhu Križevca obratio i područni duhovni asistent OFS-a fra Josip Vlašić. Za one koji se nisu mogli penjati na Križevac, u isto vrijeme pobožnost puta križa iza međugorske crkve sv. Jakova vodio je fra Ivan Landeka stariji, duhovni asistent bratstva OFS-a Posušje.

Zanimljivost ovogodišnje korizmene duhovne obnove jest to što je bila i pokornička. Naime, članovi Trećeg reda cijeli dan jeli su samo kruh i pili vodu, a upravo su jela od kruha domaćini iz mjesnog bratstva Međugorje i pripremili za sve hodočasnike. Ovaj pokornički karakter zapravo je ono što članove Trećeg reda i krasi dugi niz stoljeća, pa su nekad zvani i Pokornička braća i sestre.

Nakon toga trećari su imali priliku za sakrament ispovijedi, a potom su sudjelovali na svetoj misi i ostalom molitvenom programu u crkvi sv. Jakova. Krunicu je predmolio fra Josip Marija Katalinić, a svetu misu predslavio je fra Josip Vlašić, uz koncelebraciju osam svećenika.

Fra Josip se u svojoj homiliji osvrnuo na evanđeoski ulomak koji govori kako je Isus nakon krštenja bio pun Duha Svetoga, a đavao ga iskušava pa je kazao kako smo skloni pomisliti: kada si u Duhu Svetom i pun Duha Svetoga, da đavao od tebe bježi. „Nije istina da ako si pun Duha Svetoga, da će đavao biti daleko od tebe. Naprotiv, đavao sve čini i sve će činiti, kada si vođen Duhom Svetim i kad si pun Duha svetoga, da te zbuni i da te smete. To je samo dio istine. Istina je i kad si u Duhu, kad si pun Duha Svetoga, kad te vodi Duh Sveti, kad živiš u sili i snazi Duha, kad živiš po Duhu, onda ti đavao ne može ništa. On nasrće, on uznemiruje, on napastuje, ali nemoćan je, baš ne može ništa. Nije jači, jer on je zbačen, njegovo kraljevstvo je uništeno”, kazao je fra Josip, pojašnjavajući kako đavao ne miruje jer duše želi za sebe i što je čovjek više okrenut Bogu i Kraljevstvu Božjem, sigurno je da će napasti biti veće.

Slavlje Izbornog kapitula u OFS Posuški Gradac

Mirjana Ćavar, OFS

U mjesnom bratstvu Franjevačkog svjetovnog reda Posuški Gradac 16. prosinca 2024. održan je Izborni kapitul. Kapitulom, na kojem je sudjelovalo 12 sestara s pravom glasa, predsjedao je član Područnog vijeća Josip Primorac kojeg je delegirala područna ministra Marijana Barbarić, uz nazočnost mjesnog duhovnog asistenta fra Petra Drmića, kojega je delegirao područni duhovni asistent fra Josip Vlašić.
Kapitul je započeo molitvom Duhu Svetomu, te čitanjem ulomka iz Ivanovog evanđelja. Prije samog čina izbora Josip je upoznao prisutne s tijekom i načinom glasovanja.

Za ministru je izabrana **Vesna Begić**, rođena 26. 4. 1974., udana je, majka troje djece, zaposlena. Vršila je službu tajnice u dva mandata i službu dominstre u prošlome mandatu.
Dominstra **Dinka Begić**, rođena je 25. 5. 1963., udana, u mirovini, majka četvero djece. Ovo je drugi put da je u službi dominstre.
Tajnica **Nada Vranjković**, rođena 22. 6. 1961., udana, majka troje djece. Drugi je put u vijeću, a u prošlome mandatu bila je rizničarka.
Učiteljica formacije **Marijana Grubišić**, rođena je 2. 9. 1974., udana, majka četvero djece, zaposlena. Do sada je dva puta obnašala službu ministre, a u prošlome mandatu vršila službu povjerenice za Framu i učiteljice formacije.
Rizničarka **Nada Oreč**, rođena je 24. 3. 1958., udovica, majka šestero djece. Prvi put izabrana u vijeće.
Povjerenica za Framu **Anabela Grubišić**, rođena je 15. 10. 1976., udana, majka troje djece. Do sada je u vijeću vršila službu rizničarke, povjerenice za Framu, a u prošlome mandatu službu ministre.
Sve nove vijećnice u bratstvu su od njegovog osnutka 2014. godine.

Održan nacionalni seminar za učitelje formacije OFS-a u BiH

Ivana Vidović, OFS

U Visokom je od 7. do 9. veljače 2025. održan nacionalni seminar Franjevačkog svjetovnog reda – OFS-a za učitelje formacije u mjesnim bratstvima. Seminar je okupio više od 60 svjetovnih franjevaca iz cijele BiH, a program je vodila Ivona Zgrabljić, utemeljiteljica ID programa formacije „Talent4you“. Svoju karijeru posvetila je razvoju ljudskih potencijala i prepoznavanju talenata, koje smatra Božjim darom koji se treba prepoznati, njegovati i iskoristiti za dobrobit drugih, Crkve i društva. Upravo je to bila ideja kojom se vodilo Nacionalno vijeće prilikom osmišljavanja ovogodišnjeg seminara. OFS svoju formaciju temelji na tri dimenzije: ljudskoj, kršćanskoj i franjevačkoj pa je ovaj vikend bio posvećen prvoj dimenziji.

Seminar je započeo svetom misom koju je predvodio fra Josip Vlašić, nacionalni duhovni asistent OFS-a BiH, a radni dio pozdravom nacionalne ministre Mirele Barbarić te uvodom u temu voditeljice seminara. Kroz teorijski dio, rad u parovima i skupinama, dijeljenje iskustava i svjedočanstva, na seminaru se razgovaralo o tome što su to talenti, kako ih prepoznati kod sebe i u drugima te ih motivirati da svoje darove koriste za dobrobit bratstva i cijele zajednice u kojoj djeluju. Upravo je u tome važna uloga učitelja formacije. Sve vrijeme se protezala Ivonina misao da od nekih talenata živimo, a za neke živimo te da su talenti vrijednost koju treba umnažati.

Tema talenata u drugom dijelu programa predstavljena je kroz vježbe te razgovor o četiri dimenzije cjelovitog razvoja osobe: ljudskoj, duhovnoj, intelektualnoj i pastoralnoj kao i o temperamentima. Sudionici su razgovarali praktično o tome kako na bratstvo može utjecati prenaglašavanje ili nedostatak jedne od dimenzija kod članova te kako različiti temperamenti i osobine ličnosti mogu doprinijeti rastu i razvoju bratstva kroz služenje. Primjerima iz bratstava, svjedočanstvima i dijeljenjem iskustava zaključeno je i kako se pojedinci katkad trebaju povući kako bi mogli dati prostora drugima da svoje talente pokažu i daruju zajednici.

Važan dio seminara bili su trenutci du-

hovnog i molitvenog zajedništva na svetim misama, molitvama, kroz pjesmu i u klanjanju Presvetom Oltarskom Sakramentu. Kroz nagovore i propovijedi, fra Josip je podsjetio na zavjete svjetovnih franjevaca, na bogato franjevačko poslanje i karizmu, i naglasio važnost dinamike djelovanja u svijetu, osobne molitve i razgovora s Bogom.
Seminar je završen svetom misom s domaćim pukom u samostanskoj crkvi sv. Bonaventure te svjedočanstvom života i djelovanja dvoje svjetovnih franjevaca – Vesne Konte iz Livna i Damira Šiljega s Humca.

Susret trećara iz Veljaka, Vitine i Humca

Ivana Bebek, OFS

Sestre i braća iz OFS-a Veljaci, Vitina i Humac sastali su se 5. 2. 2025. u bratstvu Veljaci. Susretu su prisustvovali i naši duhovni asistenti fra Željko Grubišić, fra Ivan Boras i fra Marko Bandić. Tema susreta bila je „Jubilarna godina 2025. – godina milosti i godina potpunog oprosta". Predavač je bio fra Marko Bandić, koji nam je pobliže objasnio da je ovo posebna godina u kojoj možemo zadobiti posebne milosti, ako se valjano ispovjedimo i izmolimo za Papine nakane. U ispovijedi je najvažnije mekšati naše kameno srce. Fra Marko je objasnio kada dobivamo potpuni oprost: čitanjem Svetog pisma pola sata na dan, pola sata klanjanja pred Presvetim, duhovne vježbe bar tri dana, mlade mise, jubilarne mise, obredi Velikog petka itd... Druženje smo nastavili uz zakusku i razgovor. Hvala našem milosnom Gospodinu što nam proviđa milosti i spoznaje, da ga slijedimo po zagovoru našeg serafskog oca Franje.

Slavlje Izbornog kapitula u OFS-u Vitina

Mirjana Ćavar, OFS

U mjesnom bratstvu Franjevačkog svjetovnog reda Vitina 10. prosinca 2024. održan je Izborni kapitul. Kapitulom, na kojem je sudjelovalo 16 braće i sestara s pravom glasa, predsjedala je područna ministra Marijana Barbarić, uz prisustvo mjesnog duhovnog asistenta fra Ivana Borasa, kojega je delegirao područni duhovni asistent fra Josip Vlašić.

Kapitul je započeo molitvom Duhu Svetomu, te čitanjem ulomka iz poslanice Korinćanima. Prije samog čina izbora, ministra Marijana prisutne je upoznala s tijekom i načinom glasovanja.

U novo vijeće OFS-a Vitina izabrani su:

Zrinko Čuvalo
Rođen sam 14. 2. 1968. Oženjen sam, otac četvero djece i imam dvoje unučadi. Po struci sam poljoprivredni tehničar i radim u struci u svom poduzeću. Član sam OFS-a od 2014. Na sv. Franju 2015. supruga Anica i ja dajemo trajne zavjete. Ovo mi je treći mandat ministra, kojeg ću uz pomoć Božju i zagovor sv. Franje obavljati savjesno i odgovorno.

Sandra Ereš
Rođena sam 14. 8. 1975. Udana sam i majka troje djece. Na blagdan sv. Franje 2015. muž i ja dali smo trajne zavjete. Izabrana sam za službu dominstre. Uz Božju pomoć i zagovor sv. Franje nastojat ću odgovorno služiti bratstvu.

Dubravka Boras
Imam 59 godina. Udana sam, majka petero djece i baka petero unučadi. Članica sam OFS-a Vitina od 2014. Proteklih šest godina obavljala sam službu učiteljice formacije. U novom vijeću, uz Božju pomoć i zagovor sv. Franje, ponovno ću obavljati tu službu.

Renata Čuvalo
Rođena sam 1. srpnja 1981. Završila sam ekonomski fakultet i radim kao profe-

sorica ekonomskih predmeta u Srednjoj strukovnoj školi u Ljubuškom. Udana sam, imam troje djece. Suprug Pavo i ja dali smo trajne zavjete na blagdan sv. Franje 2015. Trudit ću se službu tajnice mjesnog bratstva obavljati savjesno i odgovorno, uz vodstvo Duha Svetoga.

Anica Čuvalo
Rođena sam 28. 10. 1974. Udana sam, majka četvero djece i baka dva unuka. Po struci sam stomatološki asistent. Radim u vlastitom poduzeću. Članica sam OFS-a Vitina od 2014. U listopadu na sv. Franju suprug Zrinko i ja dali smo trajne zavjete. Od tada vršim službu rizničarke u četvrtom mandatu. Uz pomoć Božju i zagovor sv. Franje nadam se da ću službu rizničarke idalje obavljati savjesno i odgovorno.

Ljiljana Majić
Rođena sam 2. 4. 1969. Udana sam i majka troje djece. Na blagdan sv. Franje 2015. dala sam trajne zavjete. Ove godine izabrana sam za službu povjerenice za Framu. Vjerujem da će mi zagovor sv. Franje pomoći u mom služenju bratstva.

Hodnja sjećanja na pobijene hercegovačke franjevce

Dragana Lasić, OFS

Članovi našeg bratstva sudjelovali su u hodnji sjećanja na naše pobijene fratre. Krenuli smo s Mosta moleći slavna otajstva Gospine krunice. U hodnji su nam se pridružili i poneki župljani.
Ove godine bilo je dosta onih koji su u čast naših pobijenih fratara iz filijalnih mjesta naše župe krenuli hodočastiti na Brig na mjesto stratišta. Molitva kod ratnog skloništa bila je u 17 h, a sveta misa u 18 h. Misu je predslavio naš provincijal fra Jozo Grbeš, koji nas je kratko posjetio i na našem mjesečnom sastanku nakon svete mise.

Izabrano novo vijeće OFS-a Gorica-Sovići

Ljubica Pejić, OFS

U srijedu, 26. veljače 2025. godine u našem bratstvu održano je slavlje Izbornog kapitula. Izborima su predsjedali područna ministra Marijana Barbarić uz prisustvo delegiranog mjesnog duhovnog asistenta fra Marina Karačića. Nazočne su bile i područne vijećnice Mirjana Ćavar i Suzana Hrkać. Kapitul je započeo zazivom Duha Svetoga te čitanjem poslanice Korinćanima. Nazočnih je bilo 14 članova s pravom glasa. U nastavku predstavljamo naše vijećnice.

Za ministru bratstva odabrana je Anela Martić. Anela je rođena 8. travnja 1973. U braku je 29 godina, a po zanimanju je matematički tehničar. Već deset godina zaposlenica je župne kuće u Gorici. Obnašala je službe dominstre i ministre mjesnog bratstva te dominstre područnog bratstva. Ponovno je odabrana za službu ministre ovoga bratstva. „Vjerujem da ću služiti ovome bratstvu po zagovoru svetog našeg oca Franje te se darovati molitvom i radom svojoj braći i sestrama."

Za dominstru bratstva odabrana je Mira Vlašić. Mira je rođena 5. siječnja 1970. Udana je, majka je jednog djeteta, ako Bog da uskoro će postati baka. Zaposlena je, u bratstvu je već obnašala službu dominstre. „U svetom Franji sam pronašla pravi primjer služenja te predajem službu koja mi je povjerena pod okrilje svetog oca Franje."

Učiteljica formacije je Ivana Boban. Rođena je 9. travnja 1974. Udana je, majka dvoje djece, a po zanimanju upravni pravnik. Protekle tri godine obnašala je službu učiteljice formacije, a u novom vijeću želi uz Božju pomoć nastaviti obnašati službu koja joj je povjerena.

Tajnica bratstva je Draženka Bošnjak. Rođena je 4. prosinca 1965. Po zanimanju je profesorica hrvatskog jezika i književnosti te radi u struci. Udovica je, majka troje djece i baka četvero unučadi. „Moje bratstvo me ponovo odabralo za tajnicu, a ja se nadam da ću, vođena Božjom providnošću, uspješno vršiti službu koja mi je povjerena."

Rizničarka bratstva je Ljubica Pejić. Rođena je 1. prosinca 1970., u braku je, zaposlena je i radi u struci kao zubni tehničar. Na službi rizničarke je već četrnaest godina te se nada da će svoju službu obavljati savjesno i odgovorno kao i do sada.

Povjerenica za Framu je Antonija Bošnjak. Rođena je 28. srpnja 1982. Udana je, ima troje djece, po zanimanju je administrativni tajnik. Antonijina baka je bila trećarica te je ona ponajviše zaslužna da i Antonija bude članica OFS-a, svjedoči naša Antonija. Nastojat će svim srcem mladim framašima približiti ljepotu Franjevačkog svjetovnog reda.

Projekcija ekološkog dokumentarca

OFS & Frame Čitluk, Međugorje, Čerini i Gradnići

U dvorani Ivana Pavla II. (Žutoj dvorani) u Međugorju, 24. 3. 2025. s područja broćanskog dekanata okupilo se osamdesetak članova mjesnih bratstava Franjevačkog svjetovnog reda i Franjevačke mladeži. Okupljene je pozdravio međugorski župnik fra Zvonimir Pavičić. Nakon župnika nazočne je s temeljnim porukama ekološke enciklike pape Franje *Briga za zajednički dom – Laudato si* upoznao fra Josip Stanić. Potom je uslijedila projekcija ekološkog dokumentarca *Pismo – Poruka za našu Zemlju* koji na uvjerljiv i potresan način posreduje viziju, poruke, ali i hitnost Papine ekološke enciklike. Enciklika pape Franje *Laudato si* ugledala je svjetlo dana na svetkovinu Duhova 24. svibnja 2015. godine. Potiče nas da vidimo kako je „sve povezano". Način na koji se odnosimo prema Zemlji, našem zajedničkom domu, odraz je našeg odnosa jednih prema drugima. Brinuti jedni za druge znači brinuti se za dom koji dijelimo. I da je krajnje vrijeme da se čitavo čovječanstvo kao jedna obitelj konačno ujedini u zajedničkoj brizi oko očuvanja planeta Zemlje, čiji je opstanak radikalno ugrožen čovjekovim djelovanjem.

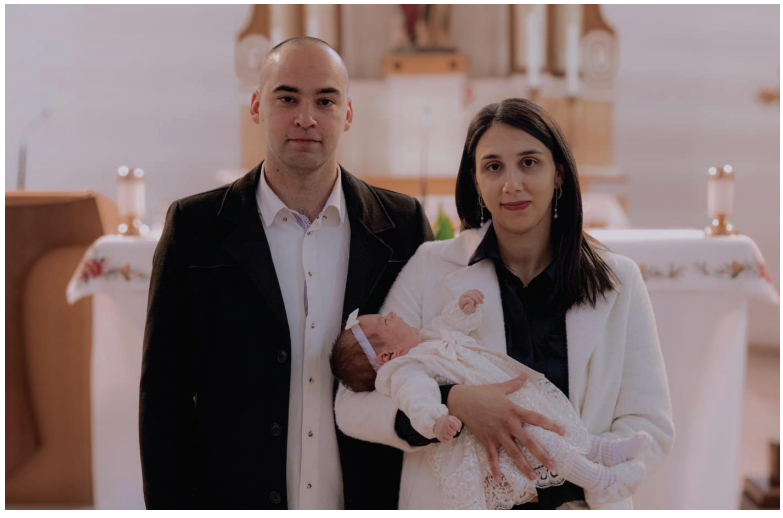
Kršteni:

Julija, drugo dijete Josipa i Lucije Milićević, krštena je 21. 12. 2024. u Posuškom Gracu. Krstio ju je fra Petar Drmić. Lucija je član bratstva Ružići.

Marta, prvo dijete u obitelji Tomislava i Josipe Begić, članice OFS-a Posušje. Marta je rođena 30. listopada 2024., a krštena 21. prosinca 2024. Krstio ju je fra Ivan Landeka st.

Terezija, treće dijete Vlade i Martine Pejić, krštena je 18. 1. 2025. u Ružićima. Krstio ju je fra Tomislav Jelić. Vlado i Martina članovi su bratstva OFS-a Ružići.

Naši pokojni:

Angelina Kraljević rođena je 15. 2. 1955. u Klobuku. Sa suprugom Krešom stupa u brak 1. 5. 1976. Nastanjuju se u Vašarovićima, gdje im Bog daruje troje djece. U OFS Veljaci stupa 15. 12. 2016. Trajne zavjete polaže 3. 6. 2018. Iste godine izabrana je za riznicarku u bratstvu. Svoj poziv je obavljala sve dok ju je zdravlje služilo. Opremljena sv. sakramentom umirućih u vječnost se preselila 4. 1. 2025. Osobito je znakovito što je umrla na svoj imendan. U ime OFS-a Veljaci hvala joj za svaki susret, žrtvu, dolazak, razgovor, osmijeh i sve što je pružala našem bratstvu.
Pokoj vječni daruj joj, Gospodine!

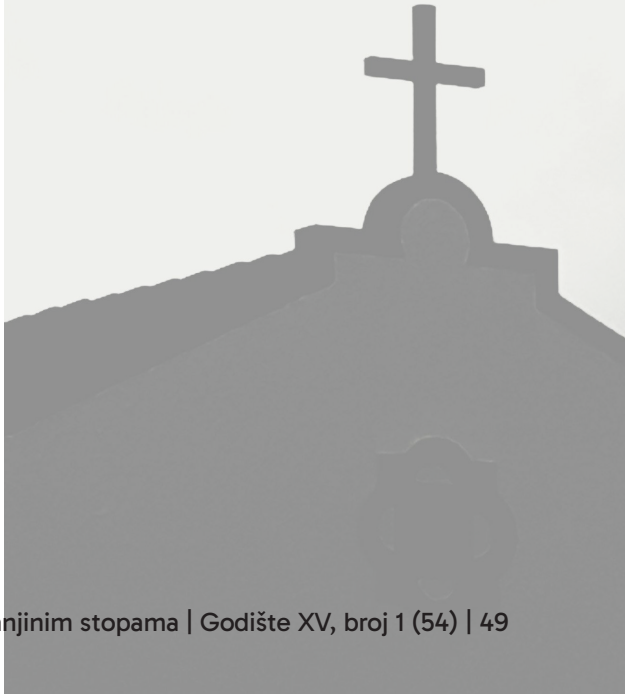

Vilka Mila Glavaš pok. Stipana
U bratstvo je primljena 13. 10. 1964., a trajne zavjete dala je 19. 12. 1965. godine.
Blago je u Gospodinu preminula, okrijepljena svetim sakramentima, 9. 2. 2025. godine u 90. godini života.
Ostali smo bez svoje uzorne trećarice. Neka joj sv. Franjo po zagovoru Blažene Djevice Marije izmoli vječnu nagradu kod Gospodina, u kojega se toliko pouzdavala!
Pokoj vječni daruj joj, Gospodine!

KRIŽ

Valentina Bevanda, OFS

Gledam Te, Isuse, kako nosiš svoj križ.
Sav izranjen, napušten od svakoga.
Masa Te izruguje, pljuju Te.
A Ti ideš naprijed prema Kalvariji
i sviju ljubiš.
Obraćajući im se "Oče, oprosti im
jer ne znaju što čine."
I ja Te želim slijediti, Isuse.
Da mogu praštati kada me izruguju.
Kada pljuju po meni, kada ne mogu
podići pogled prema nebu i
zazvati svoga Oca nebeskog da mi da
snage.
Da se dižem bez straha, bez sumnje:
što poslije?
Već da vjerujem,
da se u potpunosti predam u Tvoje ruke.

Pismo generalnog ministra OFS-a Tibora Kausera za korizmu 2025.

Draga braćo i sestre,

korizma je započela danas, na Čistu srijedu. Ušli smo u razdoblje od 40 dana priprema. Lijepo je ovo razdoblje liturgijske godine, koje nas priprema za najveći blagdan: Uskrs, blagdan našega spasenja.

Što je vrijeme korizme bilo za svetog Franju? Posebnu važnost u svom životu davao je korizmi, što možemo pročitati u njegovim životopisima. Korizmu nije slavio samo prije Uskrsa (usp. „Cvjetići svetog Franje", VII.), nego je imao i posebno razdoblje korizme kao pripravu za druge svetkovine. Najpoznatija je njegova priprema za blagdan sv. Mihovila. Za ove dane uvijek se povlačio i odlazio na posebno mjesto.

Često čujemo riječi i rečenice o korizmi u negativnom kontekstu: što se ne smije činiti, što se ne smije ili čega se treba odreći. Ponekad i mi imamo isti način razmišljanja. Često koristimo riječi poput 'odustati', 'zadržati' ili 'napustiti'. Često se usredotočimo na stvari koje ne bismo trebali činiti umjesto na ono što bismo trebali učiniti ili što bismo trebali učiniti bolje i više.

Naš život je život pokore, ali to ne znači da on treba biti tužan. Otkrijmo zašto je to zapravo dio gozbe, jer priprema njoj već pripada. Sveti Franjo živio je svoj život u pokori, ali je imao radostan život, jer se – unatoč nevoljama koje je morao iskusiti u svom tijelu i oko sebe, među braćom – uvijek iznutra radovao.

Korizma nije tužno doba godine. To je priprema, to je vrijeme mogućnosti. Pokora je način da se obratimo Bogu, način da tražimo Njegovu volju i živimo u skladu s njom. Ovo razdoblje u godini daje nam priliku da poput svetog Franje ispitamo sami sebe – kako pojedinačno, tako i u bratstvima. Živim li – živimo li – po Božjem planu? Kakav je Božji plan sa mnom – s nama? Živim li – živimo li – u skladu s tim?

U pokorničkom dijelu svete mise barem svake nedjelje molimo: „Sagriješih vrlo mnogo mišlju, riječju, djelom i propustom." Pozivam vas sve: razmislimo o ove četiri stvari i promišljajmo o njima, ispitujući sami sebe.

Ispitujmo se u bratstvima, mireći se i međusobno, razmišljajući o posljedicama svojih misli, riječi, djela u životu bratstva. Koje su to naše misli koje najviše vrijeđaju Boga i druge? Koje riječi koje kažemo najviše uništavaju duh bratstva, povrjeđujući Boga i druge? Što radimo protiv Boga i jedni protiv drugih? Koji su naši propusti, što ne činimo, a trebali bismo činiti za izgradnju bratstva, za izgradnju Kraljevstva Božjega? Pozivam vas da posvetite malo vremena – pojedinačno i zajedno – ovim četirima važnim stvarima o kojima treba razmišljati, zakoračivši tako na put pomirenja s Bogom i međusobno.

Posvetimo malo vremena ovim pitanjima: ne samo kao pripremu za sljedeću ispovijed, nego posvetimo nekoliko sati ili čak nekoliko dana, ili neke susrete bratstva – za to imamo 40 dana – da pronađemo korijene: kako i zašto djelujem protiv volje Božje: u svojim mislima, u svojim riječima, u onome što sam učinio i u onome što sam propustio? Pozivam vas da korizmu pretvorimo u

razdoblje u kojem pomirenjem i pokorom možemo obnoviti sebe i svoja bratstva, doprinoseći tako i obnovi Crkve.

Neka nam Bog podari mnogo radosti, dubokih misli, jasnih promišljanja, da možemo pronaći Božji plan u svom životu i tako dočekati Uskrs obnovljenoga duha. Neka nam na tom putu pomognu sveti Franjo, sveta Elizabeta Ugarska i sveti Ljudevit kralj!

Uz srdačan bratski pozdrav, vaš brat i vaš ministar

Tibor Kauser, generalni ministar OFS-a

Primanja i zavjeti u bratstvu OFS-a Međugorje

Vesna Šimić, OFS

3. 3. 2025. OFS Međugorje održao je svečana primanja i zavjete. Večernju svetu misu predslavio je fra Zvonimir Pavičić, župnik i duhovni asistent OFS-a Međugorje u koncelebraciji s fra Marinom Mikulićem, duhovnim asistentom Frame Međugorje. Mladi međugorskih framaši su svojim prelijepim pjevanjem uzveličali misno slavlje.

Pred članovima bratstva te svojim obiteljima i prijateljima 15 je sestara pristupilo primanju odnosno zavjetima. Tri sestre su primljene u bratstvo nakon kratkog razdoblja upoznavanja djelovanja bratstva. Potom su dvije sestre dale prve zavjete nakon što su prošle pouku novicijata pod vodstvom učiteljice Drage Volarić, starije sestre. Ovom prilikom zahvaljujemo dragom Bogu za sestru Dragu, a njoj zahvaljujemo za njezin veliki entuzijazam pri poučavanju *Pravila* Franjevačkog svjetovnog reda. Šest sestara je obnovile zavjete, a četiri sestre su dale doživotne zavjete. Kao što je netko rekao: „Bog nam kroz franjevaštvo daje jednu veliku obitelj."

Nakon svete mise uslijedilo je fotografiranje slavljenica i bratstva te zakuska.

Kronika događanja u mjesnim bratstvima Franjevačkog svjetovnog reda

OFS Gradnići: Kroz cijelo došašće molili smo jedni za druge, pa smo izvlačili papiriće s imenima i molili za tu osobu do Božića. Na početku došašća odlučili smo prikupljati priloge za karitativnu svrhu. Kroz cijelo došašće za svaki dan u tjednu pravili smo citate i molitve (kutija na ulazu u crkvu) kako bi svi župljani poslije nedjeljnih misa i zornica mogli uzeti citat ili molitvu za taj dan.
OFS Međugorje: Organizirali smo božićnu korizmu i poput sv. Franje molitvom i postom pripremali se za Božić.
1. 12. 2024. **OFS Drinovci:** Sudjelovali smo na susretu trećara iz općine Grude (OFS Ružići, OFS Gorica-Sovići i OFS Drinovci).
2. 12. **OFS Kočerin**: Mjesečni sastanak bratstva.
3. 12. **OFS Humac**: Mjesečna skupština – Naš duhovni asistent fra Marko nam je govorio o došašću i sv. Franji, o njegovom doživljavanju priprave za Božić i samog Božića, kojeg je jako volio; **OFS Vitina**: Humanitarna akcija i pripreme za zavjetovanje.
5. 12. **OFS Drinovci**: Redovita mjesečna skupština našeg bratstva - „Duh Sveti branitelj" – animirao duhovni asistent fra Dario Galić.
6. 12. **OFS Tomislavgrad**: Mjesečna skupština i obrada teme „Poziv za život u bratstvu" koju je pripremio fra Hrvoje Miletić.
7., 14. i 21. 12. **OFS Gradnići**: Obilazak starih i nemoćnih u župi zajedno s framašima (obilazak Paoče, Gradnića i Gornje Blatnice, ukupno 42 osobe).
7. 12. **OFS Ružići**: Misa i klanjanje s framašima. Misu predvodio don Ivan Marčić.
8. 12. **OFS Široki Brijeg**: Mjesečni sastanak bratstva; **OFS Vitina**: Obred privremenih zavjeta.
9. 12. **OFS Široki Brijeg**: Sastanak 1. skupine početne formacije; **OFS Tomislavgrad**: Sudjelovanje na sv. misi i zavjetima OFS-a Posušje.
10. 12. **OFS Gradnići**: Sastanak bratstva, molitva časoslova i *Lectio divina*; **OFS Humac**: Susret novaka i susret simpatizera. Simpatizeri su imali pripremu za primanja u bratstvo i razgovore s duhovnim asistentom i vijećnicima; **OFS Međugorje**: Na susretu je nakon molitve fra Zvonimir, naš duhovni asistent, podijelio s nama iskustvo putovanja u Ameriku, gdje je putovao s ciljem prezentacije naše župe; **OFS Široki Brijeg**: Humanitarna kava u „Kutku sreće"; **OFS Tomislavgrad**: *Lectio divina* s framašima, susret vodio fra Nikola Jurišić; **OFS Vitina**: Izbori u bratstvu.
12. 12. **OFS Široki Brijeg**: Sv. misa za pokojne članove OFS-a. Živa krunica (početak 12. 12. u 20 h, završetak 13. 12. u 20 h. Nakana: za svetost svećenika).
13. 12. **OFS Široki Brijeg**: Sastanak privremene formacije.
16. 12. **OFS Gradnići**: Sastanak bratstva, molitveni susret, molitva časoslova i franjevačka krunica s razmatranjima; **OFS Kočerin**: Molitveni susret bratstva; **OFS Široki Brijeg**: Sastanak 2. skupine početne formacije; **OFS Tomislavgrad**: Susret simpatizera, tema: *Sveto pismo.*
17. 12. **OFS Čerin**: Fra Tomislav Sabljo je obradio dijelove Papine Bule povodom proglašenja jubilarne 2025. godine *Nada ne razočarava;* **OFS Humac**: Obred primanja simpatizera.
18. 12. **OFS Tomislavgrad**: Božićno druženje.
20. 12. **OFS Široki Brijeg**: Predavanje fra Valentina Vukoje, *Dobrota Božića.*
21. 12. **OFS Tomislavgrad**: Sudjelovanje na svjedočanstvu Miloša Krstića, koje su organizirali framaši za Framu i OFS.
22. 12. **OFS Tomislavgrad**: Humanitarno adventsko druženje sa župljanima uz domaću hranu i piće u organizaciji našeg OFS-a i Frame.
22. 12. **OFS Međugorje**: Na 4. nedjelju došašća naše bratstvo održalo je humanitarnu

božićnu akciju za siromašne obitelji u našoj župi.

3. 1. 2025. **OFS Posušje**: Mjesečna skupština bratstva. Duhovni asistent fra Ivan govorio je o molitvi časoslova.
6. 1. **OFS Široki Brijeg:** Mjesečni sastanak bratstva. Poslije mise upis simpatizera.
7. 1. do 6. 2. **OFS Široki Brijeg**: Molitvena inicijativa prigodom 80 godina stradanja hercegovačkih fratara. Svaku večer osim nedjeljâ nakon večernje sv. mise molili smo krunicu na grobu mučenika. Nakana molitve: da ih Crkva uzdigne na čast oltara.
7. 1. **OFS Humac**: Mjesečna skupština - zajedno smo obilježili završetak naše adventske molitve, u kojoj smo jedni za druge bili *anđeli čuvar*i. Prije početka došašća izvukli smo po jedno ime člana bratstva i za tu osobu molili tijekom cijelog došašća. Na susretu smo si međusobno darivali znakove pažnje, kao simbol te molitvene povezanosti.
10. 1. **OFS Tomislavgrad**: Susret novaka, tema: *Franjo i Crkva*.
11. 1. **OFS Ružići**: Zabavni susret s Framom.
13. 1. **OFS Kočerin**: Mjesečni sastanak bratstva; **OFS Mostar**: Mjesečna skupština bratstva – predavač: fra Ante Marić; **OFS Široki Brijeg**: Sastanak privremene formacije.
13. 1. do 5. 3. **OFS Široki Brijeg**: Franjina korizma (*Blagoslovljena*). Nakana posta – za bratstvo i zajedništvo poput prve Crkve – da budemo jedno srce i jedna duša; **OFS Tomislavgrad**: Susret simpatizera, tema: *Franjevačka obitelj*.
14. 1. **OFS Čerin**: Sastanak je vodio fra Tomislav, dijeleći potrebne informacije o zadobivanju potpunog oprosta tijekom ove jubilarne godine; **OFS Čitluk**: Mjesečni sastanak; **OFS Humac**: Susret po formaciji. Formirana je još jedna grupa, *Želim znati više*, za privremeno zavjetovane i trajno zavjetovane koji žele obogatiti znanje o franjevaštvu. Upoznati su sa sadržajem *Franjevačkih izvora* kojeg ćemo ubuduće obrađivati. Simpatizeri su prošli temu iz *Priručnika za formaciju* „Franjino djelovanje i traženje". Novaci su prošli kronologiju Franjinog života i upoznati su s *Generalnim konstitucijama*; **OFS Međugorje**: Održali smo prvi susret nakon božićne stanke. Brat Ljubo Jovanović nam je svjedočio o putu i rastu u vjeri te djelovanju Gospe u njegovom životu; **OFS Široki Brijeg**: Sastanak 1. skupine početne formacije; **OFS Vitina:** Molitveni susret.
15. 1. **OFS Tomislavgrad**: Molitveni susret srijedom – obrada teme *Poziv svjetovnih franjevaca na služenje u bratstvu*, pripremila Marija Dilber.
20. 1. **OFS Široki Brijeg**: Sastanak 2. skupine početne formacije; **OFS Tomislavgrad**: Predvodili krunicu na Radio Mariji BiH.
21. 1. **OFS Čerin**: Fra Tomislav je imao predavanje o pobožnosti Srcu Isusovu; **OFS Čitluk**: Molitveni susret – na Papine nakane; **OFS Humac**: Molitveni susret – Božanski časoslov i *Lectio divina*; **OFS Međugorje**: Naš duhovnik, fra Zvonimir, održao je prigodno predavanje o Jubilejskoj godini 2025. te nam tumačio što je vremeniti oprost i sve vezane nejasnoće; **OFS Vitina**: Tjedni susret. Tema: Godina velikog jubileja, predavač: Zrinko Čuvalo.
22. 1. **OFS Mostar**: Susret simpatizera; **OFS Tomislavgrad**: Mjesečna skupština bratstva.
23. 1. **OFS Široki Brijeg**: Sv. misa za pokojne članove OFS-a.
24. 1. **OFS Gradnići**: Akciju koju smo provodili kroz cijelo došašće i božićno vrijeme iskoristili smo da posjetimo korisnike staračkog doma na Vionici. Svakom korisniku darovali smo vrećicu s voćem i drugim prehrambenim namirnicama. U dogovoru s upravom darovali smo i higijenske potrepštine.
27. 1. **OFS Drinovci**: Susret simpatizera – „Sveta Klara i drugi franjevački red" – animirala učiteljica formacije; **OFS Kočerin:** Sastanak s novacima i privremeno zavjetovanima; **OFS Mostar**: Molitveni susret.
28. 1. **OFS Čitluk**: Gledanje filma *Praznine;* **OFS Gradnići**: Na poziv ministra Josipa iz OFS-a Čitluk imali smo sastanak s njihovim bratstvom; **OFS Humac**: Zabavni susret: U timovima smo se natjecali u različitim zadacima, što nas je dodatno povezalo; **OFS Međugorje**: Tema susreta bili su nedužno pobijeni fratri te smo se odlučili kao bratstvo uključiti u molitvu devetnice za sve pobijene fratre i naše mučenike; **OFS Ružići**: Mjesečni sastanak – predvodila sestra

Josipa Iličić.
29. 1. **OFS Mostar**: Naša udruga Kairos organizirala odgojnu večer na temu *Bogu ništa nije nemoguće*; **OFS Gradnići**: Trodnevnica i proslava zaštitnika župe sv. Blaža (31. 1. - 3. 2.). Sudjelovanje u programu, molitva krunice, čitanje na sv. misi i ostale aktivnosti oko organizacije cijelog programa; **OFS Tomislavgrad**: Molitveni susreti srijedom: svjedočanstvo č. s. Marine Ivanković.
30. 1. **OFS Posušje**: Susret početne formacije.

2. 2. **OFS Drinovci**: Redovita mjesečna skupština našeg bratstva. Tema: „Žrtva općenito u našoj vjeri" (fra Dario Galić); **OFS Široki Brijeg**: Mjesečni susret bratstva. Članovi našeg bratstva sudjelovali su u hodnji sjećanja na naše pobijene fratre.
3. 2. **OFS Kočerin**: Mjesečni susret bratstva.
4. 2. **OFS Čerin**: Sastanak je vodila ministra Sanda Sušac. Tema: sv. Andrija Corsini i sv. Veronika Jeruzalemska; **OFS Čitluk**: Mjesečni sastanak; **OFS Humac**: Nakon molitve časoslova trojica braće iz mostarskog bratstva koji su ujedno i članovi vijeća, Zoran, Mario i Mario, predstavili su nam njihov projekt „Franjine korizme" gdje su se unutar bratstva odlučili kroz pet korizmi koje je sv. Franjo imao moliti i postiti za potrebe bratstva i na neke zajedničke nakane. Tu su nam posvjedočili milost i plodove zajedničke molitve i posta te kako su u trenucima slabosti imali potporu brata ili sestre koji su ga pratili kroz tu korizmu; **OFS Međugorje**: S. Draga Volarić poželjela je dobrodošlicu našoj gošći, s. Marini Ivanković, koja nam je svjedočila o prvim danima Gospinih ukazanja i plodovima u njenom životu i svom pozivu časne sestre; **OFS Ružići**: Gost predavač fra Valentin Vukoja
5. 2. **OFS Humac**: Bratsko druženje kod OFS Veljaci. Tema: Potpuni oprost, predavač: fra Marko Bandić; **OFS Tomislavgrad**: Molitveni susret srijedom (časoslov i na mjesečne nakane).
6. 2. **OFS Široki Brijeg**: Trećari čitali misna čitanja i molitvu vjernika na treći dan trodnevnice u čast pobijenim hercegovačkim fratrima.
7. 2. **OFS Čitluk**: Hodočašće pobijenim fratrima na Široki Brijeg; **OFS Međugorje**: Pet članova našeg bratstva hodočastili su pješice na Široki Brijeg, a dio bratstva priključio im se na večernjoj sv. misi za pobijene fratre; **OFS Posušje**: Sudjelovali smo na 80. obljetnici ubojstva fratara na Širokom Brijegu; **OFS Tomislavgrad**: Nekoliko braće i sestara sudjelovalo je na obljetnici stradanja franjevaca u Širokom Brijegu.
7., 8. i 9. 2. **OFS Kočerin**: Seminar za voditelje formacije u Visokom. Prisustvovala Josipa Marušić. / **OFS Široki Brijeg**: Na spomenutom seminaru sudjelovali Monika Naletilić i Jozo Mandić. Sudjelovao i **OFS Tomislavgrad**.
9. 2. **OFS Međugorje**: Sudjelovali smo na zavjetima na koju nas je pozvalo mjesno bratstvo Metković, a koja je organizirana povodom proslave bl. Alojzija Stepinca.
10. 2. **OFS Međugorje**: Sudjelovali smo u molitvi kod spomenika pobijenim fratrima iz naše župe; **OFS Mostar**: Mjesečna skupština bratstva – fra Fran Ćorić govorio na temu *Specifičnosti franjevačke duhovnosti*; **OFS Široki Brijeg**: Sastanak privremene formacije; **OFS Tomislavgrad**: *Lectio divina* s framašima, susret je vodio fra Hrvoje Miletić.
10. – 16. 2. **OFS Međugorje**: Neki članovi našeg bratstva hodočastili su s našom župom u Rim, Asiz i Padovu.
11. 2. **OFS Čerin**: Dominstra Mladenka Barbarić imala je izlaganje o bl. Alojziju Stepincu; **OFS Čitluk**: Molitveni susret – za bolesne i u potrebi; **OFS Humac**: Susret formacije – Gledali smo film o Grabovici, kojeg je napravila zajednica *Nanovo rođeni*. U grupe im je poslan sadržaj za dalje. Simpatizeri su dobili temu iz *Priručnika za formaciju* „Franjo – čovjek Crkve", i dano im je da samostalno prođu kroz sadržaj i pitanja teme. Novaci su dobili prvo poglavlje Generalnih konstitucija da samostalno prođu kroz točke prvog poglavlja. *Želim znati više* dobili su *Spise svetog Franje i Klare* na upoznavanje i razmatranje; **OFS Široki Brijeg**: Sastanak 1. skupine početne formacije. / Blagdan Gospe Lurdske i Svjetski dan bolesnika – Poslije večernje sv. mise molili smo krunicu za sve bolesnike naše župe i sve koji skrbe o njima; **OFS Vitina**: Tjedni susret. Tema: Zavjeti (fra Ivan Boras).

12. 2. **OFS Gradnići**: Mjesečni sastanak, molitva časoslova, tema: crkveni jubileji (kroz povijest, franjevački jubileji i Jubilej nade 2025.); **OFS Tomislavgrad**: Susret novaka, tema: *Franjo i Euharistija*.
13. 2. **OFS Humac**: *Lectio divina* s Framom; **OFS Široki Brijeg**: Sv. misa za pokojne članove OFS-a.
14. 2. **OFS Posušje**: Mjesečna skupština bratstva.
17. 2. **OFS Kočerin**: Molitveni susret bratstva; sastanak s novacima i privremeno zavjetovanima; **OFS Ružići**: Mjesečni sastanak, tema: *Bl. Alojzije Stepinac* (Marija Šimić). **OFS Mostar**: Susret trajne formacije na temu *Duh Sveti izvor mog poziva, bratskog života i poslanja* (Marija Krešić); **OFS Široki Brijeg**: Sastanak 2. skupine početne formacije; **OFS Tomislavgrad**: Predvodili krunicu na Radio Mariji BiH.
18. 2. **OFS Čerin**: Na sastanku smo dogovarali bitne stvari za naše bratstvo i inicijative koje ćemo provesti za simpatizere; **OFS Čitluk**: Svjedočanstvo brata Damira Šiljega, OFS Humac; **OFS Humac**: Zabavni susret: Na početku susreta smo se pomolili. Nakon molitve, članovi bratstva koji su bili na nacionalnom seminaru za učitelje formacije 7. – 9. 2. 2025. u Visokom prenijeli su bratstvu iskustva i dojmove. Nakon smo imali vježbu gdje smo jedni o drugima napisali anonimno po jednu riječ za svakog člana bratstva i tako se bolje upoznali; **OFS Međugorje**: Vesna Šimić sudjelovala je na duhovnoj obnovi za učitelje formacije u Visokom te nam iznijela svoja iskustva; **OFS Široki Brijeg**: Neslužbeni (molitveni) sastanak; **OFS Tomislavgrad**: Susret simpatizera, tema: *Povijest i struktura te narav i poslanje OFS-a*.
19. 2. **OFS Mostar**: Susret simpatizera; **OFS Tomislavgrad**: Mjesečna skupština bratstva, na kojoj smo imali svjedočanstvo ministra OFS-a Livno Dalibora Periše.
24. 2. **OFS Mostar**: Molitveni susret; **OFS Posušje**: Susret za simpatizere; **OFS Široki Brijeg**: Prvi sastanak novih simpatizera.

25. 2. **OFS Čerin**: Dogovor za hodočašće bratstva i tekuća pitanja; **OFS Čitluk**: Molitveni susret – rad po grupama: Treća božanska osoba, Duh Sveti; **OFS Humac**: Molitveni susret – Uz tihu glazbu razmatrali smo Evanđelje o talentima. Poticajna pitanja su nas usmjerila na propitivanje djelovanja u bratstvu i društvu. Susret smo završili molitvom; **OFS Vitina:** Tjedni susret. Tema: Bogu ne trebaju tvoji rituali nego tvoje srce (Zrinko Čuvalo).
26. 2. **OFS Gradnići**: Pozvali smo goste predavače iz bratstva Ružići, brata Mirka i sestru Mariju, koji su našem bratstvu održali predavanje o svom putu i pozivu u Franjevački svjetovni red; **OFS Mostar**: Naša udruga Kairos organizirala odgojnu večer na temu *Billingsova ovulacijska metoda – življenje bračne ljubavi i odgovornog roditeljstva;* **OFS Tomislavgrad**: Molitveni susreti srijedom, obrada teme: Duh Sveti – *Treća božanska osoba, izvor poslanja svjetovnih franjevaca* (Josipa Stanić).
27./28. 2. **OFS Široki Brijeg**: Molili smo živu krunicu od 20 h 27. 2. do 20 h 28. 2. Nakana: za svećenička i redovnička zvanja; **OFS Tomislavgrad**: Cjelonoćno klanjanje pred Presvetim (članovi bratstva bili su na straži).
28. 2. **OFS Međugorje**: Gost predavač bio je fra Ivan Landeka, ml. Povodom skorih zavjeta u našem bratstvu održao je prigodno predavanje uz tumačenje Pjesme Stvorova.

1. 3. **OFS Drinovci**: Održana ekološka akcija *Više cvijeća, manje smeća*.

2. 3. **OFS Drinovci**: Redovita mjesečna skupština našeg bratstva. Tema: Post u korizmi (fra Dario Galić); **OFS Kočerin**: Humanitarna akcija trećara i framaša (prodaja kolača); **OFS Široki Brijeg**: Mjesečni susret bratstva. Tema: *Duh Sveti – Treća božanska osoba, izvor poslanja svjetovnih franjevaca*, temu pripremio naš duhovnik.
3. 3. **OFS Drinovci**: Susret simpatizera – *Franjevačka duhovnost* – animirali duhovni asistent i učiteljica formacije; **OFS Kočerin:** Mjesečni sastanak bratstva (pohod Područnog vijeća); **OFS Međugorje**: Primanje i zavjeti; **OFS Mostar**: Mjesečna skupština bratstva – svjedočanstvo: brat Mario Pehar; **OFS Ružići:** Krunica, misa i klanjanje, koje je animiralo naše bratstvo; **OFS Tomislavgrad**: *Lectio divina* s framašima, susret vodio Vinko Sliško.
4. 3. **OFS Čitluk**: Mjesečni sastanak.
5. – 7. 3. **OFS Gradnići**: Duhovni asistent organizirao je duhovnu obnovu za naše trećare na početku korizme. Također smo korizmi organizirali neprestani post i molitvu (svih 40 dana), uključujući sve članove bratstva. Post i molitvu započeli smo na Pepelnicu.
5. 3. **OFS Posušje**: Susret početne formacije.
7. 3. **OFS Posušje**: Mjesečna skupština bratstva. Uvod u formacijski ciklus o Duhu Svetomu i popunjavanje ankete vezane uz temu; **OFS Tomislavgrad**: Misa za pokojne članove bratstva.
8. 3. *Područna korizmena duhovna obnova u Međugorju*
Nakana duhovne obnove i posta – za blagoslov naših obitelji.
9. – 13. 3. **OFS Čerin**: Hodočašće bratstva u Asiz, Loreto, Padovu; **OFS Tomislavgrad**: Sudjelovanje u biblijskom bdijenju u župi (čitanje Biblije od korica do korica).
10. 3. **OFS Široki Brijeg**: Sastanak privremene formacije.
11. 3. **OFS Čitluk**: Gost predavač; **OFS Široki Brijeg**: Sastanak 1. skupine početne formacije.
11./12. 3. **OFS Široki Brijeg**: Cjelonoćno klanjanje za članove OFS-a u kapelici kod dvorane. Nakana: za bračne parove koji čeznu za potomstvom i na osobne nakane.
12. 3. **OFS Mostar**: Susret simpatizera; **OFS Tomislavgrad**: Molitveni susret srijedom, obrada teme: „Branitelj, Duh Sveti, koga će Otac poslati u moje ime, poučavat će vas o svemu i dozivati vam u pamet sve što vam ja rekoh" (fra Hrvoje Miletić).
13. 3. **OFS Široki Brijeg**: Sv. misa za pokojne članove OFS-a.
14. – 16. 3. **OFS Čitluk**: Duhovna obnova u Masnoj Luci.
17. 3. **OFS Široki Brijeg**: Sastanak 2. skupine početne formacije.
18. 3. **OFS Čitluk**: Predavanje – Tema: Sv. Josip (fra Miro Šego).
19. 3. **OFS Tomislavgrad**: Molitveni susret srijedom (časoslov i na mjesečne nakane).
20./21. 3. **OFS Široki Brijeg**: Živa krunica za obitelji u poteškoćama.
24. 3. **OFS Mostar**: Susret trajne formacije; **OFS Posušje**: Susret za simpatizere; **OFS Široki Brijeg**: Sastanak simpatizera; **OFS Tomislavgrad**: Predvodili krunicu na Radio Mariji BiH.
25. 3. **OFS Čerin**: Dan otvorenih vrata za cijeli puk, s nakanom da se bolje upozna bratstvo i informira o našim aktivnostima. Misno slavlje predvodio je fra Josip Vlašić, a poslije smo upriličili zajedničko druženje u Pastoralnom centru; **OFS Čitluk**: Put križa s Framom; **OFS Široki Brijeg**: Predmolili smo pobožnost 13 utoraka sv. Anti.
26. 3. **OFS Posušje**: Susret početne formacije; **OFS Tomislavgrad**: Molitveni susret srijedom (časoslov i na mjesečne nakane).
27. 3. **OFS Tomislavgrad**: Cjelonoćno klanjanje pred Presvetim.
29. 3. **OFS Široki Brijeg**: Jednodnevno korizmeno hodočašće u Šibenik – svetište sv. Nikole Tavelića.
31. 3. **OFS Mostar**: Molitveni susret.

1. 4. **OFS Čitluk**: Mjesečni sastanak.
6. 4. **OFS Široki Brijeg**: Mjesečni susret bratstva.
8. 4. **OFS Čitluk**: Svjedočanstvo.
15. 4. Križevac.
26. 4. Hodočašće – molitveni hod u Šurmance, sv. misa.
29. 4. **OFS Čitluk**: Molitveni susret.

Osamdeseta godišnjica ubojstva fratara

Mirela Lovrić, OFS

Udarala su zvona četiri puta. Zvonilo je sa zvonika da je vrijeme. Isto kao i onda, četiri sata popodne. Prije osamdeset godina 7. veljače Brijeg se zavio u crno. Ovoga 7. veljače bila je to svečanost. Procvjetao je Brijeg bijelim haljama naših svećenika koji su u procesiji izlazili iz samostana. Isti put kao nekad. Kroz ista vrata prođoše svi oni u svečanom ruhu kao i onda '45., kada su njihova braća odvedena iz zbornice jedan po jedan u sklonište, gdje su i ubijeni. Bijela procesija išla je stopama ubijene braće. Molitva na skloništu, pjesma framaša, pobožni puk u molitvi zajedno s njima. Koračaju tiho moleći do groba u crkvi dok širokobriješki zbor pjeva svečane tužalje. Poslije svećenika i bogoslova ušli su i framaši, njih 66, u smeđim majicama s likom pojedinog ubijenog fratra. Kapuce su im na glavama. Svijeće u rukama. Kako se pročita ime ubijenog fratra, framaš se penje pred oltar. Mi vidimo samo muški lik, kapucu na glavi, upaljenu svijeću u rukama i lik fratra na majici. Kad ih sve vidimo na okupu, kao da ih je i više. Čitači trećari čitaju imena ubijenih i mjesto stradanja. Slika svih njih s kapucama na oltaru, svih svećenika i bogoslova, ulijeva ponos i sigurnost u sutra. Krv mučenika sjeme je novih kršćana. Uzdigni ih, Bože, sve na čast oltara!

Svečanu svetu misu predslavio je mons. Petar Palić, uz sumisništvo nadbiskupa Tirane mons. Arjana Dodaja, kotorskog biskupa mons. Mladena Vukšića, provincijala Hercegovačke franjevačke provincije fra Joze Grbeša, vicepostulatora fra Miljenka Stojića, svih gvardijana i velikog broja drugih franjevaca i svećenika.

I na samom završetku provincijal fra Jozo izgovara riječi: „Ovim danom 7. veljače jubilarne svete godine 2025., Vama oče biskupe Petre predadosmo dokumente našega Reda, kauze za proglašenje blaženima, završivši istražni postupak u našoj Provinciji, te povjeravamo Vašoj biskupskoj mudrosti koja će provesti kanonski postupak dalje. Vama, dakle, predadosmo dokument koji glasi *Sluga Božji fra Andrija Topić i 49 braće*."

Kakva je daljnja procedura za pobijene fratre, pojasnio nam je za Franjine stope fra Miljenko Mića Stojić, vicepostulator:

Jednostavno rečeno, postoje tri faze kauze ili postupka mučeništva: istražna, biskupijska i rimska. U svemu je odlučujući čimbenik pokretač kauze, a u

ovom našem slučaju to je Hercegovačka franjevačka provincije. Ona stoga može dovesti kauzu do kraja, u skladu s propisima promijeniti određene stvari ili potpuno odustati od nje.

Vicepostulatura provodi prvi, istražni dio. To je ujedno i najzahtjevnije razdoblje, jer se uglavnom na temelju njezina rada provode kasnije faze. U biskupijskoj fazi, naime, još povijesno povjerenstvo treba posjetiti određene arhive te prikupiti korisno za kauzu i to je to. A u rimskoj fazi zapravo se ispituju plodovi i dosezi prikupljene građe te na temelju toga stvaraju zaključci glede priznavanja nekoga mučenikom ili ne.

Završivši istražni dio, Vicepostulatura je obavijestila o tome pokretača kauze, koji je onda u prikladno vrijeme podnio mjesnom biskupu potrebne dokumente, u suradnji s Vicepostulaturom i Franjevačkom generalnom postulaturom, da bi započeo biskupijski dio kauze. Njega će, pak, provoditi mjesni biskup preko u tu svrhu posebno ustanovljenog tijela.

Treću ili rimsku fazu vodi generalni franjevački postulator. On preuzima brigu o kauzi kada završi biskupijska faza i vodi je do kraja.

Treba još reći da u svakoj fazi onome, tko joj je na čelu, pomažu ili s njim po potrebi surađuju drugi iz one dvije preostale faze. Sve se to obavlja po posebnim propisima, a trenutno je za to najvažnija uputa za provođenje biskupijskih ili eparhijskih istraživanja u kauzama svetih Sanctorum mater (Majka svetaca).

Pitali smo fra Miljenka da nam pojasni i promjenu u nazivu dokumenta, koji sada nosi naziv: *Fra Andrija Topić i 49 braće,* fra Miljenko odgovara:

Sam naziv istražne faze nagovješćuje da se radi o skupljanju svjedočanstava i dokumenata za pretpostavljene kandidate za mučeništvo. Nažalost za svih njih 66 nismo do sada uspjeli pronaći potrebno. Iako smo od početka znali da će to vjerojatno tako biti, uzeli smo sve njih u razmatranje kako ne bismo slučajno koga oštetili.

Smanjeni broj kandidata ne znači da smo prekrižili one druge kojima nedostaje možda mrvica ili malo više od toga da i oni postanu kandidati za mučeništvo ili Sluge Božje. Rad na njihovom slučaju jednakom snagom se nastavlja i dalje, a vjerojatno će im biti nadodani i oni koji su umrli zbog tamničkih muka jer su oni, po uzoru na kardinala Stepinca, mogući kandidati za mučeništvo. ***Ovo, dakle, znači da se vjernici njima i dalje mogu privatno utjecati za zagovor kao mučenicima te o tome svjedočiti Vicepostulaturi.***

I sada dolazimo do jednoga važnoga propisa. Na čelu skupine kandidata za mučeništvo mora stajati jedan od njih imenom i prezimenom. Ako zbog nedostatka dokaza ne uspije proći kao mučenik, odnosno proglašen blaženim i

svetim, čitava skupina neće uspjeti proći makar u njoj nedvojbeno bilo onih koji to mogu postići s punim pravom. Opet, ako nositelju skupine budu upućene zamjerke sa strane bilo koga, svi ostali u skupini čekaju na rješavanje svoga slučaja sve dotle dok se on ne riješi. Stoga je ovaj drugi dio propisa zapravo odlučio da promijenimo nositelja skupine. Uvjereni smo da bi fra Leo Petrović s pravom prošao kao mučenik, ali budući da je obnašao razne odgovorne dužnosti u nezgodna vremena, za očekivati je da će mu biti upućeno još više prigovora od dosadašnjih. Nije važno koliko su ti prigovori zasnovani na istini, oni moraju biti razriješeni prije nego se nastavi dalje. A vrijeme curi, ta već je 80 godina otkako se sve dogodilo. Zbog toga smo izabrali kao nositelja skupine fra Andriju Topića, jer ne samo da ima dovoljno dokaza za svoje mučeništvo, nego mu nema nitko ništa prigovoriti imalo smisleno.

Mjesni biskup je skupinu od njih 50 prihvatio kao Sluge Božje i kauza polako prelazi u biskupijsku fazu. Vidljivi dokaz njezina napretka bit će objavljivanje službene molitve za njihov zagovor i za njihovo uzdignuće na čast oltara. A to uskoro slijedi, čim se dovrše potrebne predradnje. Uz sve ove događaje uokviriti treba i molitvu naroda za njihov zagovor, molitvu naših bratstava za njihovu svetost. Naime, širokobriješko je bratstvo svakodnevnu mjesečnu molitvu krunice na njihovu grobu upravo završilo, kad smo čuli za ovu vijest; čitlučko i međugorsko bratstvo hodočastilo je na Brig; mnoga druga bratstva uvijek dolaze i mole na grobu ubijenih jer u našim franjevačkim srcima ovo proglašenje dogodilo se davno, a sad smo ponosni što se dogodilo i stvarno.

Izabrana nova uprava Hrvatske franjevačke kustodije Svete Obitelji

Na redovitom kapitulu Hrvatske franjevačke kustodije Svete Obitelji za Ameriku i Kanadu, koji je održan od 10. do 13. ožujka 2025. godine u samostanu hrvatskih franjevaca u Chicagu izabrani su novi kustod i uprava Kustodije.

Za novog kustoda 11. ožujka izabran je fra Nikola Pašalić, dosadašnji župnik župe sv. Ćirila i Metoda u New Yorku. Za savjetnike Kustodije izabrani su: fra Miro Grubišić (Windsor), fra Dražan Boras (Milwaukee), fra Gabrijel Škibola (Chicago – župa bl. Alojzija Stepinca) i fra Dragan Bolčić (Montreal).

Kapitul se, pod predsjedanjem provincijala Hercegovačke franjevačke provincije Uznesenja BDM fra Joze Grbeša, nastavio i završio kapitularnim kongresom u četvrtak, 13. ožujka 2025. Preporučamo novu upravu Kustodije u molitve.

Tajništvo Kapitula

Posađen Maslinik nade

U samostanu sv. Franje 21. veljače 2025. svjedočili smo nesvakidašnjem događaju pod nazivom „Zajedništvo u različitosti – sadnja Maslinika nade“, koji je okupio brojne zaljubljenike u maslinarstvo, kao i predstavnike civilnih i vjerskih institucija. Ono što ovaj maslinik čini posebnim jest 33 bijele masline, vrste *Leucocarpa*. Podizanje Maslinika nade posebno je značajno zbog sudjelovanja ljudi različitih vjerskih pripadnosti, pokazujući kako ovakvi događaji mogu biti most koji nas povezuje.

Svima nazočnima dobrodošlicu je poželjela s. Dajana Dujmović, koja je predstavila sestarski maslinik i podijelila priču o razvoju vizije Maslinika nade. Naime, sama ideja javila se u tišini jednoga korizmenog razmatranja, a od početnih 15 maslina koje bi krasile već postavljeni križni put ideja je narasla do 33 bijele masline koje bi označavale broj Kristovih godina na Zemlji.

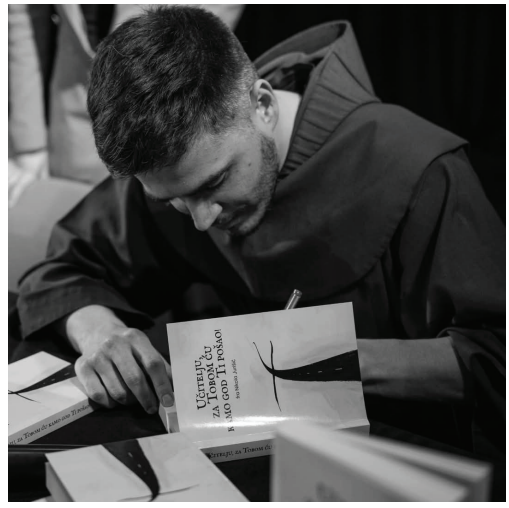
Nakon pozdravnih govora uslijedio je sami čin sadnje. Svi su se zajedno uputili prema masliniku te je svatko pronašao maslinu sa svojim imenom. Ovaj prizor bio je zaista divno oživotvorenje zajedništva u različitosti. Za kraj, fra Svetozar Kraljević blagoslovio je novoposađeni maslinik i sve okupljene. Druženje je nastavljeno uz okrjepu i bratski razgovor.

Učitelju, za Tobom ću kamo god Ti pošao!

Fra Nikola Jurišić objavio je svoju prvu knjigu *Učitelju, za Tobom ću kamo god Ti pošao!* Riječ je o zbirci tekstova nastalih kroz posljednjih deset godina za koju autor kaže, da nije samo zbirka misli već i svjedočanstvo duhovnog puta, susret čovjeka s Bogom. Knjiga je podijeljena u šest poglavlja, a na kraju se nalazi dodatak: Put križa.

Forma teksta izgleda kao pjesma, no autor navodi kako je to ipak razmišljanje u slobodnom stilu.
Fra Nikola piše za naš časopis Franjinim stopama u posljednjih nekoliko brojeva.
Njegov prvijenac može se nabaviti u Franjevačkoj kući molitve u Masnoj Luci i u knjižari Naša Ognjišta.
Drugo izdanje gotovo je u cijelosti prodano, pa požurite u knjižare!

Dekret o određivanju jubilejskih crkava u Mostarsko-duvanjskoj i Trebinjsko–mrkanskoj biskupiji

Bulom *Spes non confundit* od 9. svibnja 2024. Sveti Otac Franjo proglasio je Redovni jubilej godine 2025., koji je započeo u Rimu 24. prosinca 2024. otvaranjem Svetih vrata u bazilici sv. Petra.

U nedjelju, 29. prosinca 2024., prema uputama Svetoga Oca, u zajedništvu sa svim partikularnim Crkvama, Euharistija se slavila i u našoj katedrali u Mostaru i u katedrali u Trebinju, kao svečano otvorenje svete Jubilarne godine.

Sukladno Buli proglašenja Jubileja, kojom je – uz naznaku Svetih vrata i jubilarnih crkava u Rimu i na drugim mjestima u svijetu – Sveti Otac ukazao na važnost vrednovanja i na lokalnoj razini drugih mjesta na kojima se može „s punim sudjelovanjem primiti i navještaj nade Božje milosti i znakovi koji svjedoče njezinu plodonosnost“ (*Spes non confundit,* br. 6);

Uzevši u obzir Dekret Apostolske pokorničarne o podjeli oprosta tijekom redovite jubilejske godine 2025., od 13. svibnja 2024., prema kojemu je dijecezanskim biskupima dopušteno odrediti neka sveta mjesta na kojima vjernici mogu dobiti duhovne dobrobiti povezane s jubilejskim oprostom, ovim Dekretom određeno je, za cijelo vrijeme trajanja Svete Godine, počevši od 29. prosinca 2024. (otvaranje jubilarne godine na biskupijskoj razini) do 28. prosinca 2025. (završetak jubilarne godine na biskupijskoj razini) jubilarnim mjestima u našoj Biskupiji sljedeće crkve:

1. Katedrala Marije Majke Crkve u Mostaru
2. Katedrala Rođenja Blažene Djevice Marije u Trebinju
3. Svetište Presvetog Srca Isusova u Studencima
4. Svetište Kraljice mira u Hrasnu
5. župna i samostanska crkva sv. Ante na Humcu
6. župna i samostanska crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije na Širokom Brijegu
7. župna i samostanska crkva sv. Mihovila u Tomislavgradu
8. župna i samostanska crkva sv. Ivana Krstitelja u Konjicu.

U tim će crkvama biti moguće dobiti jubilejski oprost prema uobičajenim uputama: sakramentalna ispovijed, euharistijska pričest i molitva na nakanu Svetog Oca.

Oće li nan zamirit što nismo povirile?

Valjen Isus i Marija! Korizma nan je tute i vrime samo minja s kiše na krupu. Ujitile smo bile i prančioka zeru. Oni jedan duraj dok je bilo sunce. Sidile bi na izvanu, grijale se i lipo nan je tako bresposleno čavrljat i pit kavu. Dositi se Ruška svoji pusti obaveza pa sve napominje: - Bože, tribala bi povirit u Jozinovi, ženi se najmlađi Radin, eto da in se samo javin i donesen prinos. – I jučera si to vikala, tribala bi, tribala bi…. – Jeee, u nje uvik neko tribovanje. – Pa moja Ruške, de ti poviri u Jozinovi šta se više najavljuješ koda si neka precjednica. – Ma sve glejan neće li jedna od vas reć da triba i ona. - Brte, Ruške, natribala san se ja u životu, dosta mi je toji odanja po tuđin kućan i toje mlađarije. Ja banen s torton i keson, a oni me i ne poznadu. – Jeee, tako je Mare, eno za svako san dite ubila kokoš i došla, a one mlade ko da san ja gubava. Sve se nešto užimaju bi li mi pravile kavu ili ne bi, pa dite joj plače, ima grčeve. Ma je li? Grčeve? Ili si ti lina metit vodu i zakuvat kavu staroj ženi. – Boona, prije bi nan se i zaveselile kad bi s tojin trgle na vrata! Ko se ne bi zaveselijo domaćoj kokoši, bar svekrve od oni zategnuti mlada, a danas se sve to odvojilo, svak ima svoj ulaz u kuću i prid kuću, sve metilo ona imena na ulaz kod zvona, još mi tribadu napisat: Ovden pozvonite. – Ma pusti, ne iđen ni ja vengo vako našin. Ta ću od ovi bratana i sestrana, njiman oću i oni volidu da ja dođen, a vrvit u deseti komšiluk, zdravlja mi, više neću. – Undan, neće ni jedna, je li? Da ja sama iđen u Jozinovi? – Sama Ruške, sama, dakako, i ne boj se. Ako si ti naumila ić i proljudikat š njiman, ajde! – Lipo ću ja namirit kesu, začešljat se i povirit u kuću, ta dašta ću, moja mater držala Jozinovu šćer na kršćenju. Dobro smo se mi uvik glejali. – Jašta ste, nomanje si vikala da si mašila i kuću i cili komšiluk di žive, ajde bona Ruške, ne manitaj. – Nudera nje, sve je se prominilo, nude su sravnali gumno, pobrstili šišljagu pa mi se učinilo da je kuća dolikare još niz cestu. Išla san ja s pokojnon majkon često. – Oooo, moja Ruške, ni majke, ni gumna, ni pokojnog Jozine! Ne iđi doli svak te je zaboravija. – Ja ne znan kud vi odate i nosate toje kokoši i torte. Brte, ni u jedne neve nisan povirila. Kako nisan rađala dicu, neman se za koga zajimat. – Bona Mande, ne mereš tako! Ta ne iđen radi sebe ili novi neva, vengo sebet stariji iz kuće, ta oće li nan zamirit što nismo povirile? – Nek zamre! Nit san dužna, nit ću skupljat dužnike, ja ji oblazit neću. Tribali bi svi oni meni doć jerbo san stara. Ko je vidijo da stara čeljad oda tako po selu: poleti na žalost, poleti na radost. Vakat babama mrit, a one još po selu udaju cure i žene momke. Meni je to manitovština i ja to više ne radin! - A da znadeš drago je meni i kroza selo proć, ta evo kad iđemo vengo kad je negdi sritna ili nesritna prigoda. – Ma, jeee, ta ne viđa više niko nikog. – Undan se ja svakon lipo javin, vidin narod, vidin šta je se prominilo. - Ajde, Ruške, ti kad se utužiš svakome javljat nikako ovarisat kući. Jednon san išla š njon lipo do Pavkušini. Ona zastajkiva i izviruje, zove iz daleka: Miiile moja, kako je u vas, jesi li mi živa?... Sustala, Ljubeeee, kako čeljad?... Uranila, boooja, jesu li vam potrali kumpiri… I tako ona niza cilo selo. Duša joj zavirit u svačiju avliju, privrnit po svačijoj brazdi, kako je ko šta posadijo, je li se već okopalo ili nije… - Ma dašta ona donese simeeena, kišu Isusovu, žene joj same daju, ona nafali sve i cviće i voćku i vrta. Undan viče: U mene nije tako lipo ko u tebe! Undan one jadne žene privrću pod verandon traže joj sime, zavijaju u višek. Ili kopaju odma da ponese nako, da prisadi, štogod za rasoda, štogod za ukrasa. – Sićaš li se kad je navrvila s nekakvom voćkicom, iskopala joj Mila Ivkova. Vidila Ruška da u nje dobro rađa pa bi li joj Mila mogla iskopat, undan naređuje ženi: Toju malu ti meni, toju što je udarila iž nje. – Sićan se. Pripeka zvizdan, ona nosi voćku, vičemo mi: Ku ćeš s tojin, lipa Ruške!? - Mila joj i zemlje

ujitila, sve natopila pa u Ivkovu staru potkošulju zamotala, da se žile ne osuše do Ruškine kuće. A ni to nisan vidila da se nešto prisađuje u srid lita…

- Svašta će od one naše Ruške. – Je, je, svašta, al živa je istina: dok ona uđe u selo vraća se s pelceron. – Lipo je dok oda di je veselje. Ćeljad vesela, tutnji narod kroz kuću, ganga se, sve se skupa more i podnit, a uvik ti je drago kad je vesel skup, al kad ona utuži ići škropit mrtvo tilo, ooo, kukuleleee, ne mereš je svrnit. – Ma znaden, navaljivala je i meni i nekoliko puta. A ja više pozaboravljala svit. Ona nabraja da ja pokojnicu sigur znaden, bila doganuša, nako visoka s krpon (ta koda ji je malo taki bilo). Undan jopet neku pokojnicu iz drugoga sela: Znadeš je i bog. Miline jetrve strina, moraš je znat, uvik je bivala na našemu greblju kad je misa, sritala si je na užini… - O, Bože di užina, di li strina, dvajest godina žena na kraču kako ću je pamtit. - Najnovije izumila zvat malu Markovu da joj otvori na mobitelu smrtovnice i da mi pokaže ko je toja žena ili toji čovik. – Je, je, a najbolje je kad se čudi kako je se neko prominijo ili nije: Evo, ovo ti je slikano sigur prije trijest godina, vaki je bijo kad smo ga sritali za Gospojinu u čaršiji, ili: Nudera pokojne Rade, ovo joj je slika iz mlađi dana, sigur je pripelila svojoj čeljadi da joj metnu na smrtovnicu neku di je lipša. – A Bože mi oprosti, jee, sve joj je tako. Undan dođe u pokojnikovu kuću: Ma nećemo mi dugo, mlada, nemoj mećat kavu! Ter se približi pokojnom i počne naricat taman ko da je svaki dan š njin kavu pila. Obavezno cilu krunicu izmolimo za pokoj lipe duše njegove, dobro ga poškropi, i okolo malo… Ujiti ona i koji uštipak i mlada sira, prosidi čas i eto, skoči s klupe: Nećemo van više smetat, iđemo mi polako, zbogonte! A mene stid od one žene kraj mene, prikide me u pola priče, a šta ću, undan i ja ustala kad je Ruška rekla da se iđe, iđe se. E, svakakvi cirkuza š njon.

Tako narode, ako sritnete našu Rušku s keson u ruci, nemojte joj štogod zamirit. Jedino joj kakav pelcer urižite da badne prid svoju kuću. Dočekajte svi lipo Uskrs, a nami nek bude s Božjon pomoći potljen Uskrsa, kad se uzoda Ruška na razne prigode i povirivanja.

Vaša Boška

**Reče joj Isus: „Ja sam uskrsnuće i život:
tko u mene vjeruje, ako i umre, živjet će.
I tko god živi i vjeruje u mene,
neće umrijeti nikada.
Vjeruješ li ovo?”**

Ivan 11, 25-26